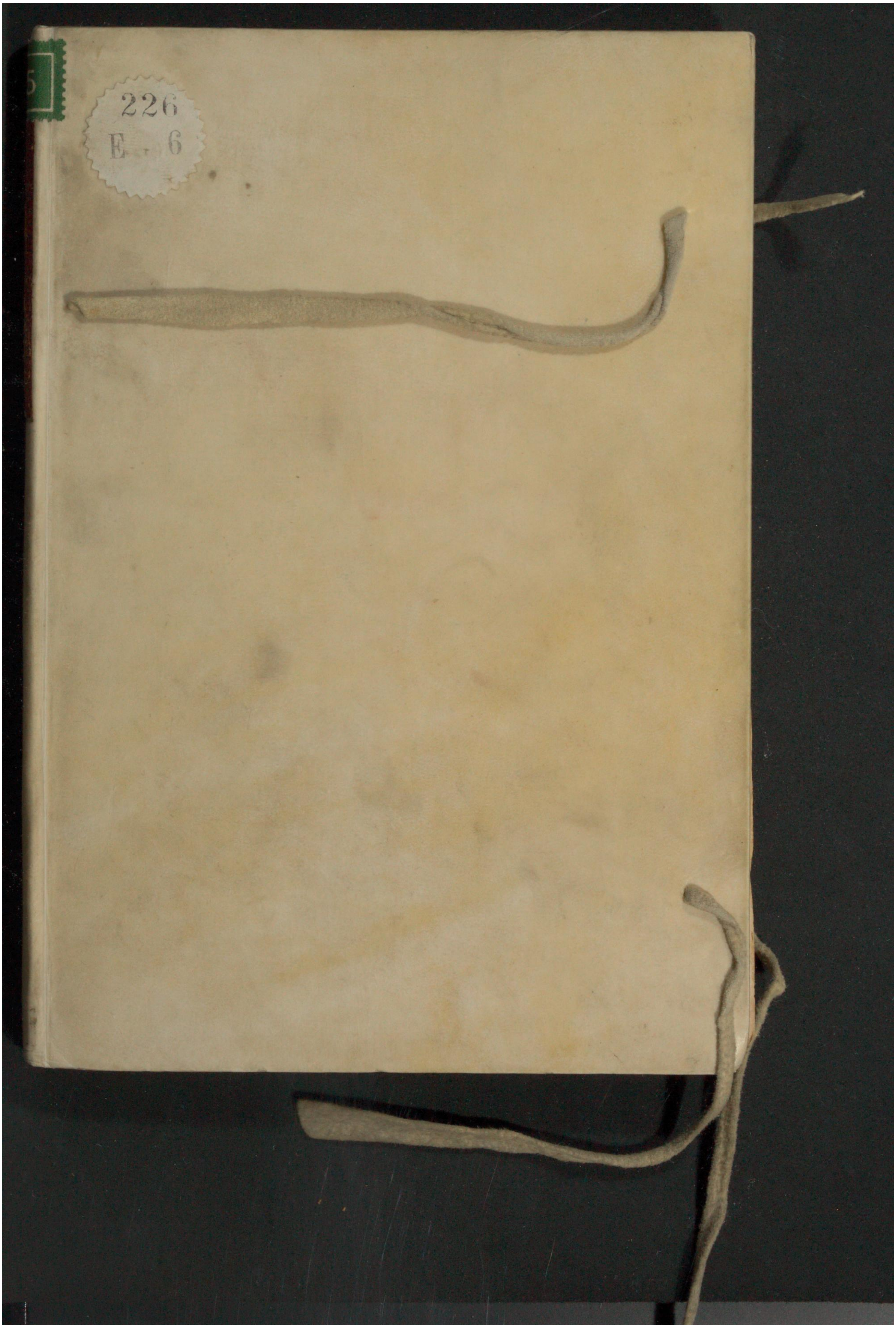
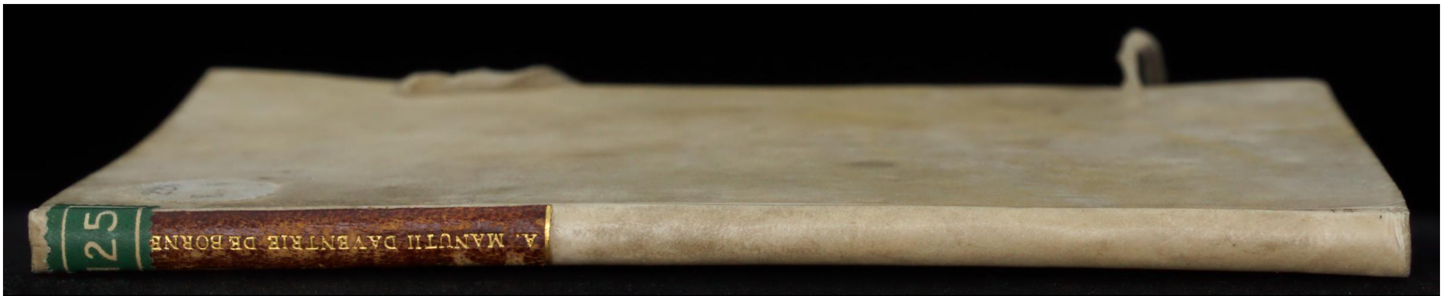

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

~~B l F 128~~
226 E 6
N Kr. 66

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Aldi Manutii Romani

vtriuſqꝫ lingue periti de conſtructione Ver
borum. Aduerbiorum localium Par
ticipiorum. et Nominuꝫ. rudimē
ta. Item de figuris dictionis
duodecim. et conſtruc
tionis octo

¶ Seruatii Aedicollii Agrippini. ad grammaticē
artis ſtudioſum ogdoaſtichon

Hunc cape q̃ primum iuuenis ſtudioſe libellū
Qui cupis exacte verba latina loqui
Nam faciles greſſus opere iſto ſuggerit Aldus
Qua ſe ſubducit ſemita grammatices
Quo duce vel rudibus non cedet grā fandi
Sed dociles aperit docta Minerua ſinus
Ergo quē tenuit barbaſcula lectio nuper
Manuti preſens ſepe reuoluet opus

¶ Joannis Murmellii ad lectorē diſtichon
Hoc emendatum lector ſtudioſe volumen
Perlege: quo poſſis verba latina loqui

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

¶ De conſtructione

Quid eſt conſtructio? eſt debita diſpoſitio partium ora-tionis in ipſa oratione

¶ Conſtructionum que eſt congrua ſenſu et voce: phyllis amat Corylos:

¶ Que ſenſu et non voce. Turba ruũt. popul⁹ currũt. gens armati

Que voce et nõ ſenſu Venetie in ſinu adriatico ſite abũdat diuitijs

¶ Conſtructioni quot accidũt? duo. concordantia et regimen

¶ Quotuplex eſt concordãtia? triplex Nominatiuus cuꝫ verbo. Adiectiuum cum ſubſtantiuo Relatiuum cum antecedente

¶ Nominatiuus cum verbo in quot debẽt concordare? In duobus in numero et in perſona Ut ego amo. tu amas. ille amat. nos ama-mus. vos amatis. illi amant

Adiectiũ cum ſubſtãtiuo in quot debẽt cõcordare? in tribus In numero: caſu. ꝛ gñe vt Ulyſſes aſtut⁹ Penelope pudica: arma crudelia

¶ Relatiũ cũ añcedẽte in quot debet cõcordare? in duobꝫ. in nũero et in gñe; vt Aeneas qui: Dido que. Ilium quod

¶ De Concordãtia nti cũ verbo

Ego amo que cõcordãtia ẽ? Nõiatiui cũ verbo: Oſtẽde ntũ: Ego. oſtẽde verbũ. amo Concordat ne? cõcordat. oñde Ego ẽ nũeri ſingularis et amo ſingularis. Ego eſt perſone prime. ꝛ amo ꝑme: ergo cõgrue dicitur ego amo quia cõcordat nõiatiu⁹ cũ verbo in numero et in perſona

¶ Quare ego eſt nũeri ſingularis? qꝛ ſingulariter profertur. quomodo? ſingulariter nominatiuo ego

¶ Quare amo ẽ numeri ſingularis? quia ſingulariter profertur quo modo: ſingulariter vt ego amo

¶ Quare ego eſt perſone prime. qꝛ omnia nomina et pronoĩa ſunt tercie ꝑſone exceptis ego: qđ eſt prime ꝑſone. et tu quod eſt ſecũde ꝑſone. et vocatiuis caſibus. qui ſunt perſone ſecunde

¶ Quare amo ẽ prime perſone? quia prima queqꝫ vox verbi habentis tres perſonas eſt prime perſone. amo eſt prima vox verbi. ergo ẽ perſone prime

¶ Quare amo eſt prima vox verbi: quia prima ẽ in ordine: vt Sin-gulariter ego amo: tu amas. ille amat Amo ẽ prima Amas ſecunda Amat tercia

¶ Quot modis poteſt diſcordare ntũs a verbo? tribus; in numero ſolum. in ꝑſona ſolũ. in numero et in perſona ſimul

Caue dicas concordatur et diſcordatur: vt indocti ſolent Nam concordo neutrum eſt. non enim dicimus concordo te cum illo. ſed tu cõcordas ꝑ me Ouidi⁹ Per me concordant carmina neruis Item di-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

cẽndũ diſcordat nt̃ſis a verbo non cum verbo Quintilianꝰ Cõfirmã
da vox ẽ ne ab orõe diſcordet. ſicut diſſideo. diſſentio a te Cicero in
Lelio Cũ tribunꝰ pleb capitali odio a Quint: Pompeio qui tũ erat
conſul diſſideret Idem in eodem Ab ijs qui pecudum ritu ad volũ
tatem oĩa referũt longe diſſentimus Quanq̃ legi apud Ualerium
armis cum Cinna collega ſuo diſſidẽs. ſed puto legẽdũ a Cinna
¶Diceretur ne congrue ego amamus? non: quare. qꝛ ego eſt nume
ri ſ̃ris: et amamꝰ pluralis ⁊ ſic diſcordaret noĩatiuꝰ a verbo in nũero
¶Quare nõ etiã in perſona: qꝛ ego ẽ ꝑſone p̄me: ⁊ amamus prĩne:
Ego igit̃ amamꝰ diſcordat in numero et concordat in perſona
¶Dic incongrue in perſona et non in numero Ego amas Quare ſic
quia ego ẽ perſone p̄me. et amas ſecunde. et ſic diſcordat nominati/
uus a verbo in perſona ſolum
Quare non diſcordat etiã in nũero. qꝛ ego ẽ nũeri ſ̃ris et amas ſin/
gularis Ego igit̃ amas diſcordat in ꝑſona et concordat in nũero
¶Dic incõgrue in nũero et in ꝑſona Ego amatis: quare ſic: quia ego
eſt nũeri ſ̃ris. et amatis pl̃alis: ego ẽ perſone prime: et amatis ſecun
de et ſic diſcordat noĩatiuꝰ a verbo in numero et in perſona
¶Ulyſſes aſtutꝰ que concordantia eſt Adiectiui cum ſubſtantiuo
Uñde ſubſtantiuum Ulyſſes Uñde adiectiuum aſtutus Congruit
ne? Quid ni. nã vlyſſes ẽ numeri ſingularis caſus nominatiui. et ge
neris maſculini. et aſtutus ẽ nũeri ſ̃ris caſus noĩatiui: et gñis maſ/
culini ergo congrue dicitur Ulyſſes aſtutus
¶Quot modis poteſt diſcordare adiectm̃ a ſubſtantiuo Septẽ In
nũero ſolũ: in caſu ſolũ In gñe ſolum. in nũero et in caſu et non in ge
nere In numero et in gñe et non in caſu In caſu et in genere ⁊ nõ in
numero In numero caſu et genere
¶Diceretur ne cõgrue Ulyſſes aſtuti. non: quare? qꝛ Ulyſſes ẽ nũeri
ſ̃ris. et aſtuti pl̃is et ſic diſcordaret adiectm̃ a ſubſtãtiuo in numero
Quare nõ diſcordat etiã in caſu et in gñe: quia vlyſſes eſt caſus noĩa
tiui et generis maſculini et aſtuti ſimiliter
¶Dic incongrue in caſu ſolum Ulyſſes aſtutum. quare diſcordat? qꝛ
Ulyſſes ẽ caſus ñti et aſtutum accuſatiui et ſic diſcordat adiectiuuz
a ſubſtantiuo in caſu: quare non etiam in numero et in genere: quia
vlyſſes eſt numeri ſingularis et generis maſculini: et aſtutum ẽ nu/
meri ſ̃ris ⁊ gñis maſculĩ vlyſſes ergo aſtutũ diſcordat ſolũ in caſu
¶Dic incongrue in gñe dumtaxat Ulyſſes aſtuta: quare ſic. qꝛ Ulyſ
ſes ẽ gñis maſculini et aſtuta feminini. et ſic diſcordat adiectiuum a
ſubſtantiuo in genere Quare non diſcordat etiam in numero et ĩ ca
ſu: Quia Ulyſſes eſt numeri ſingularis et caſus nominatiui. et aſtu
ta ſil̃r Ergo vlyſſes aſtuta diſcordat in genere dumtaxat
¶Dic incõgrue in numero et in caſu et non in gñe Ulyſſes aſtutos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

quare diſcordat/ qꝛ Ulyſſes ē nūeri ſ̄ris et aſtutus eſt numeri pl̄alis
vlyſſes eſt caſus nominatiui ⁊ aſtutos ē caſus accuſatiui. ⁊ ſic diſcoꝛ
dat adiectiuum a ſubſtantiuo in numero et in caſu. et non in genere
quare nō in gn̄e. qꝛ vlyſſes ē gn̄is maſculini et aſtutos ſimiliter.
¶ Dic incongrue in nūero ⁊ in gn̄e et non in caſu Ulyſſes aſtute: q̄re
ſic. quia vlyſſes ē nūeri ſ̄ris. et gn̄is maſculini et aſtute ē numeri plu
ralis. et gn̄is fem inini Et ſic diſcoꝛdat adiectm̄ a ſubſtātiuo ī nume
ro et in genere et non in caſu Quare non in caſu. qꝛ vlyſſes eſt caſus
nominatiui et aſtute nominatiui ergo non diſcoꝛdat in caſu
¶ Dic incōgrue in caſu et in gn̄e et non in nūero Ulyſſes aſtutā. qua
re ſic: qꝛ vlyſſes ē caſus nti et gn̄is maſculini ⁊ aſtutā eſt caſus accuſa
tiui et gn̄is fem inini Ergo Ulyſſes aſtutam diſcoꝛdat in caſu ⁊ in ge
nere ⁊ non in nūero Quare nō in nūero/ qꝛ vlyſſes ē numeri ſ̄ris et aſ
tutam ſimiliter Ergo non diſcoꝛdat in numero
¶ Dic incongrue in nūero. caſu. et gn̄e Ulyſſes aſtutas Quare ſic. qꝛ
vlyſſes eſt numeri ſingularis caſus nominatiui et generis maſculini
et aſtutas ē numeri pluralis caſus accuſatiui ⁊ generis feminini diſ
coꝛdat igitur in numero caſu et genere

De concoꝛdātia relatiui cum an̄cedente

Aeneas qui. que concoꝛdantia ē Relatiui cum antecedente
Qn̄ de antecedens Aeneas. on̄de relatiuum. qui Congruit
ne/ maxime. nam Aeneas ē numeri ſ̄ris et generis maſculi
ni. et qui ſimiliter ergo congrue dicitur Aeneas qui
¶ Diceretur ne congrue Aeneas que. Non quare/ quia diſcoꝛdaret
relatiuum ab antecedente In quo in genere: quare/ quia Aeneas ē
generis maſculini et que feminini
¶ Quot modis poteſt eē diſcoꝛdia inter relatiuum et an̄cedens/ tri/
bus In nūero tm̄: in gn̄e tantum in numero et in genere ſimul: fac
diſcoꝛdet Aeneas qui in numero tantum Aeneas quos. quare/ q̄a
Aeneas eſt numeri ſingularis. et quos pluralis Quare non diſcoꝛ/
dat etiam in genere: quia Aeneas eſt generis maſculini. et q̄s maſ/
culini Diſcoꝛdat igitur. aeneas quos in numero ſolum.
¶ Dic incongrue in genere dumtaxat Aeneas quam. quare ſic/ q̄a
aeneas eſt generis maſculini. et quam feminini. quare nō diſcoꝛdat
etiam in numero: quia Aeneas eſt numeri ſingularis et quam ſimi
liter Diſcoꝛdat igitur aeneas quam in genere tantum fac diſcoꝛdat
in numero ⁊ in genere Aeneas quarum: quare ſic/ quia Aeneas ē nūe
ri ſingularis et quarum pluralis Aeneas eſt generis maſculini et q̄
rum feminini Ergo aeneas quarum diſcoꝛdat in numero et in gn̄e
¶ Debet ne relatiuum cum antecedente conuenire in caſu/ minime
quare: quia cum non regantur ab vno eodemq; verbo: ⁊ varie ꝓba

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

conſtruantur. non debet conuenire in caſu

¶Quare relatm̄ cū ańcedēte nō debet cōuenire in pſona? quia relatiua ſicuti adiectiua oīa deficiunt pſona. ſed ſtatim cū ātecedēti adheſerint. illius ſunt perſone cuius eſt antecedens. nam cū dico tantū qui vel que vel qđ nullius ſunt perſone Si vero dico (ego qui) tunc. quia qui eſt coniunctum ātecedenti ego, quod eſt pſone prime. ipm quoqꝫ prime fit perſone et propterea v̄bū qđ ſequitur: vt ſtudeo. lego. et huiuſmodi debꝫ eſſe illius pſone cuius ē antecedens relatiui. vt ego qui ſtudeo. tu qui ſtudes. magiſter qui ſtudet. nos q̄ ſtudemus. vos qui ſtudetis. magiſtri qui ſtudent. eodeꝫ modo adiectiua ſequūtur ſubſtantiua. vt Uirgilius Romanus poeta fui amicus Ceſaris. Tu Ariſtoteles egregius philoſophus docuiſti mḡnū Alexandrū. Homerus ille diuinus. et Achillis iram cecinit. et errores Ulyſſis.

De cō ſtructione partium orōis.

¶Quibꝫ orōis partibus ē regimen: Uerbo tam perſonali quam impersonali. Nomini. Participio. Prepōi Aduerbio Interiectioni

De conſtructione verbi actiui

QUid eſt verbū actm̄. quod in o finitum format paſſiuū in or: vt amo amor Doceo doceor. et pōt habere accuſatim ſignificante hominem: vt Pylades amauit Oreſtem. Dicimus etiam Amaryllis amabat caſtaneas. ego vidi Elephantum et Tigridem qui acci non ſignificant aīal rationale. quod non fit in neutris nō em̄ dicimus aro Socratē. ſicut aro terram Igitur facio cum compoſitis magis eſt actiuum q̄ neutrum. vt deus fecit hominem Et ignis calefacit Socratem. quorꝫ paſſiua fuerunt facior et calefacior apud āntiquos. loco quorꝫ vtimur fio et calefio

¶Quot ſunt gn̄a verborum: duo: perſonale et imperſonale

¶Quot ſunt gn̄a verborum perſonalium. Quinqꝫ. actiuum. paſſiuum neutrum. commune. et deponens

¶Quot ſunt ſpecies verborum actiuorum. decem

De prima ſpecie actiuorum

Ue ſunt actiua prime ſpeciei: que cōſtruuntur dumtaxat cum nominatiuo agente et accuſatiuo patiente vt ego amo deum. tu vendis libros. ille ſcribit litteras. Plato docuit Ariſtotelem. et ſic i ceteris Omnia enim actiua ſunt prime ſpeciei. ſi tantum nominatiuū et accuſatiuum habent: vt ego doceo multos adoleſcentulos: Quod ſi vltra principales caſus id eſt poſt ntiꝫ agenteꝫ ꝛ accuſatiuum patientem genitiuum admiſerint erūt ſecunde; vt ego moneo te huius rei Si datiuuꝫ erunt tercie. vt ego com

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

mendo me tibi. Si accuſatiuum erunt quarte: vt Socrates docuit Platonem philoſophiam. Si ablatiuum ſine prepoſitione erunt quinte: vt ego ſpoliaui te ignorantia Si ablatiuum cum prepoſitõe erunt ſexte: vt ego accepi a te binas litteras Si nominatiuum ⁊ datiuum tantum erunt ſeptime: vt iubeo tibi: Si nominatiuum et infinitiuum erunt octaue: vt tu credis eſſe doctus Si et ante ſe ⁊ poſt ſe nominatiuum habuerint erunt none. vt lego aſſiduus: adoro pronus Si abſolute ponantur erunt decime. vt quid facis: amo. lego

¶ Ouidius

Sepe tepent alij iuuenes ego ſemper amaui
Et ſi quid faciam non. quoq; queris amo

¶ Notandum idem verbum poſſe eſſe diuerſarum ſpecierum Na; ego amo libros eſt prime ſpeciei. ego emo libros tanti. eſt ſecunde ego emo libros tibi eſt tercie Ego emo libros arte et ingenio ē quīte ego emo libros a Triphone bibliopola eſt ſexte Item ego doceo filium eſt prime ſpeciei. ego doceo filium tuum non minoris talento ē ſecunde. ego doceo filium tibi eſt tercie. ego doceo filium bonas litteras et bonos mores ē quarte. ego doceo filium magno ſtudio ⁊ labore eſt quinte. et ſic alia multa:

¶ Dic aliquot verba actiua prime ſpeciei

Uerberat. et video. facio. faſtidio. honoro
Fert. occidit. amo. colit. et formido. timetq;
Polluoq; et cerno. damnat. docet. audio. narro
Cum quarto tantum ſpecies ſunt omnia prime

Uerbero	as	aui	atum	ſlaen kloppen
Uideo	des	di	ſum	ſyen
facio	cis	feci	ctum	maken
faſtidio	dis	diui	itum	verſmaē myt walginge
Honoro	as	aui	atum	eeren
fero	fers	tuli	latum	draghen
Occido	is	di	ſum	doden
Amo	as	aui	atum	lyeffhebben
Colo	lis	lui	cultum	eeren bowen. wonnen
formido	as	aui	atum	vruchten
Timeo	es	ui	ſine ſupino	
Polluo	lus	lui	utum	ſmetten
Cerno	nis	creui	cretum	ſeyn
Damno	as	aui	atum	verordelen
Doceo	es	cui	ctum	leren als eyn meiſter lert ſin diſcipel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Audio	dis	iui	itum	hoeren
Narro	as	aui	atum	vertellen

¶ De ſecunda ſpecie verborum actiuorum

Ue ſunt actiua ſecunde ſpeciei: que poſt nt̄m agentem et acc̄m patientem cū gtō cōſtruūtur: vt greci impleuerunt e- quum armatorum militum dici poteit. et armatis militi- bus. ſic erit quinte ſpeciei

¶ Precium in quo caſu eē debet In ablatiuo ſemper: vt emi librū vi li vel aureo. ſic et inſtrumentum quo quid fit poni in ablatiuo debet vt ſcribo libētius calamo q̄ȝ penna. ⁊ tempus. vt ſtudui viginti ānis dicimus et viginti annos cū tempus cōtinuum ſignificamus Exci- piuntur tanti. quanti. pluris et minoris cum ſuis compoſitis. tanti dem. quantilibet. quanticunq̄ȝ quātiuis: que ſine ſubſtantiuo in ge nitiuo ponuntur. vt quāti emiſti annulum: cum ſubſtantiuo vero ī ablatiuo: vt quanto precio emiſti Homerum Item quantiuis emi dicimus et quantouis preciō emi ſeu quantauis pecunia: ⁊ quātili- bet ſeu quantolibet precio emeris non ē mihi cure Dices tamē hec res non valet aureum et aureo. Uarro denarij dicti quod denos ae ris valebāt. quinarijq̄ quinos Plini⁹ in naturali hiſtoria Ita vt ſcru pulum valeret ſeſtertijs vicenis Sed tanti valet res: ſicut tanti emi rem dicendum vt apud Juriſconſultos Res tanti valet quāti vēdi poteſt Item pluris hereditas valeret et quanto pluꝝ hereditas va leret Et quanto precio valet ſicut quanto emi precio dicim⁹ Dona- tus in adelphis vbi dicitur: quanti ē ſumito. pro quanto p̄cio valet exponit Eodem mō dicimus multo et minimo et paruo et vili vel emi vel vendidi: vt apud eoſdē iuriſconſultos. quaſi minimo valerꝫ hereditas nec dicas tantum. quantū multum parum et minimum valet: niſi intellexeris pro poteſt: vt ſcio te multum valere id ē poſſe

¶ Hanc cōſtructōem ſequuntur cetera verba. quibus vti cum p̄cio poſſumus: vt doceo. ago. facio conſto et ſimilia Plinius Secundus de pāphilo pictore Neminem minoris docuit talento Juuenalis Chryſogon⁹ quanti doceat vel Pollio quanti Idem Atq̄ȝ ideo plu- ris quam Coſſus agebat Et: quanti vna venfica conſtat Inuenies e tiam apud Terentiuꝫ Uidetur eſſe quantiuis precij. et apud Salu ſtiū pluris precij Plautus Mortuus pluris precij eſt quā ego Di cimus etiā non eſtimo te viuius aſſis: et non facio te pili

¶ Dic aliquot prime ſpeciei

Uendit. emit. redimit. locat. et conduco. reuendo
Aeſtimo. venundo. caſtigoq̄ȝ. et reprehendo
Arguit. incuſat. condemno atq̄ȝ impleo. multo
His verbis caſum. poſt quartum iunge ſecundum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Sit tamen in ſexto pretiũ. quanti atqꝫ minoris
Pluris que et tanti ſono ſiue da genitiuo
Cum ſubſtantio cures ea tradere ſexto

Uendo	dis	didi	itum	vercopen
Emo	is	emi	emptũ	copen
Redimo	is	emi	ptum	affloeſen
Loco	as	aui	atum	vthdo en
Conduco	cis	xi	ctum	meydẽ huyrẽ
Reuẽdo	is	didi	ditũ	werder ꝟcopẽ
Aeſtimo	as	aui	atum	werdiren
Uenundo	as	aui	atum	vercopen
Caſtigo	as	aui	atum	beſtraffen
Rephendo	dis	di	ditum	ſchelden
Arguo	is	gui	gutum	beſtraffen
Incuſo	as	aui	atum	beſchuldighẽ
Condẽno	as	aui	atum	verſpreken.
Impleo	es	eui	etũ	veruullen
Multo	as	aui	atũ	ſcatten

De verbis actis tercie ſpeciei

Ue ſunt Actiua tercie ſpeciei. que poſt ntũm agentem et accuſatiuũ patientẽ cum datio cõſtruuntur. vt homo pius dat elemoſynas pauperibus.

Dic aliquot actiua tercie ſpeciei

Scribo. lego. aſcribo. commẽdo. nuntio. mitto
Lego. ⁊ reſtituo. do. cõmodo. mutuo. domo
Addico. indico. edicoque. indico. prodo.
Et dico. ⁊ refero. declaro. impendo. vetoque
Suadeoqꝫ. et ſubigo. promitto. accõmodo. reddo
Post quartum dandi gaudẽt hec omnia caſu

Que poſſint eſſe ⁊ tercie et quite ſpeciei.

Augeo. conduplico. accumulo. atqꝫ ipertio. dono
Et terne et quinte ſpecies feciſſe licebit

Scribo	is	pſi	ptum	ſcryuen
Lego	is	legi	lectum	leſen
Aſcribo	is	pſi	ptum	toe ſcriuẽ ãiputarẽ
Cõmendo	as	aui	atum	beuelen
Nuncio	as	aui	atum	ꝟkundighen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Mitto	is	ſi	ſſum	ſenden
Lego	as	aui	atum	ſēdē of i teſtamēt
Reſtituo	is	tui	tutū	wedᵉ geuē (n alatē
Do	das	dedi	datū	geuen
Cōmodo	as	aui	datū	lenen qᵈ reddit idē
Muttuo	as	aui	atū	lenē qᵈ n̄ reddit idē

Sed de mutuo abunde dicemus in exercitamentis grāmaticis

Dono	as	aui	atū	ſcencken
Addico	cis	xi	ctū	leuerē vt adict⁹ morti
Indico	cis	xi	ctū	ynſetten
Indico	cas	aui	atu	wyſen vn̄ idex (tū
Edico	cis	xi	ctū	engcbotgeuē vn̄ edic
Prodo	dis	didi	ditū	verradē apēbarē
Dico	cis	dixi	ctū	ſeggen
Refero	fers	tuli	latū	vertellen
Declaro	as	aui	atum	verclaren
Impendo	dis	di	ſum	geuē vn̄ ipēdiū.i.i
Veto	as	tui	titū	verbedē (ipēſa
Suadeo	des	aſi	aſum	raden
Perſuadeo	des	aſi	aſum	weyſmacken
Subigo	gis	egi	actū	.ōᵈ danichmaken
Promitto	tis	ſi	ſſum	lauē of toſeggē
Accōmodo	as	aui	atum	by wlyen
Reddo	dis	didi	ditū	wedᵉ omgeuē
Augeo	es	xi	ctum	vermeren
Accumulo	as	aui	atū	huypen
Cōduplico	cas	aui	atuz	dubbelen
Impertio	tis	tiui	tum	mytdeylen

¶ De quarta ſpecie actiorū verborum

Ve ſunt actiua quarte ſpeciei: que poſt ntīm agentem et accuſatiuū patientem cum altero accuſatiuo cōſtruuntur vt ego doceo te grāmaticam.

¶ Hic aliquot actiā quarte ſpeciei

Flagito. poſco. peto. doceo. rogo. caelo
Exoro. admoneo. atqȝ interrogo. cingo
Induit. et veſtit. cumqȝ exuo. poſtulat. oro
Omnibus his quartos poteris coniūgere binos

¶ Que poſſunt eē et quarte ꝛ quīte ſpeciei

Exuo et. accingo. cum veſtio. calceo. cingo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Induoqꝫ. et quarte potes hec et dicere quinte.

Flagito	as	aui	atum	bydden
Poſco	ſcis	popoſci ſine ſupino		eyſchen. beghekẽ
Peto	tis	petiui	petitum	
Doceo	ces	cui	ctum	leren
Rogo	gas	gaui	atuꝫ	bydden. vꝛaghen
Calceo	ceas	aui	ceatum	ſchoe antyen
Celo	las	laui	latuꝫ	verſuygen
Exoro	ras	raui	ratum	bidde vñ verkrigen
Admono	nes	nui	nituꝫ	vermanen
Moneo	nes	nui	nitum	manen
Interrogo	gas	gaui	gatuꝫ	vꝛaghen
Cingo	gis	xi	ctum	gurden anthijen
Induo	duis	dui	dutuꝫ	andoen
Veſtio	ſtis	ſtiui	ſtituꝫ	kleiden
Exuo	exuis	xui	xutum	vyttrecken
Poſtulo	las	laui	latum	bydden
Oro	as	aui	atum	bidden

¶ Inueniuntur ne aliqua verba ex ſupꝛadictis aliter cõſtrui q̄ȝ dcm̄ eſt: maxime ut flagito: poſco: peto: vt poſtulo hoc abs te. ⁊ poſtulo te furti: ⁊ doceo: et admoneo te de hac re et frequenti⁹ admoneo te huius rei Itẽ induo tibi: ⁊ multa huiuſmodi Sed tu ab ijs que nõ ſunt in frequenti vſu abſtineas: peto tamen et poſtulo abs te hanc rẽ magis vtimur q̄ȝ te hanc reꝫ

De quinta ſpecie actiuoꝛum.

Ve ſunt actiua quinte ſpeciei Que poſt nominatiuũ agentem et accm̄ patienteꝫ cũ ablatiuo ſine pꝛepoſitione conſtruuntur: vt ſtraui equum ſella: et ſcribo libꝛum calamo. et peto te haſta Caue dicas cum haſta: naꝫ quando inſtrumentũ ſignificamus: tacemus pꝛepoſitionem: vt video te oculis

Dic aliquot actiua qninte ſpeciei

Inficit. ac munit. tegit. atqꝫ irrito. leuoqꝫ
Educat. atqꝫ cibat. vacuoqꝫ et fartio. lacto
Paſcit. alit ſpoliat. ſternit. petit. afficit. oꝛnat
Impleoqꝫ: et facio: ſaturo: lanio. laceroqꝫ
Cedo: onero: exonero: vexoqꝫ: et ſpargo. coꝛono
Poſſunt poſt quartum purum ſibi iungere ſextum

Que poſſunt eſſe et quinte et tercie ſpeciei

nj

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Spargo:onero.fundo:figoq3:et ſterno.leuoq3
Et ſi ſunt quinte:tercie quoq3 ſepe videbis

Inficio	cis	feci	ctuȝ	veruē of beſmitten
Munio	nis	niui	nitū	beueſtigen
Tego	gis	xi	ctum	decken
Irrito	tas	taui	tatum	terghen
Leuo	as	uaui	atuȝ	boeren:dreghen
Educo	cas	caui	catū	voeden
Cibo	bas	baui	batuȝ	ſpyſen
Vacuo	cuas	cuaui	cuatū	ledyghen
Farcio	farcis	farſi	fartum	vuyllen
Lacto	ctas	ctaui	tatum	ſughen
Paſco	ſcis	paui	ſtum	voeden
Alo	lis	lui	altum	
Spolio	as	aui	atuȝ	berouen
Sterno	nis	ſtraui	ſtratuȝ	nederſlaen:decken
Peto	tis	tiui	titum	anwaren
Afficio	cis	feci	ctum	andoen

Ut ſic ego afficio diſcipulos vt libenter ſtudeant.et afficior Cicero in lelio.ſic afficior interdum vt Catonē non me loqui exiſtimem:et ſic ſine ablatiuo Cuȝ ablatiuo vero accipit ſignificationē ab eo ipſo ablatiuo Ut afficio te honore:pudore:damno.dedecore.gaudio:merore:voluptate id ē diſpono te ad hec omnia

Orno	nas	naui	natum	vercyren
Impleo	ples	pleui	pletum	veruollen
Satio	as	aui	atuȝ	ſatmaken
Saturo	as	raui	ratum	
Lanio	as	aui	atum	ſchurren

Lacero as raui tum.vnde Laceſſo.ſis.iui.itum:⁊ Laceſſitu s:vt feci laceſſitus iniuria id eſt prouocatus

Cedo dis cecidi caeſum p ae diphthongon ſlaen

Unde homicida qui hominem.patricida qui patrem.et paricida q̄ cognatum alium ve occidit:hinc etiam homicidium:patricidium ⁊ paricidium

Onero	ras	raui	ratum	beſwaren
Exonero	ras	raui	ratū	ontlichten
Vexo	xas	xaui	xatum	quellen
Spargo	gis	ſi	ſum	ſtreyen
Corono	nas	naui	atuȝ	croenen
Fundo	dis	di	ſuȝ	gÿten
Figo	gis	fixi	fixuȝ	veſtygen.

Figo	gis	fixi	fixum	veſtygen.

De ſexta ſpecie actiuorum

Ue ſunt actiã ſexte ſpẽi. que poſt nõiatiuũ agẽtẽ. et accũz paciẽtẽ cum abltõ cum a vel ab. vel. e. vel ex. vel ſimili ꝑpõne conſtruuntur. vt ego audiui ꝛ didici multa a preceptoribus meis. Rome a Gaſpare veronenſi grãmatico ꝑegregio. Ferrarie a Baptiſta Guarini filio. viro vtriuſqꝫ lingue ꝙ doctiſſimo

Dic aliquot actiua ſexte ſpeciei

Audit. et ediſcit. vellit. mouet. amouet. arcet
Accipio. retrabo. cumqꝫ exigo. ſeparo. ſoluo
Haurit. habet. remouet. capit. atqꝫ ĩtellit. aufert
Atqꝫ. abigo. extirpo. eripio. et diuello. vetoqꝫ
Sumoqꝫ. precipuos poſt caſus ſumere ſextum
Debent. prepoſitis. tñ a. vel ab. irrita vt olim
Japetionidaes. accepit ab hoſpite dona

Audio	dis	diui	ditum	hoeren
Ediſco	icis	didici	ſine ſupio van buten leren	
Uello	lis	velli vl' vulſi	ſum	plucken
Moueo	ues	moui	tum	weghen
Amoueo	ues	ui	tum	aff keren
Arceo	ces	cui	ctum	aff kyren
Accipio	pis	pi	ctuꝫ	nemẽ hoiren
Retrabo	bis	xi	ctum	aftrecken
Exigo	gis	egi	actum	eyſſchen
Separo	pas	paui	atum	ſcheyden
Soluo	uis	ſolui	lutum	ontloeſen
Haurio	ris	hauſi	ſtum	putten

Ut vinum e dolio. aquã e puteo. vt Haurit aquã cribro ꝗ diſcere vult ſine libro. accipitur etiã ꝑ audio. vt vocemqꝫ his auribꝰ hauſi

Habeo bes bui bitum hebben Et ſcribitur ꝑ aſpirationem in principio nam abeo ſine aſpiratione facit in ſecunda ꝑſona abis et ẽ neutrũ. ꝛ ẽ id quod diſcedo. vt abi hinc actutuꝫ ĩ malã crucẽ

Remoueo	ues	ui	tum	van ſych wyſen
Capio	pis	cepi	ptum	nemen
Intelligo	gis	xi	ctum	verſtaen
Aufero	fers	tuli	latum	wechnemen
Abigo	gis	egi	actũ	affdryuen vñ abactor
Extirpo	pas	paui	patum	wytraden.

Eripio	pis	pui	ptum	wechnemē ꝯ loſen
Diuello	lis	li vel ſi. ſum		ſcheyden van eyn
Veto	as	tui	titum	verbeden
Sumo	mis	pſi	ptum	nemen

De ſeptima ſpecie actiuorum.

Ve ſunt verba actiua ſeptime ſpeciei. que conſtruuntur ante ſe cum nominatiuo agente et poſt ſe cum datiuo patiente: vt boni pueri libenter audiunt magiſtris et parentibus ſuis

Dic aliquot actiua ſeptime ſpeciei

Audio. et auſculto. recipit. benedico. timeqꝫ
Impero. et inuideo. metuo. interdico. iubeqꝫ
Hec quandoqꝫ ſolent ſolo gaudere datiuo

Audio	dis	diui	ditum	toe wylle ſyn
Auſculto	tas	taui	tatū	onderdanich ſyn
Recipio	pis	cepi	ceptum	toe ſeggē off lauen
Benedico	cis	xi	ctum	benedyen
Timeo	es	mui	ſine ſupio	vruchten
Impero	as	aui	ratum	gebyden
Inuideo	des	di	ſum	benyden
Metuo	tuis	tui	ſine ſupino.	vruchten
Interdico	cis	xi	ctum	verbeden
Iubeo	bes	ſſi	ſſum	gebeden

Sed audio auſculto: timeo. metuo. recipio. benedico magis neutra q̄ actiua mihi videntur: quia paſſiue his vti non poſſumus ſed impſonaliter ſic. audio tibi. a me auditur tibi Sic benedicitur tibi: timetur vite Pamphili: quod etiam Diomedi placet: et hoc quando tantum cum datiuo conſtruūtur: nā timeo tibi ſuſpendiū. vel mortem. iubeo tibi h̄ vel illō. ꝛ inuideo tibi doctrinā. nō ſunt ſeptīe ſpeciei

De octaua ſpecie actiuorum

Ve ſunt actiua octaue ſpēi: que conſtruuntur a fronte cum ntō agente: a tergo vero cum infinitino: aut cuꝫ obliquo aut ſine: vt ego credo eſſe indoctus: et ego credo me eſſe indoctum

¶ Sed notandum quod cum ſermo non reflectitur ad eum qui eſt agens ſed ad alium facit tranſitionem. necē eſt vti obliquo: vt ego ſpero diſcipulos meos fore et doctos. et bñ moratos Cum vero reciprocus ē hoc ē eadē res. et agit et patitur obliquo et vti et non vti poſſumus pro arbitrio noſtro: vt puto eē bonus. et puto me eſſe bonum tu credis eſſe doctus. ꝛ tu credis te eē doctum Ceſar optauit ſemper euadere rex romanorum. et Ceſar optauit ſemper ſe euadere regem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Romanorum Catullus ſcpſit ad. M. Tulliū eē peſſim⁹ poeta. ⁊ Catullus ſcripſit ad. M. Tulliū ſe eſſe peſſimum poetam

¶Dic aliquot neutra octaue ſpeciei

Spero. et deſpero. cupio. ſcio. neſcio. duco.
Autumat. atqꝫ putat. credit. deſiderat. optat
Hec infinitum cum obliquo. aut abſqꝫ requirunt

Spero	ras	raui	ratum	hopen
Deſpero	ras	raui	ratum	miſhopen
Cupio	pis	pini	pitum	begheren
Scio	ſcis	ſciui	ſcitum	weten
Neſcio	ſcis	ſciui	ſcitum	nyetweten
Duco	cis	xi	ctum	leyden
Autumo	mas	maui	matum	meynen
Puto	tas	taui	putatum	
Credo	dis	didi	ditum	ghelouen
Deſidero	ras	raui	ratum	begheren
Opto	tas	taoi	tum	

¶De nona ſpecie verborum actiuorum

¶Que ſunt actiua none ſpēi. que añ ſe ⁊ p⁹ ſe cum noīatiuo cōſtruūt vt doceo ſedens: oro ſtans. adoro ſupplex. et huiuſmodi

¶De decima ſpecie actiuorum

¶Que ſunt actiua decime ſpēi: que ante ſe cum nominatiō ꝯſtruuntur poſt ſe vero abſolute ponūtur: vt amo. lego et huiuſmodi

¶De conſtructione verborum paſſiuorum

Uid eſt verbū paſſiuū: quod ab actiuo formatur adiectōe r littere: vt amor ab amo. doceor a doceo ¶Quot ſunt ſpēs verborum paſſiuorum: decem ſicut actiuorum

¶Oīa verba paſſiua quō cōſtruuntur a fronte cum noīatō patiente a tergo vero cum abltō agente. cū ꝑpōe a vel ab vel ſimili. vel cuꝫ datiuo loco ablatiui: vt tu amaris a me. vel tu amaris mihi. pro a me Uergilius in bucolicis His tibi Grinei nemoris dicatur origo. tibi pro a te ¶Quomodo cuius ſpeciei ſint paſſiua cognoſcuntur Si tantū ntm̄ patientē. et abltm̄ cum prepoſitione agentem admiſerint. erunt prime ſpeciei Uerum ſi poſt rem agentem et patienteꝫ aliquem habuerint caſum illius erunt ſpeciei cuius actiua vnde formantur Nam ſicut ego amo deum ē prime ſpeciei actiuorum: ita deus amatur a me. eſt prime ſpeciei paſſiuorum et ſicut ego non aeſtio te vnius aſſis ē ſecunde ſpeciei actiuorum Ita tu non eſtimaris a me vnius aſſis ē ſecunde ſpeciei paſſiuorum. et ſic in ſingulis Caſus em̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

qui neq; agens eſt neq; patiens in actiuis. non mutatur in paſſiuis Sed tantum mutantur res agens et patiens vt ego ſcripſi lrãs tibi Littere ſcripte fuerunt a me tibi. Ego doceo te grammaticam. tu doceris a me grammaticam Ego ſpolio te veſte. tu ſpoliaris a me veſte Ego audiui multa abs te: multa audiũtur a me abs te

¶ Sunt que datim in ntm̃ cõuertũt: vt ego iubeo tibi: tu iuberis a me Ego inuideo tibi: tu inuideris a me Inuenies etiam huiuſmodi orões Capre paſcuntur herbas. et herbis

Sed paſſiua cum accuſatio figurate conſtruuntur: vt ledor manuz fractus ſum pedem Paſcuntur ſiluas: et ſumma licei

Que octaue ſunt ſpei: quõ conſtruũtur. ſic ego credo eẽ bonus: ego credor a me eẽ bon⁹: ego puto te eẽ doctiſſimum: tu putaris a me eẽ doctiſſim⁹ et ſimiliter in ceteris ¶ Que ſunt none quõ cõſtruũtur ſic doceor ſedẽs: ꝟberor iuit⁹ feror inſignis ¶ Que ſunt decime ſic. doceor. ꝟberor. C. Ceſar cũ occideret curabat vt honeſte caderet

¶ Dic aliquot verba paſſiua

Verberor. et vendor. donor. doceor. ſpolior q;
Audior. et iubeor. nec non credor. videor q;
Mutuor: et debent patientem admittere rectum
A vel et ſextum medijs admittere agentem
Poſt tamen hos caſus. ſua quos actiua ſequuntur

Verberor	aris	atus ſum	werde geſlagen
Vendor	eris	ditus ſum	werde verkoft
Donor	aris	atus ſum	werde begauet
Doceor	ceris	ctus ſum	werde gelert
Spolior	aris	atus ſum	werde berouet
Audior	diris	itus ſum	werde gehoert
Credor	eris	itus ſum	werde ghelofth
Jubeor	eris	ſſus ſum	werde geboden
Videor	eris	ſus ſum	werde geſeen
Mutuor	aris	atus ſum	werde verbuet

Sed et potius deponẽs et mutuo neutrum de quibus (vt dixi) dicemus in exercitamentis

¶ Et notãdũ oĩa ꝟba in or carere ꝑteritis ꝑfectis et ſex ijs que a preteritis perfectis inclinantur eorumq; loco ponimus participium ꝑteriti temporis et ſubſtantiuum verbum: vt amatus ſum vel fui erã vel fueram. eẽm vel fuiſſem. ſim vel fuerim. eſſem vel fuiſſem ero vl fuero amatum eſſe vel fuiſſe

¶ De verborum vocatiuorum conſtructione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

¶Que ſunt que dicuntur vocatiua: dicor. vocor nominor nuncupor appellor. que volunt et a fronte et a tergo nominatiuum: vt ego vocor Aldus

¶Dic verba vocatiua

Nuncupor. appellor. iungas dicorqꝫ. vocorqꝫ
Nominor. et detur poſcunt ſibi rectus vtrinqꝫ
Vt te leucotheam. quod ſis dea candida Graij
At noſtri Albumeam te: Matutamqꝫ vocabunt
Leucothea grecis Matuta vocabere noſtris
Et que reflecti poſſunt ſic plurima dicas
Vt feror inſignis. doctus ſum. ſcribor et heres

Nuncupor	aris	atus ſum
Appellor	aris	atus ſum
Dicor	ceris	ctus ſum
Vocor	aris	atus ſum
Nominor	aris	atus ſum ghenoemt werden

¶De verboꝝ neutrorum. et deponentiū conſtructione

Vid eſt verbū neutꝝ: quod in o deſinit. et paſſiuū in or prope habere nō poteſt Sum igitur cū ꝯpoſitis. ſimili ter odi. noui. cepi. et memini abuſiue neutra eē dicuntur Itē ſi dixeris: aror erit per proſopopeiam vbi terra loquatur fictione poetica Et notanduꝫ deponentia in conſtructione eſſe vt neutra: hoc eſt neutra prime ſpeciei. et deponentia prime ſpeciei eandem habere conſtructionem. et neutra ſecunde ſpeciei. et deponentia ſecunde ſpeciei etiam eandeꝫ et ſic in ceteris. atqꝫ ideo ſimul de vtriſqꝫ tractabimus

Vid ē verbū deponēs: qđ in or naturaliter deſinēs deponit alteram ſ̄cationem. id eſt vel actiuam vel paſſiuam

Que deponentia deponunt ſignificationem paſſiuam. que ſunt prime ſecunde. tercie. quarte et ſeptime ſpeciei

¶Que deponunt actiuam: que ſunt et quinte et ſexte

¶Quot ſunt ſpecies verborum neutrorum: ſeptem

¶Quot ſpecies verborum deponentium: ſimiliter ſeptem

¶De prima ſpecie verborum neutrorum

¶Que ſunt neutra prime ſpeciei: que et a fronte et a tergo noīatiuū poſtulant: vt ego ſum indoctus. tu euaſiſti vir magnus

¶Dic aliquot neutra prime ſpeciei

Sum. fio incedo. euado. que et viuo. voloqꝫ
Prime ſunt ſpecies regitur cum rectus vtrinqꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Quandoqꝫ ipſa dies mater quandoqꝫ nouerca eſt

Sum	es	eſt fui		ſine ſupino ick ſin
Fio	fis	fcūs ſum vel fui		ick werde
Incedo	dis	ſſi	ſum	gaen
Euado	dis	ſi	ſum	ontkomen
Uiuo	uis	xi	ctum	leuen
Uolo	las	laui	atum	vlyghen

¶ De prima ſpecie verborum deponentium

¶ Que ſunt deponentia prime ſpeciei: que cum nominatiuo vtrinqꝫ conſtruuntur vt tu luctaris vnctus

¶ Dic aliquot deponentia prime ſpeciei

Prelior. et luctor. proficiſcor. digladiorqꝫ
Et iocor. et gradior. ratiocinor. atqꝫ reuertor
Prime ſunt ſpecies regitur cum rectus vtrinqꝫ
Graſſor ego armatus ſemper. ſed luctor inermis
Digladior nudus. cautus ratiocinor. impar
Troilus infelix puer eſt congreſſus achilli

Prelior	aris	atus ſum	kregen
Luctor	aris	atus ſum	wrangen
Proficiſcor	eris	ctus ſum	reyſen. wanderen
Digladior	aris	atus ſum	kempen
Jocor	aris	atus ſum	boerden. ſcempen
Gradior	eris	eſſus ſum	gaen
Ratiocinor	aris	atus ſuꝫ	mit reeden ouerlegghen
Reuertor	eris	ſus ſum	wederkomen

¶ De verbis neutris ſecunde ſpeciei

Ue ſunt v̄ba neutra ſecunde ſpēi: que cum nominatiuo patiēte et ablatiuo agente conſtruuntur vt ego careo pecunia. nec dicas pecunie Egeo tn̄ et indigeo etiam gtō iunguntur Memini gtō et accō infinito etiā vt memini legere Satago gtō tantum. abſtineo gtō accuſatiuo. et ablatiuo: ſed abſtineo ē actiuum ſm̄ Priſcianum

¶ Dic aliquot neutra ſecunde ſpeciei

Deficit. indigeo. careo. memini. ſatagoqꝫ
Affluit. atqꝫ egeo. vacat. atqꝫ exubero. abundo
His ablatiuum tantum coniungito caſum
Indiget. atqꝫ egeo. ſexto. que et da genitiuo
At memini et quarto caſu. et coniunge ſecundo
Sed ſatago patrium tribuas tantummodo caſum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

¶ Que poſſunt eſſe et ſecunde et tercie ſpeciei

Affluo. deficio. nec non his adijce abundo
Neutrorum terne ſpecies ſunt atqꝫ ſecunde

Deficio cis eci ectum gebreken
Indigeo ges gui ſine ſupino behoeuen
Careo res rui itum vel caſſum. entbreken
Memini defectiuū vt memini huiꝰ rei vel hāc rem. gedechtich ſyn
Satago gis egi actum ſorchvoldich wat doen
Affluo uis xi xum ouervlyten
Egeo ges gui ſine ſupino idē eſt quod indigeo
Uaco cas aui atum idē eſt quod careo ⁊ deficio
Exubero ras aui atum ouervloyen
Abundo das aui atum
Abſtineo nes nui ſine ſupino vutholden

¶ De ſecunda ſpecie deponentium

Ue ſunt deponentia ſecunde ſpeciei. que nominatm̄ agentem et ablatiuū patientem poſtulant: in quo tm̄ a neutris ſecunde ſpēi differunt illa enim nominatiuū patientē et ablatiuum agentēꝫ hec aūt ntm̄ agentē. et abltm̄ patientē poſtulāt. vt vtere virtute. potior tm̄ iūgitur gtō. ⁊ accō. et abltō. obliuiſcor ꝟo ⁊ reminiſcor. et recordor gtō et accō. fungor vero. et veſcor et vtor. et abutor apud veteres etiam accō iungebantur. nunc autem tantū ablatiuo; abutor tamen etiam accuſatiuo. Miſereor melius genitiuo

¶ Dic aliquot deponentia ſecunde ſpeciei

Fungor qꝫ. et potior. veſcor. fruor. vtor. abutor
Nec non defungor. caſu coniunge latino
Junge tribus potior. quarto. et ſexto. atqꝫ ſecundo
Et debet patrium miſeretur ſumere tantum
Et patrium et quartum reminiſcitur obliuiſcor
Attamen. et veſcor. vtorqꝫ. et fungor. abutor
Quarto etiam docti veteres iunxiſſe leguntur

Fungor geris ctus ſum eyn ampt hebben
Potior tiris vel eris itus ſum yn gewalt oft macht krighē
Ueſcor ſceris ſine p̄te. et ſupino. ſpyſe ofte dranck toe ſich nemē
Fruor eris fretus vel fruitus vel fructus ſum gebruken
Cicero in hortenſio Amenitate ſumma ꝑfructus fretꝰ idē qđ ꝯſuſus
Quintilianus: tua fretus humanitate
Utor eris vſus ſum. gebruken. hōi aūt adiūctū ꝯuerſare ſꝫ vt Aulo Trebonio vtor valde familiariter
Abutor eris vſus ſum myſbruken

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Defungor eris et⁹ſuz: vā enē dinghe aflatē. vt defūct⁹ eſt vite
id ē finiuit officium vite Vergilius Pelagi defuncte periclis
Obliuiſcor eris litusſum vergeten
Reminiſcor eris ſine preterito et ſupino gedencken
Miſereor ſereris miſertus ſum entbarmen
Recordor aris atus ſum gedencken

De tercia ſpecie verborum neutrorum

Ve ſunt neutra tercie ſpeciei: que cum nominatiuo agente et
dtō patiente cōſtruūtur. vt ſchale herēt parietib⁹ et tu fuis deo.

Dic aliquot neutra tercie ſpeciei

Seruit. obeſt. noceo. placet. atqꝫ incūbo. licetqꝫ
Officio. caueo. ſtudeo. que et conſulit. heret
Obuio. et occurro. atqꝫ obtempero. obedio. paret
Et fauco. et lateo. atqꝫ ignoſco. indulgeo. parco
Interſum. ſoluo. de ſumqꝫ et debeo. cedo
Aſſentit. ſpecies cum caſu hec tercia dandi eſt

Seruio is iui itum denen
Obſum es fui ſine ſupino hynderlick ſyn
Noceo es cui citum ſchaeden
Placeo ces cui citum behagen
Incumbo bis bui bitum dare operā attēdere cū diligētia.
Liceo ces cui citum
Officio cis feci ctum hynderen
Caueo ues caui cautum bueden. waeren
Studeo des dui ſine ſupino vlytdoen
Conſulo lis lui tum raetgheuen
Hereo res heſi ſum hangen
Obuio as aui atum gemoeten
Occurro ris ri ſum toelopen
Obtempero ras aui atum onderdanich ſyn
Obedio dis diui itum
Pareo res rui ſine ſupino toewille ſyn
Faueo ues faui fautum gunnen
Lateo tes tui latitum ſchuelen
Ignoſco ſcis oui otum vergheuen
Indulgeo ges ſi ultum genedeliken toelaten
Parco cis peperci vel ſi tum ſparen
Interſum ſes fui ſine ſupino myt weſen
Soluo uis ui lutum ontbynden
Deſum es fui ſine ſupino afſyn
Debeo bes bui bitum ſchuldich ſyn

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Cedo dis ſſi ſſum wyken
Aſſentio tis ſi ſum gelick voelen
Aſſentior tamen omnes fere dicunt vt Gellius refert.

¶De tercia ſpecie deponentium

Ue ſunt deponentia tercie ſpeciei: que nominatiuū agentem et datiuū patientē poſtulant. vt ego ſuffragor tibi: tu vero ingratus refragaris mihi

¶Dic aliquot deponentia tercie ſpeciei

Suffragor. dominorq;. et feneror. atque refragor
Blandior et medeor. nec non aſſentor. adulor
Gratulor. iraſcor. famulor. minitorq; . minorq;
Obſequor. auxiliorq;. aduerſor. polliceorque
Inſidior. dandi gaudebunt omnia caſu

Suffragor aris atus ſuz helpen
Dominor aris atus ſuz regyren
Feneror aris atus ſum woekeren
Refragor aris atus ſum tegen ſyn
Blandior diris ditus ſum ſmeken
Medeor eris caret preterito et ſupino arſedyen
Aſſentor aris atus ſum ſmeken
Adulor aris atus ſum
Gratulor aris atus ſuz ſych verbliden in ymans walvart
Iraſcor ſceris atus ſum thoyrnen
Famulor aris atus ſum deynen
Minitor aris atus ſum druwen
Minor aris atus ſum
Obſequor eris cutus ſum toe wille ſin
Auxilior aris atus ſum helpen
Aduerſor aris atus ſum entegen weſen.
Polliceor ceris citus ſum gelauen
Inſidior aris atus ſum lage leggen

Iniurior autem et contrarior ego non memini legere apd̄ idoneos ſed ſui tibi iniurius. affeci te iniuria Contrarius ero illi. aduerſabor et refragabor illi.

¶De quarta ſpecie verborum neutrorum

¶Que ſunt verba neutra quarte ſpeciei: que cum nominatiuo agē te et accō patiēte cōſtruūtur. vt ego aro terrā Et hn̄t paſſiuum in tercijs perſonis in vtroq; nūero: vt terra aratur. et terre arantur. Quare non habent paſſiuū in primis. et ſecundis perſonis verba neutra quarte ſpeciei. quia ſꝫ habent acm̄ tercie perſone. qua propter cum ſit cōuerſa locutio accīs tercie pſone. in ntīm tercie trāſmutatur ꝛ de

bet cōcordare cū verbo. qđ erit itē tercie pſone Ut ego aro terrā ter/
ra aratur a me. tu ſeminas agros. agri ſeminātur a te Si liceret di/
cere ego aro te vel tu aras me. liceret facere cōuerſam locutionez tu
araris a me. ego aror a te. qđ q2 nō licet. ergo nec per paſſiuū licebit.
Qui āt dicit aror: ſemior fcit (vt dixi) proſopopeiam. q̄ poete vtūtur

¶ Dic aliquot neutra quarte ſpeciei

Semino: tundo. et aro. colit et ſero. conſero. planto
Uentiloqz et pulſo. pinſo. et trituro. pitiſſo
Condio: vello: meto: texo ſuo. diſſuo. filo
Sartio. meio. puto. vanno. volo digero. poto
Prandet. edit. comedit. ſorbet coquo. concoquo ceno
Excerno. ſitio ſapio net ſpumo merendo
Decoquit atqz bibo euadoqz moloque voroqz
His hominem quartum nunqz coniunge notantem

Semino	as	aui	atum	ſeyen
Tundo	is	tutudi	ſum	ſtoten
Aro	as	aui	atum	bowen
Colo	lis	lui	cultum	
Sero	ris	eui	ſatum	ſeyen
Conſero	ris	eui	ſitum	te ſamen ſeyen
Planto	as	aui	atum	pacten
Uentilo	as	aui	atum	kornwerpen
Pulſo	as	aui	atuz	kloppen
Pinſo	is	ſui	ſtum	malen
Trituro	as	aui	atuz	dorſſchen
Pitiſſo	as	aui	atuz	pruuen
Condio	is	iui	itū	ſalten
Uello	is	li vel ſi	ſum	plucken
Meto	is	ſſui	ſuz	meyen
Texo	is	xui	tuz	weuen
Suo	is	ſui	ſutuz	neyen
Diſſuo	is	ſui	ſutuz	ontneyen
Filo	as	aui	atū	dreyen vadem
Sarcio	cis	ſi	artū	neyen
Meio	is	ſine preterito et ſupino		ſtroelen (beſnyes
Puto	as	aui	atum	beſnydē als men enen winſtock
Uanno	as	aui	atuz	wannen
Uolo	uis	volui	ſine ſupino	willen
Digero	is	ſſi	ſtuz	verdoywen
Poto	as	aui	atum	drincken

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Prandeo es di fus ſum eten
Edo es edi ſum
Comedo es edi ſum
Sorbeo es pſi et bui ptum bitū ſupen. vñ Sorbillo
Terentius Cyathos ſorbillans paulatim hunc producam diem
Coquo quis xi ctum kaken
Concoquo quis xi ctum teſamen kaken
Ceno as aui atus ſum eten
Excerno nis creui cretum purgamēta corpis emitto.
Sitio tis iui itum dorſten
Sapio pis pui pitum ſmaken.
Neo nes neui etum ſpinnen
Spumo as aui atum ſchumen
Bibo is bibi bibitum drincken
Decoquo quis xi ctum ghaermaken
Unde decoctor qui abſumptis bonis nō eſt ſoluendo dicitur vulgo
eyndoerbrengher Catullus. decoctoris amica formiani
Merendo as aui atū te veſptyt eten. vñ merēda poſt meridiē
Euado is ſi ſum entkomen. (cibus
Molo lis lui itum maelen
Voro as aui atum ſlinden

De verbis excepte actionis

Que ſunt verba excepte actōis: ea in quibus non ponitur ntīs: ꝫ ſubauditur Deus, ꝓpterea nō inueniūt niſi in tercijs pſonis ꝛ ꝯſtruūt cum accō patiente: vt pluit magnos imbres. inuenies apd̄ hiſtori/cos pluiſſe lapidibus. et carnibꝫ. et pluūt glandes et ſaxa apud poetas. ſicut ego pluo. fulmino. cum deus loquens introducitur

Da verba excepte actionis

Grandinat atqꝫ pluit. ningit. tonat. atqꝫ coruſcat
Fulgurat. adiungas et fulminat. atqꝫ ſerenat
Luceſcit. nocteſ. aduespera. iunge dieſcit
Hoc eſt et fit lux et veſpera. noxqꝫ dieſqꝫ
Et quarto. ſextoque pluit ſeruire videbis
Saxa pluit: carnes. ſatiſqꝫ. et carnibus olim
Saxa pluunt ſed ait cecinit qui mutua fratrum
Vulnera. qui diro impulſi. cecoqꝫ furore
Oedipodionios fedarunt ſanguine muros
At qui anchiſiaden. nec denſior aere grando
Nec de concuſſa tantum pluit ilice glandis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Grandinat	aui	atum	het haegelt
Pluit	pluuit et pluit g ſyncopen	vtum.	het regent
Ningit	xi	ctum	het ſnyet
Tonat	tonuit	itum	het donret
Coruſcat	auit	atum	
Fulgurat	auit	atum	het blixent
Fulminat	auit	atum	
Serenat	auit	atum	het claer is

Luceſcit ſine preterito et ſupino dicitur. ⁊ illuceſcit het licht is
Illuxit aũt cõpoſitum eſt ex in et luxit quod a luceo ē preteritum
Nocteſcit ſine preterito et ſupino. het wort nacht
Adueſperaſcit ſine preterito et ſupino. het wort auent
Dieſcit ſine preterito et ſupino het daghet

De quarta ſpecie deponentium

Que ſunt deponentia quarte ſpeciei: que nominatiuum agente et accuſatiuum patientem poſtulant: vt ego ſequor virtutem

Dic aliquot deponentia quarte ſpeciei

Arbitror. vlciſcor. fateor: ſequor. aggrediorqꝫ
Solor. conſolor predor: percontor. opinor
Deprecor: et populor· liceor. meditor. miſerorqꝫ
Metior et metor. dignorque. precorqꝫ. loquorque
Aucupor. et venor. furor. reor. atqꝫ recordor
Alloquor. aſpernor. ſcrutor nanciſcitur atqꝫ
Preſtolor. opperior. lucrorqꝫ et ſciſcitor iſtis
Accuſatiuum patientem iungito verbis

Arbitror	aris	atus ſum	meynen vermoden
Vlciſcor	ſceris	vltus ſum	wreken
Fateor	teris	ſus ſum	bekennen
Sequor	eris	cutus ſum	volghen
Aggredior	eris	ſus ſum	aengaen
Solor	aris	atus ſum	troſten
Conſolor	aris	atus ſum	
Predor	aris	atus ſum	rouen
Opinor	aris	atus ſum	meynen
Deprecor	aris	atus ſum	myt bidden van ſych keren
Populor	aris	atus ſuꝫ	verderuen
Liceo.	eris	⁊ licitor aris	dinghen
Meditor	aris	atus ſum	ouerdencken
Miſereor	eris	atus ſum.	ontbermen, medelyden hebbē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Miſeratur qui conqueritur aliena incommoda Miſeretur q̃ miſe rum ſubleuat. inquit feſtus

Metior	iris	menſusſuꝫ	meten
Metor	aris	metatusſuꝫ	diſponere et locare cũ ordie
Dignor	aris	atus ſuꝫ	werdighen
Precor	aris	atus ſum	bydden
Loquor	eris	cutus ſuꝫ	ſpreken
Aucupor	aris	atus ſum	vogelvanghen
Uenor	aris	atus ſum	iaghen
Furor	aris	atus ſuꝫ	ſtelen
Reor	eris	atus ſuꝫ	meynen
Recordor	aris	atus ſum	gedencken
Alloquor	eris	cutus ſum	toeſpreken
Aſpernor	aris	atus ſum	verſmaden
Scrutor	aris	atus ſum	onderſueken
Nanciſcor	eris	actus ſuꝫ	vercrigen
Opperior	iris	tus ſum	v̄wachtẽ
Lucror	aris	atus ſuꝫ	wÿnnen
Preſtolor	aris	atus ſum	v̄wachten.
Saiſcitor	aris	atus ſuꝫ:ondervraghẽ v̄nemen	

De quinta ſpecie verborum neutrorum

Que ſunt neutra quinte ſpẽi. que n tm̄ patientẽ et ablatiuũ agẽtẽ poſtulant ſine p̄põne. vel accm̄ cum ob vel propter. vt ego gaudeo virtute vel ob virtutem. vl' propter virtutem: ſꝫ frequẽtior vſus ẽ cum ablatiuo: vt doleo tuo incommodo Doleo ſic quoqꝫ conſtruitur Doleo caput. mihi dolet caput Cicero Dolẽt tibi oculi Ouidius. tu vero tua damna dole

Dic aliquot neutra quinte ſpeciei

Gaudeo. cum caleo. rubeo. nigret qꝫ. viretqꝫ
Ettepet. et friget. ſtupet. et cum turgeo: floret
Albeoqꝫ et liqueo. cum mereo. ſplendeo: pollet
Aegrotat: pallet. madeo. tumeo. doleoqꝫ
Pingueoque annumeres. et macret: et horret: et ardet
Aretqꝫ. et ſextum aut quartũ cum propter habebunt

Gaudeo	es	ſus ſum	blyde ſyn
Caleo	les	lui ſine ſupino	vvarm ſÿn
Rubeo	bes	bui ſine ſupino	roetſÿn
Nigreo	es	grui ſine ſupino:	ſwart ſyn
Uireo	es	rui ſine ſupino	gruen ſyn
Tepeo	es	pui ſine ſupino	lau ſyn
Frigeo	es	gui ſine ſupino	koelt ſin

Frigeo	es	gui ſine ſupino	koelt ſyn
Stupeo	es	pui ſine ſupino	ſle ſyn
Turgeo	es	ſi ſum	ſwellen
Floꝛeo	es	rui ſine ſupino	bloyen
Albeo	es	bui ſine ſupino	wit ſyn
Liqueo	es	cui ſine ſupino	ſmelten weck ſyn
Mereo	es	ſine pꝛeterico et ſupino.	dꝛoeuych ſyn
Splendeo	es	dui ſine ſupino	ſchynen
Polleo	es	lui ſine ſupino	
Egroto	as	aui atum	cranck ſyn
Palleo	es	lui ſine ſupino	bleck ſyn
Madeo	es	ui ſine ſupino	nat ſyn
Tumeo	es	ui ſine ſupino	dick ſyn
Doleo	es	lui ſine ſupino	dꝛoefich ſyn
Pingueo	es	gui ſine ſupino	fet ſyn
Macreo	es	crui ſine ſupino	mager ſyn
Hoꝛreo	es	rui ſine ſupino	verſchꝛycken. gruywelē
Ardeo	es	ſi ſum	bernen
Areo	es	rui ſine ſupino	doꝛre ſyn

De quinta ſpecie deponentium

Que ſunt deponentia quinte ſpeciei. que cum noīatiuo patiente et ablatiuo agente ſine pꝛepōe cōſtruūtur. vel cum accō cum ob vel ꝑter. vt letoꝛ honis lrīs. vel pꝛopter bonas lrās

Dic aliquot deponentia quinte ſpeciei

Letoꝛqꝫ. et ſtomachoꝛ. triſtoꝛ. bacchoꝛqꝫ. queroꝛqꝫ
Atque verecundoꝛ. delectoꝛ. glorioꝛ atqꝫ
Crapuloꝛ. indignoꝛ. morioꝛ. iraſcoꝛ habebunt
Sextum ve. aut quartum. quarto ob pꝛopter ve pꝛeibunt

Letoꝛ	aris	atus ſum	verblyden
Stomachoꝛ.	aris	atus ſum	vervunderen
Triſtoꝛ	aris	atus ſum	dꝛoeuich weſen
Bacchoꝛ	aris	atus ſum	ꝓpꝛie ē celebꝛare bacchanalia
Queroꝛ	eris	ſtus ſum	klaeghen
Verecundor	aris	atus ſum	ſych ſchaemen
Delectoꝛ	aris	atus ſum	behaghē
Glorioꝛ	aris	atus ſum	gloꝛieren
Crapuloꝛ	aris	atus ſum	auervloedich weſen
Indignoꝛ	aris	atus ſum	onwerdighen
Morioꝛ	eris et ritus tuus ſum		ſteruen
Iraſcoꝛ	ſceris	atus ſum	toꝛnen

De ſexta ſpecie verboꝛum neutroꝛum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Ue ſunt neutra ſexte ſpẽi. que cum noĩatiuo patiẽte ⁊ abla tiuo agẽte cõſtruuntur cũ ꝓpõe a vel ab: vt factus ſuz a Deo Diſcipulus vapulat a magiſtro Quintilianus Teſtis ĩ reũ interrogatus an ab reo fuſtibus vapulaſſet. et innocẽs inquit Cete ra ego cum abltõ apud approbatos non memini legere. ſed ſic ſemꝑ exulo Rome Venetijs. Vergilius. longe q̃ ignotis exulat oris Te rentius Domo exulo. et aliqñ magno liccbit ꝟtus Horati⁹. Potuit licuiſſe minoris Item paruo hac tempeſtate vencunt libri Valerius fecit nec hoſtiliũ locus caſtrorũ minoris veniret Itẽ Nupſit Glycere um Pamphilo Ouidius. Si qua voles apte nubere nube pari Marcia. Uxorem quare locupletem ducere nolim Quentis vxori nubere nolo mee

¶ Da neutra ſexte ſpeciei

Vapulat. et venit. nec non licet. exulo. nubo
Et cum cõpoſitis fio. et paſſiua ſequuntur
A xerxe vt medo. qui vinxerat Ennoſigaeum
Diris compedibus Taurusq; et vapulat Eurus

Vapulo	as	aui	atum	werde gheſlagen
Veneo	nis	iui	uenum	weder gekofft
Liceo	ces	cui	citum	gewerdiert worden
Exulo	as	aui	atum	elled lyden

Nubo bis pſi et nupt⁹ ſum trowen ſed proprie mulierum: eſt. que apud ãtiquos cũ viris tradebãtur nubere capita hoc ẽ. ope rire et velare pudoris grã ſolebant. nubere dicte ſunt. hoc eſt mari tari flameis obnupta facie Unde Claudianus flamea ſollicituz pre uelatura pudorem. vel ait Feſtus boni ominis cauſa quia flameo aſ ſidue vterentur vxor flaminis. cui non licebat facere diuortium Ab uſiue enim dictum eſt. nupſit amicus

¶ De ſexta ſpecie deponentium

¶ Que ſunt deponentia ſexte ſpeciei. que ntm̃ patientẽ et ablatiuũ cum ꝓpõe agentẽ poſtulãt: vt Horati⁹ natus fuit a prẽ libertino

¶ Da ſexta ſpeciei deponentia

Naſcitur. atq; oritur. patiorq; ⁊ adiunge renaſcor
Et gaudent ſexto. patre vt ſum natus ab Aldo
At patior poterit caſum quoq; ſumere quartum
A ſaxo vt pateris non paruam Siſyphe penam

Naſcor	ſceris	natus ſum	worden gebaren
Orior	riris vel oreris	ortus ſum	opgaen
Patior	teris	paſſus ſum	lyden
Renaſcor	ſceris	natus ſum	weder wordẽ geboren

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

De neutris ſeptime ſpeciei

Ue ſunt neutra ſeptie ſpeciei. que ntm̄ agentem poſtulant. ipꝰ ſe nō regūt caſum ſine ꝑpōe: vt eo ad areā diui Marci: veio ade lubro virgis. niſi iūgāt noibus aduerbialiter poſitis. vt eo domum. venio domo. ſunt etiā que abſolute ponūtur: vt dormio viuo

Dic aliquot neutra ſeptime ſpeciei

It. meat. incedit. tendit. petit. ambulo. pergo
Tranſeo. que et curro. diſcedo. accedo. remigro
Sto. iaceo. ſedeo. ſurgo. ruo. ſalto. quieſco
Dormioqꝫ. et vigilo. viuo. labo. ludit. hioqꝫ
Intereo. accumbo: ſudo. pereoqꝫ. cadoqꝫ
Et valeo. atqꝫ oleo. nato. no. ſonat. occido. conſto
Si admittunt caſum: non ſolum admitter e debent

Eo	is	iui	itum	gaen. wanderen
Meo	as	aui	atum	
Incedo	dis	ſſi	ſſum	
Tendo	dis	tetendi	ſum	
Peto	is	petiui	itum	
Ambulo	as	aui	atum	
Pergo	gis	perexi	ctum	
Tranſeo	is	ſiui	ſitum	auergaen
Curro	is	cucurri	ſum	loepen
Diſcedo	dis	ſſi	ſſum	wechgaen
Accedo	is	ſſi	ſſum	toegaen
Remigro	as	aui	atum: weder gaen in die erſte woni(ghe	
Sto	ſtas	ſteti	ſtatum	ſtaen
Iaceo	ces	cui	ſine ſupio	lygghen
Sedeo	des	ſedi	ſeſſum	ſytten
Surgo	gis	ſurrexi	ctum	vpſtaen
Ruo	ruis	rui	rutum	vallen
Salto	as	aui	atum	ſpringhen
Quieſco	ſcis	eui	etum	ruſten
Dormio	mis	iui	itum	ſlaepen
Uigilo	as	aui	atum	vvacken
Uiuo	is	xi	ctum	leuen
Labo	as	aui	atum	haſtelick vallen
Ludo	is	ſi	ſum	ſpoelen
Hio	as	aui	atum	gaepen
Intereo	is	iui	itum	vergaen, ſteruen

Accumbo	is	bui	itum	an die taefel ſytten eten
Sudo	as	aui	atum	ſweten
Pereo	is	iui	itum	vergaen
Cedo	is	cecidi	caſum	vallen
Ualeo	es	lui	itum	ſterck ſyn
Oleo	les	lui	litum vel oletum	rucken
Nato	as	aui	atum	ſwemmen
No	as	aui	atum	
Sono	as	ſonui	itum	luyden
Occido	dis	di	ſum penultia breui.	ſteruen
Conſto	as	ſtiti ſtitum vel ſtatum.		kūdich ſyn eē manifeſtū

¶Que verba grammatici appellant neutrapaſſiua

Fit: ſolet. et gaudet: confido. atqꝫ audeo. fido

Quia in preteritis ꝑfcis ⁊ ijs q̄ a p̄teritis ꝑfectis deriuantur retinēt lrāturam paſſiuorum in ceteris vero neutrorum

Fio	fis	factus ſum	werden
Soleo	es	litus ſum	pleghen
Gaudeo	es	gauiſus ſum	verwrovven
Confido	is	ſus ſum	betrowen
Audeo	es	auſus ſum	kuen ſyn
Fido	is	ſus ſum	betrowen gelouēn

¶Quō cōſtruūť: varie Nā fio cōſtruitur: vt Uapulo Soleo infinitō ſemper iungitur: vt ſoleo legere. Gaudeo dcm̄ ē iūgi abltō agēti Ut tu me a legri. gaudeo te Cōfido et fido dtm̄ poſtulāt: vt nō ꝯfido tibi Audeo vel accō vel infinito iūgiť: vt audeo magnū nefas. et audeo cōui iari tibi Uergili⁹. audetqꝫ viris ꝯcurrere Uirgo Ouid. Auſus es o nimiū nimiūqꝫ oblite tuorꝫ Thracia nocťno tāgere caſtra dolo

¶De ſeptima ſpecie deponentium

Ue ſunt deponentia ſeptie ſpeciei. que ntm̄ agētē poſtulāt. et poſt ſe nō regūt caſuꝫ ſine ꝑpōe: vt nō niſi doctus reuertar in patriam Niſi iūgatur noībus aduerbialr̄ poſitis. tunc em̄ tacem⁹ ꝑpō nem vt reuertor Romam. proficiſcor ꝛ omo Sunt que abſolute poni poſſūt: vt iocaris ne. an ſerio loqueris

¶Dic aliquot deponentia ſeptime ſpeciei

Laborqꝫ. et gradior. venor. piſcorqꝫ. iocorqꝫ
Altercor. luctor. proficiſcitur. atqꝫ cachinor
Prelior. et graſſor. lachrymor. ſcortorqꝫ ſeu inde
Augor. conuerſor. ſpaciorqꝫ. et ruſticor adde
Digredior. conor: ratiocinor. auguror. iſtis
Si videris caſum. non ſolum iungito verbis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Labor	beris	lapſus ſum	vallen
Gradior	eris	ſuſſum	gaen
Uenor	aris	atus ſum	iaghen
Piſcor	aris	atus ſum	vyſſchen
Jocor	aris	atus ſum	buerden ſchempen
Altercor	aris	atus ſum	kyuen
Luctor	aris	atus ſum	vranghen
Proficiſcor	eris	ctus	reyſen
Cachinnor	aris	atus ſum	ludelacchen
Prelior	aris	atus ſum	cryghen
Graſſor	aris	atus ſuz	vryelicken angaen
Lachrymor	aris	atus ſum. ổr ꝛ lachrymo ſcreijen	
Scortor	aris	atus ſum. myt hoeren toe doen hebben	
Nugor	aris	atus ſum	leyghen
Conuerſor	aris	atus ſuz	verkeren toehoupelenẽ
Spatior	aris	atus ſum	wandelen
Ruſticor	aris	atus ſum	vp dat lant wonnen
Digredior	eris	ſſuſſum	bengaen
Conor	aris	atus ſum	arbeyden
Ratiocinor	aris	atus ſuz myt redẽ ouerleggẽ vñ Rationator dicitur Abbachiſta.	
Auguror	aris	atus ſum	toecomẽde dinghe ſeggẽ

Et quoniã tam neutra q̃z deponentia ſeptime ſpẽi: iunguntur tum caſibus cũ prepõne. tum aduerbijs localibus. tũ noibus poſitis aduerbialiter: vt eo: venio. trãſeo. gradior proficiſcor. ꝛ huiuſmõi Opere p̃cium videtur hic de aduerbijs localibus ſtudioſe cõſcribere. nõ poterim em̃ quiſq̃z horũ verboꝝ ſeptime ſpẽi bñ ſcire conſtructionẽ ipſiſq̃z vti latine loquẽs. ſi neſciat quo nam modo iungantur aduerbijs. ac nominibus: que ponuntur aduerbialiter

De aduerbijs localibus

Uot ſunt aduerbia localia: ſex Ubi. quo. qua. vnde. quorſum ꝛ quouſq̃z Ubi ſignificat ſtatum in loco. Quo motum ad locum Qua motum per locum Unde motum de loco. Quorſum locum ꝟſus Quouſq̃z: vſq̃z ad locum vel vſq̃z ad tempus

Dic aduerbia ſignificantia in loco

¶ Hic. iſtic. illic. intus. foris: vſquã nuſquam. ibi: ibidem: vbiq̃z. alibi. alicubi: ſicubi. necubi. vbiuis. vbilibet: vbibi. vbicunq̃z: vtrobiq̃z. ſuperius inferius: et vbi

¶ Que differentia eſt inter. hic: iſtic: illic. hic ſignificat locum apud p̃mam perſonam que loquitur: et iſtic locum apud ſecundã que audit illic ab vtraq̃z remotum; et ſic huc; iſtuc; illuc; hac; iſtac; illac: hic iſtic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

illinc eodem et cetera. hic. hec. hoc. iſte. iſta iſtud. ille. illa illud. hic enim refertur ad ꝑmam perſonam. iſte ad ſecundam. ille ad terciam

¶ Dic aduerbia ſignificantia ad locum

¶ Huc iſtuc illuc. intro. foras. vſqꝫ. nuſquam Siquo. nequo: aliquo vtroqꝫ. quocunqꝫ: quoquo. quouis. quolibet: eo. eodem. ſupra. infra et quo

¶ Dic aduerbia ſignificantia motum per locum

¶ Hac. illac: iſtac. intus. foris. ſiqua. nequa. alia. aliqua. vtraqꝫ. quecunqꝫ. ea: eadem. et qua

¶ Dic aduerbia ſignificantia motum de loco

¶ Hinc. iſtinc: illinc. intus foris ſicunde necunde aliunde alicunde, vndiqꝫ. vndecunqꝫ. vtrinqꝫ: vndeuis. vndelibet. inde: ſuperne. inferne: coelitus. funditus: et vnde

¶ Dic aduerbia ſignificantia locum verſus

¶ Horſum. iſtorſum. illorſum. ſiqꝛſum: neqꝛſum. aliorſuꝫ: aliqꝛſum ſurſum. deorſuꝫ. dextrorſuꝫ vel leuorſum. ſiniſtrorſuꝫ. vtroqꝫ verſum et quorſum

¶ Dic aduerbia ſignificantia vſqꝫ ad locum

¶ Hactenus. huc uſqꝫ. iſtucuſqꝫ. illucuſqꝫ. eouſqꝫ et quouſqꝫ

¶ De noībus que ponuntur aduerbialiter

¶ Nomina vrbium. oppidorum. et pagoꝝ in loco in quo caſu ponūtur in gtō ſi ſint ꝑme vel ſcđe decliatōis vt ſum Patauij. fui Rome Si vero tercie. vel tātū pluraliter declinata in ablatiuo: vt tu fuiſti Carthagine: ego eram venetijs. Piſis. Senis Locris Puteolis Caris De loco et ꝑ locum in quo caſu ponūtur: ſimiliter in ablatiuo: vt ſolui venetijs. trāſiui Roma Brūduſio. tu veīs florentia Carthagie

¶ Ad locuꝫ in quo caſu ponūtur: in accō: vt eo Romā Tybur Venetias. Sermonetā Baſſianum Carpos

¶ Ad interrogatōem per quorſum in quo caſu ponuntur: in accuſatiuo cum verſus. qđ poſtpoſitū incliat ſibi ꝑpoīta noīa: vt cū appꝑinquare aduentus tuus putaretur. et Romam verſus profectum te eē conſtaret ſcripſi ad te has litteras

¶ Ad interrogationem per quouſqꝫ in quo caſu ponuntur In accō cum vſqꝫ. vt vſqꝫ Romam. Baſſianum

Poſſumus ne huiuſmodi noībus proprijs addere ꝑpōnē Maxime vt vado ad Albā Venio ab roma. qđ et vſu approbatoꝝ facile oñdi pōt Cicero in verrinis Ea die Verres ad Meſſanā venit Saluſti⁹ in Catilinario Jam tum Brutus ab roma aberat Recte ergo dicetur Venio a rome et a domo. ſum in roma et in domo fabius In domo furtū factū ab eo. qui domi fuit Plurima ſibi exempla facile q̄ volet inueniet ſꝫ freqns vſus gaudet breuitate et demit prepōnem

¶ Quare appellatiua ponūtur vt ꝓpria Domus. humus. rus et mili

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

tia Sed humus ego non niſi in loco et de loco memini legere et mili
tia in loco tantum. vt ſtratus humi. ſurgit humo. fui militie Itē Rus
in loco magis in datiuo q̄ȝ in ablatiuo ponitur Terentius ruri ſe cō
tinebat. poete tamē ꝓpter metrū etiam rure dicunt. inuenies etiam
belli in loco aduerbialiter Adijciuntur ne adiectiua huiuimodi nōi
bus componuntur aduerbialiter. non niſi meus. tuus ſuus noſter ꝛ
veſter. et alienus. nam ſum domi mee. et tu es domi aliene. dicimus
ſum domi magne. tu es domi pulcre et regie non dicimus. ſed in do
mo magna et in domo pulchra. et regia Item eo Venetias ditō ꝛes
patauio. vel patauium maius Venetijs. ego quia id genus orōnis
non memini legere. non dicerem ſed ad venetias ditiores ad pataui
um maius. legi tn̄ apud Ouidium in heroidibus Atq̄ȝ aliquis doc
tas iam nunc eat inquit athenas. ſed poteſt tacuiſſe prepoſitionem
vt Vergilius Italiam fato profugus lauinaq̄ȝ venit Littora Itē De
uenere locos Nam Propertius addidit cū ait Magnū iter ad doctas
proficiſci cogor athenas

¶ Noīa ꝓuinciarum Regionū. inſularum. mōtiū Appellatiua et ꝓpria ho
minū et beluarum Item appellatiua rerum omnium in loco in quo
caſu ponūtur in ablatō cū ꝑpōe in vel ſimili: vt ſum in templo. ſub tec/
to. ſup lapide ¶ Ad locū in quo caſu ponuntur: in accō cū ꝑpōe ad vel
ſimili: vt eo ad tēplū. in Cyprū: verſus Italiā: qđ meli9 poſtponitur: vt
Italiā v̄ſus Vſq̄ȝ vero ponitur cum alia ꝑpōe: vt eo vſq̄ȝ ad templum
vſq̄ȝ in Cretam Ad locū vtimur etiā ſupinis in um ſine ꝑpōne. et ge
rundijs in dum. cum ꝑpōe: vt eo lectū. et ad legendū ¶ De loco ī quo
caſu ponūtur. in ablatō cū ex vel e vel ab. vel ſimili ꝑpōe: vt veio ex
agro. reuertor a tēplo. vel e foro domū ¶ Per locum in quo caſu po/
nuntur. in accō cum per: vt tranſeo per forum. per aream diui Mar
ci. per Danubium

De verborum communium conſtructione

Quid eſt verbū commune? quod in or naturaliter deſinens vtrā
q̄ȝ retinet ſignificatōem. actiuā ſcʒ et paſſiuā

¶ Quō cōſtruūtur v̄ba cōia qn̄ actiuā hn̄t ſignificatōem? cū noīatio agen
te et accō patiēte. ſicut v̄ba actiā: vt ego criminor te. ſicut ego accuſo
te. tu largiris mihi libros. ſicut tu donas mihi libros

¶ Quō cōſtruūtur v̄ba cōia in ſignificatōe paſſiua? cū noīatio patiēte ꝛ abla
tio agēte cū ꝑpōe a vel ab vel ſili. ſicut v̄ba paſſiua. vt ego criminor
abs te. ſicut ego accuſor abs te: libri legūtur a me tibi. ſicut libri donātur a me

Da verba communia

Largior: experior. veneror. moror. oſculor. hortor
Criminor. amplector. nec non interpretor atq̄ȝ
Hoſpitor. hec nunc ſunt communia verba. ſed olim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Multa alia antiquis communia verba fuerunt
Ut meditor.solor.frustror.reor.aggrediorq;
Fare.obliuiſcor.dignor:ſtipulor.dominorq;
Metor.et aſſector.teſtor.deteſtor.abutor
Que actiue quarto:paſſiue iungito ſexto

Largior	giris	gitus ſuz geuen offt gegeuen werden
Experior	eris	ertus ſum beſukē offt beſocht vverden
Ueneror	aris	atus ſum eren gheert werden
Moror	aris	atus ſuz thuuen gethouet werden
Oſculor	aris	atus ſuz kuyſſen ghekuyſſet werden
Criminor	aris	atus ſum laſteren ghelaſtert werden
Amplector	eris	xus ſuz vmmeuanghen vmvāghē wordē
Interpretor	aris	atus ſuz duyden gedvydet werden
Hoſpitor	aris	atus ſum herberghen geherberget werdē
Meditor	aris	atus ſuz ouerdencken ouerdacht wordē
Solor	aris	atus ſum troſten getroeſt werden
Fruſtror	aris	atus ſuz vernychten vernichtet werden
Reor	eris	atus ſum meynen gemeynt werden
Aggredior	eris	ſſus ſum an gan an gegaen werden
For uon eſt in vſu. faris		fatus ſum ſpreken angeſproken werden
Dignor	aris	atus ſum vverdigen gewerdiget vverdē
Obliuiſcor	ſceris	oblitus ſum vergeten vergeten werden
Stipulor	aris	atus ſuz.i.q̄rere.petiue cū ꝓmiſſione fcā.pmiſſiē
Dominor	aris	atus ſuz dominerē oft dominert werden
Metor	aris	atus ſuz ynōdenſyckē oft geſyck werdē locare cūōdiē
Aſſector	aris	atus ſum naevolgē naegevolget vverdē
Teſtor	aris	atus ſuz tughen oft getucht vverden
Deteſtor	aris	atus ſuz vervloecken vervloecket vverden
Abutor	eris	vſus ſum myſbrukē myſbruket vverden.

De conſtructione imperſonalium

Uid eſt verbum imperſonale.quod nec numeros diſtinctos nec perſonas habet

Quot ſunt gn̄a verborum imperſonaliū.duo actīe vocis et paſſiue.
Actiue vocis imperſonalia quomodo deſinunt.in t:vt Penitet.placet:intereſt
Paſſiue vocis imperſonalia quomodo deſinunt.in tur.vt amatur

De imperſonalibus paſſiue vocis

Quibus verbis deriuantur paſſiue vocis imperſonalia.a verbis in o:que nominatiuum agentez poſtulant.id eſt a verbis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

actiuis:a neutris tercie:quarte et ſeptime ſpeciei ab ijs autem
que habent nominatiuum patientem:vt gaudeo.vapulo:non deri
uantur.nec ab ijs neutris que pre ſe infinitum admittunt niſi a pau
cis Uirgilius Sic placitum
Quomodo conſtruuntur imperſonalia vocis paſſiue?cuz ablatiuo
agente:cũ prepoſitione a vel ab/vt a me ſtudetur:id eſt ego ſtudeo.
a te dormitur id eſt tu dormis Poſt ſe vero regunt caſum v̾borũ ſu
orum.ſi ca neutris tercie:et ſeptime ſpeciei deducta fuerit.vt ſeruio
tibi.a me ſeruitur tibi:eo ad templum:a me itur ad templum Nam
que ab actiuis veniunt ego non memini legere cum caſu patiente:
non:n:legi vnq̃ apud doctos quale eſt:amatur Socratem.aratur ter
ram:ſed paſſiue ſemper.amatur Socrates.Aratur terra.quod ne
apud grecos quidem fieri deprehendi.nec potui adhuc inuenire q̄
legerit.illud enim apud Priſcianum
hoc eſt dicitur Diogenem Cynicum ſi non ſubauditur
Uel aliud infinitum:greci non approbant.negant.n.dici apud ſe
hoc eſt amatur Socratem Docetur v̾o
grammaticam.et petitur gratiaz.ita dicitur:vt Donatur tibi.tur/
batur agris.a me accipitur a te.non eñi in his pati aliquid ꝑcamus
Ponuntur frequentius abſolute:vt amatur.ſtatur Sed quare nõ
liceat dicere amatur Socratem.oſtendimus in fragmentis noſtris
¶ Ante ſe an habere:poſſint ablatiuuz poſſumus nc auctoritate cõ
firmare/maxime Cicero in epiſtolis.ſed nihil eſt a me inſeruituz tẽ/
pori Idez in officijs.Occurritur autez nobis e tquidem a doctis et
eruditis.Ceſar in commentarijs.cũ ab hoſtibus conſtanter.et non
timide pugnaretur.Liuius.et Roma inde frequenter migratum
eſt a parentibus ac propinquis nuptaruz Sed hec omĩa ſunt a neu
tris tercie et ſeptĩe ſpeciei An etiã que ab actiuis et neutris quarte
deriuantur habere poſſint ablatiuum.nullũ occurrit exemplũ niſi
quod apud Plautuz legitur Si opulento petitur pauperioris gra
tiã pauper timet:Ubi opulento datiuus eſt pro ablatiuo poſitus ſʒ
dici poſſe:et Donatus et Diomedes:et Priſcianus docent quibus
ego facile accedo
¶ Quam ſignificationẽ habent hec vocis paſſiue imperſonalia/actiuaʒ
ſꝑ.nã quid aliud ẽ a me amatur.q̃ȝ ego amo.a te curritur.q̃ȝ tu cur/
ris Et notãdũ nihil in id gen⁹ impſonalib⁹ eẽ poſſe qđ patiatur

¶ Dic aliquot imperſonalia paſſiue vocis
Scribitur.et legitur.ferturque.auditur.amatur
Prandetur.bibitur.ſtatur.ſeruitur.aratur
Pre ſe que ſextum dandi ve admittere caſum
Debent poſt caſus verborum cuncta ſuorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Itur vt ad generum Cereris ſine vulnere paucis
Regibus. et ſicca et crudeli morte tyrannis
Ac tacite ad gelidum miſeris deſcenditur orcum.
Atqȝ ibi iunoni ſtygie ſeruitur ab illis
Si qua fides. vanis ſed tu ne crede poetis
Non tamen inuenies pulchrum certamen Oreſtis
Cum pylade a nobis legitur certamen vt hic ſit
Quartus. nec terras mihi bobus aratur et agros
Atqȝ his conſimileis apud egregios auctores
Sed plerumqȝ ſolent non vllum admittere caſum
Vt turbatur agris. ſtatur. dormitur. amatur

Scribitur	ſcribebatur	ſcptum eſt vel fuit men ſcriuet
Legitur	legebatur	lcm̄ ē vel fuit men leſet
fertur	batur	latū eſt vel fuit men ſeyet
Auditur	batur	ditū ē vel fuit men hoert
Amatur	batur	amatū ē vel fuit men lyf heft
Prandetur	batur	ſum ē l'fuit men eytet
Bibitur	batur	bitū ē vel fuit men drinckt
Statur	batur	ſtatū ē vel fuit men ſtyet
Seruitur	batur	tū ē vel fuit men dyent
Aratur	batur	tū ē vel fuit men bowet

¶ De imperſonalibus actiue vocis

¶ Imperſonalia actiue vocis quot ſpecies habent? ſex

¶ De prima ſpecie imperſonalium

¶ Que ſunt imperſonalia actiue vocis prime ſpeciei? que ablatiuū agentem cū ꝓpōne a vel ab ⁊ dtm̄ poſtulāt vt ꝑ neutꝝ dicimus. ego bn̄ facio diſcipulis meis qui ſatiſfaciūt mihi ꝑ imperſonale ꝟo. a me bene fit diſcipulis meis. a quibus ſatiſfit mihi hoc eſt bonum id ē bona res fit a me diſcipulis meis ¶ Et aduerte huius ſpeciei verba eſſe ſemper imperſonalia. non. n. licet dicere benefio. malefio. ſatiſfio. q̃niam in his bene. male. et ſatis vim habere videtur noīatiui tercie perſone et datiuus neqȝ agens eſſe. neqȝ patiens

¶ Dic imperſonalia actiue vocis prime ſpeciei

Cum bene fit verbo. nec non male iunge ſatiſqȝ
Et bene fit facies. nec non male fitqȝ ſatiſfit
Que debent ſextum. caſum que admittere dandi

Benefit	bat	ctum eſt vel fuit het geſchut wal
Malefit	bat	ctū ē vel fuit het geſchut quelick

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Satiſfit bat ctum eſt vel fuit het ſchuet genoech

¶ De ſecunda ſpecie impersonalium actiue vocis

Ue ſunt impersonalia ſecunde ſpeciei.' que ante ſe infinitum
loco nominatiui poſtulant. et poſt ſe genitiuuꝫ: vt legere bo
nos libros intereſt ſcholaſticorum. Excipiuntur. mea. tua. ſua. nrā ꝛ
veſtra. ꝓ mei. tui. ſui. noſtri. et veſtri: vt docere meos ſcholaſticos in
tereſt mea. dicimus etiam. cuia intereſt. ſicut cuius Ut hec quoqꝫ in
terſunt tua. cuia vel cuius ſtudere maxime intereſt Sed quādo no
minatiū habent ſunt ꝑſonalia: vt hoc mea primum non ꝑui refert.
et tu etiam cogita quid cuiuſqꝫ interſit

¶ Et notandum horum verboruꝫ nominatiuum ſemꝑ neutri gñis
eſſe oportere. quēadmodū Laurētius valla pſtanti vir ingenio docet
cui ego facile aſſentior. quia nuſqꝫ aliter memini legere qꝫ cū nomīa
tiuo neutri gñis Sed an verbum aliquod impersonale. oſtendemus
abunde in fragmentis grammaticis

¶ Intereſt quando eſt perſonale quot modis cōſtruitur.' quattuor
et quattuor habet ſignificationes Jungitur. n. genitiuo ꝛ ſignificat
quod vulgo dicimus het toe behoert vt hoc tua ſolius intereſt: id ē
ad te ſolum pertinet Jtem iungitur datiuo et ſꝫt byw ſen vt ego īter
fui nuptijs tuis Quando vero ſic dicimus van Romē toe neapolis
ijs hondert milen Roma Neapolim interſunt centum millia
paſſuum id eſt centum miliaria. et hinc vel e foro ad pretorium īter
ſunt ducenti paſſus. ſignificat diſtantiam. quod fit melius per diſtat
vt Roma Neapoli diſtat centum millibus paſſuum. et hic locus vł
area a pretorio diſtat ducentis paſſibus

Et notandum per intereſt milliaria et cetera id genus poni in noīa
tiuo cetera vero ibi collocare nos oportere vbi ea que ret de loco. et
ad locum ſunt. collocamus Per diſtat vero ponuntur milliaria vel
paſſus et huiuſmodi tam in accō qꝫ in abltō Res autem que diſtat
id eſt ea vnde ſermo incipit in nomīatiuo collocanda eſt Ea vero vnī
diſtat ſic ponitur vt ea que de loco ſunt Ouidius

Sulmo mihi patria ē claris vberrimus vndis
Millia qui nouies diſtat ab vrbe decem Ualerius Maximus
E veſtigio. que epidauri Romanorum legatos in templum Aeſcu/
lapij. quod ab eorum vrbe quinqꝫ millibus paſſuum diſtat perduc
tos vt quicquid inde ſalubre patrie laturos ſe exiſtimaſſent pro ſuo
iure ſumerent benigniſſime inuitarunt Aliquādo autem ſꝫcat diffe
rentiam et conſtruitur ſic Jnter hominem et belluam multū interē
id ē magna dr̄ia ē. et inter te ꝛ me. vel nihil vel parum interē. id eſt
vel nulla vł parua dr̄ia eſt Jtem ſic ſapiens intereſt a ſtulto ꝛ ſtulto
vtrūqꝫ cū dicimus: Terentius: Homini homo: quid preſtat. ſtulto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

intelligens quid intereſt. id ē que dn̄a ē. Item ſic apud eundē hoc pater hoc dominus intereſt Dicimus etiam non refert, et non intereſt vtrum domi ſis an foris Ualerius Maximus. nihil intereē an humi an ſublime putreſcam Juuenalis. Quid refert dictis ignoſcat. Mutius an non. Dicimus etiā cum genitiuo ſic magni. parui. tāti et quanti intereē. et refert Cicero. magni em̄ intereē videbatur ad eā neceſſitudinē. Idē. permagni intereē. quo tp̄e hec ep̄la tibi reddita ſit. et cum nōnullis aduerbijs: vt magis: minꝰ plus. maxīe. minime. et ſimilibus Preteres tua diſcipuli intereē libros legere. ſunt q̄ negāt dici latīe. ſed tua q̄ es diſcipulꝰ: ſed de his in fragmētis

¶ Dic impersonalia actiue vocis ſcd̄e ſpeciei

Intererat refert ſpeciei verba ſecunde
Ante infinitum vo!uerunt poſt genitiuum
Quinqꝫ tamen ſexto ſed erunt pronomina caſu

Intereſt	erat	fuit	het tobehoert
Refert	bat	tulit	

¶ De tercia ſpē imperſonaliū actiue vocis

Ue ſunt imp̄ſonalia actiue vocis tercie ſpeciei: que infinitū pre ſe loco nominatiui poſtulant. poſt ſe vero datiū: vt ludere placet pueris Cum noīatiuo ꝟbo ſunt p̄ſonalia: vt lr̄e nō placet ſtultis Et notandū dici poſſe mihi placet eſſe bono. et mihi placet eē bonū. ſed cum accuſatiuo ſubauditur me. vt ſit mihi. placet me eſſe bonū Ouidius in heroidibus Quo mihi commiſſo non licet eſſe piam. id eſt me eſſe piam et in primo metamorp. Sed nocet eſſe deum. id eſt me eſſe deum nocet mihi Martialis
Dicunt Earinos tamen poete
Sed greci: quibus nihil eſt negatum
Et quos Ares Ares decet ſonare
Nobis non licet eſſe tam diſertis
Qui muſas colimus ſeueriores

¶ Dic imperſonalia actiue vocis tercie ſpēi

Accidit. atqꝫ vacat. preſtatqꝫ. placetqꝫ. libetqꝫ
Euenit. et reſtat. conducit. ſufficit atqꝫ
Contingit. conſtat. cum ſuppetit. expedit et cum
Conuenit. atqꝫ licet. necnon liquet. ante requirunt
Hec infinitum. ſed poſt voluere datiuum

Accidit	bat	accidit	et gevelt ſich
Uacat	bat	auit	men tytz beſſt

Preſtat	bat	ſtitit	het beſſer is
Placet	bat	cuit	et behaget
Libet	bat	buit	et luſtet
Euenit	bat	euenit	et byeuenturen kumt
Reſtat	bat	ſtitit	et ouer bliuet
Conducit	bat	xit	et euen comt
Sufficit	bat	fecit	et genoech is
Contingit	bat	contingit	et ſich duſſʒ velt
Conſtat	ſtabat	ſtitit	et apenbaer is
Suppetit	bat	tiuit	ſuccurrit
Expedit	bat	diuit	et vā noyt is
Conuenit	bat	conuenit	et behoerlick is
Licet	bat	licuit et licitum	et georlofft is
Liquet	bat	licuit	et claer is

¶ De impersonalibus actiue vocis quarte ſpēi

Ue ſunt impersonalia actiue vocis quarte ſpēi: que infinitum pre ſe loco nominatiui poſtulant poſt ſe vero accm̄ patientem: vt incubuiſſe litteris iuuat me. Cum nominatiuo aūt ſunt actia vt littere iuuant me. at te delectant diuitie. Oportet rariſſime legis perſonale Terentius Queq; ſolent. queq; oportent

¶ Dic impersonalia actiue vocis quarte ſpēi.

Dedecet. atq; decet. iuuat. et delectat oportet
Atq; etiam offendit. ledit quoq; connumerabis
Hinc infinitum quartum inde his adijce: ſicut
Non dormire diu populos. cui cura regendi
Conſultum. que virum decet et cui plurima cure
Et quod ait mulier varium et mutabile ſemper
In vento et rapida ſcribere oportet aqua

Dedecet	bat	dedecuit	et niet enbetemt
Decet	bat	decuit	et betemt
Juuat	bat	iuuit	et luſtet
Delectat	bat	auit	
Oportet	bat	tuit	et van noet is
Offendit	bat	dit	et hyndert. et vertoernet
Ledit	bat	leſit	eſt idem quod offendit

Quare addidiſti huic ſpēi ledit atq; offendit. q2 poſſunt habere pre ſe infinitū loco nominatiui. poſt vero accūm vt iuuat delectat ꝛc̄. vt ſcribere ledit ſtomachū. et bibere merū ſepe offendit cerebrum Quare quecunq; verba infinitū an̄ ſe loco nt̄i habere poſſunt. inter īperſonalia cōnumerāda ſunt; vt legere fecit me multa ſcire: ſcribere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

plurimos interemit Jtem multis obeſt amittere tempus. ⁊ ſi ridere profuit mihi Uirgilius Sepe etiā ſterileis incendere profuit agros Jtem virtuti incumbere eſt ꝙ̄ optimum Horatius Scribendi recte ſapere eſt et principium et fons. Jtem te impoſuiſſe mihi non latet. non fallit me Uergilius

Nec me adeo fallit veritam te menia noſtra
Suſpectas habuiſſe domos Carthaginis alte

Sic ꝑtinet attinet ⁊ ſpectat cum infinitiuo impſonalia ſunt. ⁊ poſt ſe acōn cū ad ꝑſōe requirūt: vt ſtudere ꝑtinet ad me Jnueniūtur etiam ꝟba in oꝛ cū infinitīo loco noīatiui: vt dat. ꝑmittitur Uirgilius.

Si datur italiam. ſocijſqꝫ et rege recepto
Tendere. vt Jtaliam lęti. latiumqꝫ petamus

Ualerius Maximus Si tamen acta excellentiſſimorum virorum humiliter eſtimare ſine inſolentie reprehenſione permittitur

¶ De impersonalibus actiue vocis quinte ſpēi

Ue ſunt impersonalia actiue vocis quinte ſpēi: que genitiuuꝫ vel infinitum ante ſe poſtulant poſt vero accuſatiuum: vt peccatorum. vel peccaſſe penitet me. apud antiquos erāt etiam ꝑſonalia Therentius Hei mihi non te hec pudēt Luca: Quem ſeua pudebunt. atqꝫ ideo dixit ꝗdam bonorum moꝛuꝫ doctus magiſter quem non legere ſolum. ſed ediſcere quoqꝫ pueros velim Quod pudeat ſocios prudens celare memento

¶ Et notent hic pueri cum quem pudet. tedet. miſeret. penitet poni in accuſatiuo: cum vero. cuius pudet. tedet. miſeret. penitet i gtō vt me pudet: tedet. miſeret tui: penitet me peccatorum meoꝛuꝫ: qꝺ ꝺ: lingua vulgari myn ſunden ſynt my leet: et ſic vno modo ꝯſtruuntur me tedet tui. te non miſeret mei: ⁊ hoc quia me tedet tui. ſic me pudet tui

Hic impersonalia actiue vocis quinte ſpeciei

Depudet. et tedet. miſeretqꝫ. pigetqꝫ: pudetqꝫ
Diſtedet. necnon et penitet. et miſereſcit
Hec infinitum poſſunt caſum ve ſecundum
Ante ſed a tercio quartum ſibi verba dederunt

Depudet	bat	duit	et nyet en ſcaempt
Tedet	bat	ꝑteſum ē vel teduit et verdꝛuyet	
Miſeret	bat	ertum eſt	et ontbarmt
Piget	bat guit⁊ pigitū ē (vt Gelli⁹ tradit) et ꝟdꝛuet van trac		
Pudet	bat	duit	et ſchamet (heyt
Diſtedet	bat	duit ſicut ꝑtedet⁊ ꝑteduit et ſer ꝟdꝛuyt.	
Penitet	bat	tuit	et beroyvet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Miſereſcit bat ſine preterito et ont bermt. dicim⁹ r miſereſco.

¶ De impersonalibus actiue vocis ſexte ſpēi

Ue ſunt impſonalia actiue vocis ſexte ſpēi: que añ ſe et poſt ſe in finitū poſtulant: vt diſcere bonas lrās debet intereē tua ſicut dicim⁹ diſcere interē tua Diſcere icipit placere mihi. ſcribere ſolet nocere ſuppoſitis ſic dicim⁹ ſcribere nocet ſup poſ Auferre hīc inde res alie/nas deſinet aliqñ iuuare fures ſicut dicimus furari non iuuabit ali/quando fures Uerum quando iunguntur infinitis verborum impſonalium actiue vocis prime et quinte ſpeciei

Jtē infinitis impſonaliū vocis paſſiue. pre ſe admittunt caſum infinitiuorum. quibꝰ adherēt. vt a te ſatis fit mihi. a te pt ſatis fieri mihi Lectōnis tedet pueros Lcōnis ſolet tedere pueros. a me legit. a me incipit legi. a te ſeruitur mihi. a te ſolet ſuiri mihi. id ē incipio legere tu ſoles ſeruire mihi. hñt enim impersonalia paſſiue vocis ſcatione actiuam Priſciano auctore: vt ſupra dictum ē. ſed caue dicas a me vult legi: a te vult ſeruiri mihi. me vult tedere tui. qꝛ vult nō ē vnqꝫ impersonale: quare āt nō ſit. in fragmētis noſtris diſputabimus

¶ Quāobrem dicendum ſic ē: vt etiā Priſcian⁹ aſſirmat. ego volo actiue legi. tu vis a te curri. id eſt ego volo legere. tu vis currere Jtem ego volo me tedere tui. tu vis te penitere peccatorum: pro eo quod ē ego volo qꝫ tui me tedeat. tu vis qꝫ peccatorū te peniteat Nā pſo/na volens ſemper eē in ntō debꝫ: vt ego volo a me bñ fieri tibi: tu vis a me ſeruiri mihi: et ita in ceteris gñis eiuſdem

¶ Dic impersonalia actiue vocis ſexte ſpeciei

Jncipit atqꝫ poteſt. et deſinit. et ſolet. et vult
Et debet. que ſunt veluti quibus. ipſa coherent
Sed volo non vnqꝫ tu impersonale vocabis

Jncipit	ebat	cepit	et beghint
Poteſt	poterat	tuit	et maech
Deſinit	bat	ſiuit	et vphoert
Solet	bat	ſolitum ē	et pleget
Uolo	ves	volui	
Debet	bat	buit	et zael

¶ De conſtructione infinitorum

Nfinita v̈boꝝ perſonaliū quomodo conſtruūtur? p̄ ſe cū accō p̄o cum caſu v̈boꝝ ſuoꝝ. vt qꝛ ego amo v̈tutē. placet tibi. me amare v̈tutē. placet tibi. quoniā ego amor a te eſt mihi gratiſſimum me amari abs te ē mihi gratiſſimū Et aduerte vt ſemper ntīm verbi finiti in accm̄ añ infinitum conuertas: vt ego amo me amare ego amor me amari. nos amauim⁹. nos amauiſſe. nos amati ſumus. nos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

amatum fuiſſe vel nos amatos fuiſſe.ſed ſic per participium Nos a
mabimus nos amatum ire.vel nos amaturum eſſe.vł ꝑticipia nos
amaturos eſſe et idem ſignificāt:vt oſtendimus in fragmentis.nos
amabimur.nos amatum iri In quibus omnibus addendum ē aliđ
verbum:vt ſit perfectus ſenſus.nam me amari vel nos amari abs te
niſi addideris placet mihi et huiuſmodi imperfectum ē.Et ſciendū
infinita eorum verborum.que et a fronte.⁊ a tergo ſimiles caſus ha
bent.ſiľes pariter vtrinq; caſus admittere.vt quia tu euaſiſti ſuper
bus doleo.doleo te euaſiſſe ſuperbum.vides euaſiſſe non habere ca
ſum verbi ſui euado.id eſt noīatm̄ ſed accm̄ potius.quoniam et pre
ſe habet ſimilem caſum.id eſt accūm . Item tibi placet.quia euaſiſti
doctus:tibi placet euaſiſſe docto.ſi autem dixeris doctum. ſubaudi
es te.vt tibi placet te euaſiſſe doctum:diſcipuli intereſt vt ſit bonus
diſcipuli intereſt eſſe boni.et bonum et ſubaudies ipſum

¶De infinitis verborum imperſonalium

Infinita imperſonalium quō ꝯſtruūtur:et añ ⁊ poſt cū caſu ver
borum ſuoꝝ:vt gaudeo equidē plurimū quod mihi accidit ſtu
dere bonis litteris. Mihi accidiſſe ſtudere bonis lr̄is gaudeo
plurimū Letor qđ te iuuat ire idētidem ad theologos. Letor te iu/
uare ad theologos ire Volo ꝙ a te ſcribatur.volo a te ſcribi.credo ꝙ
a te ibitur in Germaniaꝫ et ſeruietur Maximiliano Ceſari Credo
a te itum iri in Germaniam et ſeruitum iri Maximiliano Ceſari
Illud tñ notandum minꝰ latine credo.quod ibis.et ſimilia: vtimur
ꝓ nos huiuſmōi īterdū orōib; exēpli grā.vt facilꝰ pueri intelligāt
¶Quid interē inter infinita impſonaliū ⁊ paſſiuorū In infinitis im/
perſonaliū pati nihil ſ̄camus.vt amari a me volo.id eſt ego volo a/
mare.a te incipit legi id eſt tu incipis legere.hic enim nulla ē res pa
tiens In infinitis vero paſſiuorū aliquem pati oſtendimus:vt volo
te amari a me id ē volo ꝙ tu amaris a me
¶Spero tibi hanc rē preſidio futurum đ ne congrue. maxime:ēēm
futurū indefinitū liberꝫ vndiq;:⁊ in ꝓmiſcuū neq; nūeris ꝑſeruiēs
neq; gñibus.qđ greci appellant aparemphaton ſimile eſt ſpero ini/
micos meos hoc dicturū de hac re multa Gellius
Regunt ne infinita añ ſe ſuppoſitum verborum ſuorum. regunt pro
imperfcō indicatiui poſita:vt ego amare te.ꝓ amabam.tu legere ver
giliū.ꝓ legebas:nos amare ꝟtutē.ꝓ amabamꝰ Uirgiliꝰ Nos procul
inde fugam trepidi celare recepto Supplice ſic merito.taciti q; inci
dere funem.i.nos celabamꝰ.incidebamus: Terentiꝰ Inuidere om
nes mihi.mordere clanculum:ego floccipendere.ꝓ inuidebāt omēs
mihi.mordebant.ego floccipendebam
¶Illud non ꝑtermittendum duxi ſic finitum verbum in infinitum
conuertere.credo quod tu es.aut eras indoctus.credo te eē indoctū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

ſcioquod tu fuiſti.aut fueras Romam Scio te fuiſſe romaȝ Credo
ꝙ nemo imponet mihi.credo neminē impoſiturū eſſe mihi.et eodē
modo per paſſiuum ſed vt dixi minus culte et latine dicitur per fi/
nitum verbum cū ꝙ coniunctione

¶De gerundijs

Mandi amando amandū.que ꝑs orōnis ſunt.libet videre il
lud Horatij in poetica de verſibus elegis Grammatici certāt
et adhuc ſub iudice lis eſt.aliqui.n.neqȝ nomina eſſe volunt.quia re
gunt tranſitiue.neqȝ verba.propter caſus quos habēt.neqȝ partici
pia.quia ſunt ſine tempore neqȝ aliquā ex octo orationis partibus
ſed partem potius per ſe:aliqui affirmant eſſe verba participialia.
aliqui vero nomina ꝑticipialia.ſed et de gerundijs et de ſupinis a/
bunde diximus in fragmentis

Gerundia quot caſus habent:treis.genitiuū.accuſatiuū et ablatiuū
ſi modo ſunt nomina

¶Quam ſignificatōnē hn̄t.tam actiuā ꝗꝫ paſſiuaȝ ab actiuis cōmu
nibus et neutris vt ġro.a ceteris ꝟo quam eorum ꝟba non me latet
quid Laurentius et alij ſenſerint:quod nunc ne confundamus pue
ros pretermittimus.in fragmentis em̄ mihi cum illis erit hac de re
certamē.ſatis ſit nunc vnū exemplū ex Juſtino Athenas quoqȝ miſ
ſas erudiendi gratia:id eſt vt erudiretur

¶Quō cōſtruūtur:ante non regunt.ſed poſt volunt caſus ꝟborum
ſuoꝝ que actiuā habent ſignificationē.nā in paſſiua abſolute ponūt
non eniȝ legi quale ē vrit femina videndo a maribus.ſicut vrunt eq̄
videndo feminas

Nec eo ad videndū ab puellis.ſicut eo ad videndū puellas.qđ etiā
per ſupinū dicimus.eo viſuȝ puellas.ſed quando iunguntur ſubſtā
tiuis paſſiuā habent ſignificationē.et non ſunt gerundia ſed noīa.q̄
participia eſſe deſiuerunt temporis amiſſione Dices etiaȝ ꝑ gerun/
diū mihi eunduȝ eſt Romā.tibi ſcribendū ē litteras Nobis legēduȝ
eſt hodie Homerū.pro ego iturus ſum romā.tu ſcripturus es lrās
Nos lecturi ſumus hodie Homeꝝ Uergilius Pacemqȝ ab rege pe
tendū Lucretius Aeternas quoniā penas in morte timendū Colu
mella in epiſtola ad Siluinū:vt poeticis numeris explerē Georgi/
ci carminis omiſſas parteis quas (vt ipſe Uergilius ſignificauerat)
poſt ſe memorandū reliquit Cum vero ſic dicim⁹.ſcribende ſunt mi
hi littere.legendus eſt mihi hodie Homerus Item eo ad videndos
amicos.vaco ſcribendis litteris.non loquimur per gerundium Ha
beo ire Habeo legere.ad imitationem grecorum dicimus:M.T.
in epiſtolis Tantū tibi habeo polliceri Gellius.et quid haberet ſu
per ea re dicere et ſignificat poſſuȝ vt etiā apud grecos:ouck echo le
gein.ouck echo ſpōdazein.ouck echo poreueſche.ouck echo eltheïn

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

hoc eſt non poſſum legere non poſſum ſtudere. non poſſum ire non poſſum venire

¶ Notandum gerundium in i cum gtõ plurali ſine vitio copulari ſic Compoſui ego hunc librũ inſtituẽdi puerorꝫ grã. Plautus. Nominãdi tibi iſtorũ magis quã eundi copia Cicero Dolebas etiã ſtoicos nrõs epicureis irridendi ſui facultatẽ dediſſe Liuius Non enim vereor ne quis hoc me veſtri adhortãdi cã magnifice loq̄ exiſtimet

¶ De ſupinis et eorum conſtructione

Matũ amatu q̄ ꝑs orõnis ſunt. Quintilianꝰ Supina in u verba cẽ ꝑticipialia dicit Diomedes etiam in um Supina quã ꝑcatõem hñt. In vm actiuã ſemper. in u vbo tm̃ paſſiuam. vt eo amatũ id ẽ vt amẽ. tu es dignꝰ amatu id ẽ vt ameris

¶ Quõ cõſtruũtur cum caſibus verborꝫ ſuorꝫ que in um deſinunt et ſemper adiũguntur vbo ꝑcanti aut clam indicãti motum. vt eo petitũ ius pꝰliminij et ꝑuitũ tibi. Vergi. Aut graijs ꝑuitũ matribꝰ ibo. In v vero ſupina non regunt caſum immo ipſum regitur ſed a noibꝰ adiectis nulla interpoſita ꝑpoſitõne: vt hoc eſt turpe dictu. id eſt vt dicatur. miſerabile viſu id eſt cum videtur. ſic optimũ factu id eſt vt fiat. tu es dignus amatu. id eſt vt ameris Multa a doctis conſcꝑta ſunt iucunda cognitu. id eſt ut cognoſcãtur. et hec res eſt obſcena aſpectu. i. cum aſpicitur Inuenitur etiam vltimũ ſupinũ regi a verbo ſed rariſſime quod ego vix ſemel atq̄ iterum legi. M. Cato in libro de re ruſtica Primus cubitu ſurgat Poſtremus cubitum eat Statius in primo Achilleidos Quem tunc venatu rediturum in limine ꝑmo opperiens In fragmentis grammaticis oſtendã ſupinũ in vm accipi etiam paſſiue: vt contumelia factum itur. id ẽ datur opera vt fiat cõtumelia. et in u actiue vt ſurgo cubitu id eſt a ꝯcubatione

¶ De comparatiuis et eorum conſtructione

Uid eſt cõparatiuũ. quod cum intellectu poſitiui vel aliquo ꝑticipe ſenſu poſitiui magis aduerbium ꝑcat. vt albior magis albus. ſapientius magis. plus ſapienter. et debet exarari comparatiuum per a ſicut verbum comparo

¶ Quot ſunt gradus comparationis. tres Poſitiuꝰ. Comparatiuꝰ Superlatiuus Dicitur autem poſitiuus id omne vnde comparatiua et ſuperlatiua formantur

¶ A quot orõnis ꝑtibus deriuantur comparatiua et ſuperlatiua. a quattuor A noie adiectio quod poſſit incrementa ⁊ diminutiones accipere. vt doctus doctior doctiſſimꝰ. magnus maior maximus Ab vno verbo detero deterior deterrimꝰ A ꝓpoſitionibus: vt poſt poſterior poſtremꝰ Citra citerior citimꝰ Intra interior intimus. vltra vlterior vltimꝰ Infra inferior infimus. ſupra ſuperior ſuꝑmus ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

tra exterior extremus ante anterior ſine ſuperlatiuo prope propior
proximus Ab aduerbijs: vt pridem prior primus ſepe ſepius ſepiſ
ſime diu diutius diutiſſime
A quo caſu formantur comparatiua? a primo deſinente in i addita
or: vt docti doctior. forti fortior
Nonne formantur etiam a participijs? vt amans amantior. nõ. nã
ſi amantior deriuaretur ab eo quod eſt amans deum dici poſſet ſum
amantior deum quam tu. qꝛ poteſt comparatiuũ habere omnem ca
ſum ſui poſitiui: quod qꝛ nõ dicimꝰ ſed potius ſum amãtior dei quam
tu. cõſtat deriuatũ ab eo qđ eſt amãs dei Ouidius
Non illo melior quiſquam nec amantior equi
Uir fuit aut illa reuerentior vlla deorum
¶ Que nõ formantur in vſu frequenti cõparatia? que añ us vel is vo
calem hñt: vt pius. tenuis. et hoc aiunt quidã propter duas regu/
las. quarum altera alteri eſt cõtraria regule autem hee ſunt
J poſitum inter duas vocales efficitur conſonans. pterq̃ȝ in paucis
quibuſdã vt Aeneiꝰ Rhodopeius Troius Priameiꝰ Peneius
Jtem cõparatiuũ ſupare debet poſitim ſuum vna ſyllaba Si igitur
piior. egregior et huiuſmodi dices. contra alteram harũ neceſſe eſt
facias Nam ſi voles piior eẽ diſſyllabũ vbi i fit conſonans. erit cõtra
eam regulam que vult poſitiuum a cõparatiuo ſeparari. quod non
fiet ſi pior erit diſſyllabum vt poſitiuum pius Rurſus ſi voles piior
eſſe triſyllabum vbi i inter duas vocales. i et o ſit vocalis non ſerua/
bitur regula que vult i inter duas vocales eſſe conſonantem at qui
non erit ſi piior triſyllabum fuerit. ob has igitur contrarias regulas
non formare aiunt grammaticos ab huiuſmodi nominibus compa
ratiua. ſed aſſumere magis aduerbium. et complere vſum compara
tiui: vt magis pius: magis tenuis Sed ego id fieri exiſtimo Eupho
nie. id eſt boni ſoni gratia. nam inueniuntur aliquando apud aucto
res ab huiuſcemodi adiectiuis comparatiua Plinius Secundus.
Uinum omne dulce quo tenuius eo odoratius Juuenalis Egregiꝰ
cenat meliuſq; miſerrimus horum. egregius pro magis egregie.
detracta i vt ſit tetraſyllabum propter metrum.
¶ Que ſunt anomala: bonus melior optimus. malꝰ peior peſſimus
magnus maior maximus: paruus minor minimus. multum plus
plurimum. nequã nequior nequiſſimus ſiniſter ſiniſterior ſiniſtimꝰ
dexter dexterior dextimus. et que a facio. dico. loquor. componunt
vt magnificus magnificẽtior magnificẽtiſſimus. maledicus maledi
centior maledicentiſſimus. magniloquus magniloquentior magni
loquentiſſimus. que tamen magis a magnificens maledicens. mag
niloquens deriuari videntur. ocyor non habet poſitiuum latinum
ſed grecum ocys

¶Quomodo cōſtruūtur cōparatiua cum ablatiuo vtriuſqꝫ nume
ri. vt cādidor cygnis hedera formoſior alba. Poteſt etiā aliū habere
ablatiuum ſignificātē exceſſum vt Polyphemus erat maior Vlyſſe
centū vlnis. nec nō omnē caſū poſitiui ſui vt Ptolemei Ph ladelphi
bibliotheca fuit longe plenior librorꝝ alijs illius etatis bibliothecis
quia plena fuit librorꝝ dicimus. Vergilius Iouis omnia plena Te
rintius. Plenus rimarum ſum Iuuenalis. Plus aloes ꝙ mellis
habet. qꝛ multū aloes dicimꝰ Ouidius Reuerentior vlla deorꝝ: qꝛ
reuerens deorum dicimus Cicero. Propius vrbem mouetur qꝛ
prope vrbē dicimꝰ Similiter ſum vlterior pontē quā in. ⁊ citerior al
pes. qꝛ vltra pontem. ⁊ citra alpes dicimꝰ

¶Cōparatiuum regit ne etiam ntīm cum ꝙ. minime nā cuz dicimꝰ
ſuz doctior. quā tu ſubauditur ſis Sic etiā in alijs caſibꝫ ſubītelligit
ꝟbum: quod ꝓcedit vt apđ Ouidiuz. Mitius inueni: ꝙ te genus ō
ne ferarū. ſubauditur inueneri Et apđ. Mar. Tullium ad luceium
itaqꝫ etiam hoc fortiorem me puto ꝙ te ipſum preceptorem fortitu
dinis. ſubintelligitur putem Similiter iudico te doctiorem ꝙ illuz
ſeruio tibi libentius ꝙ illi Indigeo tui magis quā illius. ſubauditur
iudicem. ſeruiam. indigeam. illud autem Vergilij Aut grauiora ti
met ꝙ morte Sichei. cōciſum eſt id ē ꝙ ea quā in morte Sichei acci
derunt. vel quā abundat. vt ait Seruius Quis enim diceret am
Cathonē meliorem ꝙ Ceſare

¶Ad bonam comparationem quot requiruntur. quinqꝫ. res compa
rata: vt homerus. res cui comparetur: vt heſiodo. accidēs: vt doctior
et quod vterqꝫ terminus ſit accñtis ꝑticeps. quare mala cōparatio
eſt Cignus ē albior Coruo Itē ꝙ alter altero ſit magis ꝑticeps accñ
tis. qꝛ oīs cōꝑatio id agit: vt alterꝝ preferat. que et ſilitudo ē potiꝰ ꝙ
cōꝑatio auctores Seruius et Diomedes

¶Quod modis fit abuſio in comparatiuis. tribus cōſtructōe quan
do partitiue ponūtur. nec conſtruūtur mo. e cōparatiuorū vt maior
horum ē charitas formatione cum ſubſtātiua et pronomina cōpa/
rantur Vt Neronior ſenior. iunior ipſior. vnde etiam ipſiſſimus in
uenitur apud antiquos ad imitationem grecorum. Ariſtophanes
(ekeinos autos ei ſu nae ekeinos autos autotatos) hoc eſt ille ipſe
es tu. an ipſe ipſiſſimus

Significatione cum tantum ſignificant quantum poſitiuum ſuuz
vt ſenior pro ſenex. vel minus: vt triſtor parum triſtis. vel contrarū
vt dulcior id eſt minus amarus. vt amare ponticuz dulcius eſt quā
cetera maria. id eſt minus amarum

Quando non ſolet comparatiuum iungi ablatiuo. cum fit compara
tio inter duo quia tunc iungitur genitiuo vt Aiacum fortior Tela/

monius Horatius in poetica. o maior iuuenuz dixit ad duo ſcribēs
Quando poſt comparatiuū non ſolet ſequi nominatiuus cuz quaꝫ.
cum inter duo fit comparatio. vt manuum aptior dextra et non ꝙ̄
manus Item cum qui que quod vel negatiua dictio regitur a Com
paratiuo. vt Pompeius. quo Ceſar fuit felicior vicit multos reges.
non ꝙ̄ qui nullo hoīe ſis peior. ꝛ nonꝙ̄ nullus Niſi cum ſic dicimus
longe equidem maiora ſunt animalia. que in aquis degunt quam
que in terris. et hoc quia ante que ſubauditur ea, vel illa. M. Tul
lius in epiſtolis Sed cum leuiora non multo eſſent. que audirētur
quam que viderentur. id ē ꝙ̄ ea que viderentur

De ſuperlatiuis et eorum conſtructione

Uid eſt ſuperlatiuū: quod ad plures ſui generis comparatum
ſuperponitur oībus: vt M. Uarro doctiſſimꝰ Romanorū id
eſt doctus p̄ter romanos ōneis ¶ A quo caſu formātur. a p̄mo deſi
nente in i addita ſſ ſimus. vt docti doctiſſimꝰ. forti fortiſſimꝰ a pul
cher matur et ſilibus ī er deſinētibꝰ formātur a ntō addita rimus vt
pulcher pulcherrimꝰ matur maturrimꝰ Uetꝰ itē veterrimus facit
¶ Que ſunt Anomala. bonus melior optimus et cetera que diximꝰ
in Comparatis Senex. iuuenis. adoleſcens licet habeant compara
tiuum. non tamen etiam ſuperlatiuū habent Item que a nomina
tiuo in bris veniunt: vt celebris celeberrimꝰ. et pauca que in limus
deſinunt cū cōpoſitis facillimus. agillimus. gracillimus. humillimꝰ
ſimillimus. quorum poſitiua deſignant littere que ſunt in noīe fagꝰ
ſunt qui agiliſſimus et graciliſſimus dici tantum velint
¶ Quot ſunt terminationes ſuperlatiuorum: octo. ſimus. rimus ꝗ
ſunt frequentiſſime Limus. ximus. imus. ſimus. nimus. Quomō
conſtruitur ſuperlatiuum: cum genitiuo plurali vel ſingulari nomis
collectiui. vt maxime graiugenum. et o danaum fortiſſime gentis
Tytide. et cum caſu poſitiui ſui Ut tu es moribus omnium ornatiſ
ſimus. et pxime hiſpaniā mauri ſunt Eſſet ne bona cōpatio Socra
tes eſt fortiſſimus aſinoꝝ. ꝛ tygris ē lupoꝝ velociſſima: nō. qꝛ cum
ſuperlatiūm redoleat naturā partitōis in qua ſemper pars trahitur
a toto. quod eſſe debet cuz parte eiuſdem gn̄is. vel ſpeciei. ſequeret
Socratem eſſe eiuſdē ſpeciei cum aſino. et per conſequens. aſinum ꝛ
Tygriz lupū. quod eſt falſuz ¶ Perdoctus quō facit cōparatiuū. lō
ge vel multo doctior ꝙ̄ doctiſſimꝰ Quare nō dicimꝰ perdoctus per
doctior perdoctiſſimus. qꝛ ꝑ neqꝫ iungitur cōparatiuo neqꝫ ſuperla
tiuo. ſicut ꝙ̄. ꝑ valde nunquā poſitiuo iungitur niſi poſt per. vt ꝑꝙ̄
doctus. poſt oppido. ſane admodum. valde. nimis: vt oppido ꝙ̄ eru
ditus. ſane quam pulcher. admodum ꝙ̄ elegans ſcortum Item ha
beo valde paucos nūmos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

¶Quando vtendum eſt comparatiuo: cum aliquē vel ſuo vel alieno
generi comparamꝰ. et ad vnum. et ad plures tam ſui generis quam
alieni. vt fortior homo hoīe. et fortior homo hoībus. ⁊ velotior hoīe
leo. et idem tigribus eſt non inmanior vt docēt. Donatꝰ. Seruius
Priſcianꝰ. et vſus etiā auctorū comprobat   Martialis
Hic totus volo rideat libellus
Et ſit nequior omnibus libellis
Plinius de marmoribus. precioſiſſimi quidem gn̄is lacedemoniuꝫ
viride. cunctiſqꝫ hilarius Ouid. in ſecundo Metamorphoſeon Lā
to virginibus preſtantior omnibus. Herſe. que et ipſa erat Virgo.
Virgilius in primo aeneidos Pygmalion ſcelere ante alios imma
nior omneſs: ad ſceleratos omneis conferens pygmalionem. cōpara
tiuo eſt vſus Statius in octauo Et melior ſis queſo deis. Amphia
rus dicit ad Plutonem. Non placet deis eſſe datiuum. ſibi: n. ora/
bat Amphiaraus: vt parceret pluto. et eſſet melior ꝙ̄ ceteri dei. qui
ipm abſorbi a terra paſſi fuerant. nam que cura illi de deis ſibi eniꝫ
timebat non diis. quod ſequētia indicāt Si quando nefāda huc ad
erit coniunx illi funeſta reſerua ſupplicia. illa tua rector bone digni
or ira. Sis igitur melior mihi. ꝙ̄ ceteri dii. et ſume ſupplicis de He
riphyle vxore ſcelerata Lactantius Omnes ſibylle vnum deum p̄/
dicant: et maxime Erithrea. que celebrior: et nobilior inter ceteras
habetur. Valle tamē ad plura ſui generis comparatiuum referri nō
placet cum nec apud grecos id fiat Illi enim ſic dicunt (Achilleꝰ an
drioteros tou aiantos kaco autos iſchyroteros tou troon hellenō
de iſchyrotatos) hoc eſt Achilles virilior aiace. et ipſe fortior troia/
nis. grecorum aūt fortiſſimus nō dicerent greci Achilles fuit fortior
grecis. ſed grecorum fortiſſimus ſicut (Homeros egeneto ſophota
tos panton ton poeton) hoc eſt Homerus factus ſapientiſſimꝰ oīm
poetarum non etiā ſophoteros Sed ego in hoc refragor ingenioſiſ
ſimo Valle. tum quia Romani inueniuntur ad plura eiuſdē gene/
ris vſu comparatiuis. tum quia ſolent in multis initium capientes
a grecis ab anguſto in effuſum dilatare. ſicut etiam fecerunt in ſex/
to caſu ſecundum vetuſtiſſimos grecorum grammaticos. Sextum
enim caſum illi emethen. ſethen. ethen. id eſt a me. a te. a ſe dicebāt.
queꝫ latini in omībus fere caſualibus ſeruare Similiter in perſona
lia in paucis grecis accepta. apud nos frequentiſſima ſunt. illi ſpon
deum vel dactylum in ſecundo vel quarto loco iambici verſus raro
poſuerunt. latini vero ſepiſſime. S. quoqꝫ apud grecos rariſſiē viꝫ
conſonantis amittit carminis neceſſitate. noſtri vero ſed vetuſtiſſi/
mi ſubtrahebant eā frequentiſſime. vt opuſt pro opus eſt apō Pla
tum. quanqꝫ nunc exoleuit. hoc idem feciſſe eos arbitror in compa
atiuis. vt cuꝫ greci ad plura ſui generis non niſi ſuperlatiuo vſi in/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

ueniantur. noſtri et comparatiuo et ſuperlatiuo vtantur

¶Tanto et quanto. et multo. et longe. pro valde. et facile pro non
dubie. quibus comparationis gradibus adiunguntur: tam cōpara
tiuo q̄ ſuperlatiuo Cicero. Quanto es maior tanto te geras ſum/
miſſus Catullus ad M. Tu. Ciceronē Diſertiſſime Romuli nepotū

Quot ſunt. quot que fuere Marci Tulli
Quot que poſt alijs erunt in annis
Gratias tibi maximas Catullus
Agit peſſimus omniū poeta
Tanto peſſimus omnium poeta
Quanto tu optimus omniū patronus

Quintilianus declamandi ratio. vt eſt ex omnibus nouiſſime inuē
ta. ita multo eſt vtiliſſima. M. Tullius. ſed ego neq̄ eis aſſentie/
bar. neq̄ diſputationū inuentori. et principi longe oīum in dicendo
grauiſſimo et eloquētiſſiō Platoni Itē. totius grecie facile doctiſſi
mū Platonē Amant etiā iungi cū alius. aliter. ſecus. ante poſt et ce
teris que ſuplationē quādā ſ̄cant. queq̄ diuerſitatē. vt p̄cipuus diſ
ſimilis. alienus: vt docet Laurētius Valla Ouidius Quanto q̄ ra
tem qui tēperat anteit remigis officiū Quintilianus. Quāto alius
fuit ille infeliciſſimi iuuenis affect⁹ Terentius Verū multo aliter e
uenire intelligit Saluſtius. multo preſtat beneficij q̄ malficij inuē
torē eſſe Inuenitur etiā tantū poſt quanto. et tanto poſt quantum.
Ouidius Quanto dux milite maior: tantū ego te ſupero. Virgili⁹
O preſtans aīmi iuuenis quantū ipſe feroci Virtute exuperas tan
to me ipenſius aequū eſt conſulere. quod fit. quia alterū poſitiō ſeu
verbo. comparatiuo alterū. debet cohere ¶Quo. et eo. p tanto et
quanto oſtende exēplis an ponantur. Fabius. Quo quiſq̄ ingeīo
minus valet. hoc ſe magis attollere ac delectare conatur Idē Erit
eo obſcurior. quo quiſq̄ deterior

¶De relatiuis

Quod eſt relatm̄? quod rē antedictā d̄t iterū In quot p̄tes diui/
ditur relatm̄: in duas: in relatm̄ ſubſtātie et accidentis

¶Quod ē relatm̄ ſubſtantie: quod refert antecedens ſubſtantiuū
Quod eſt relatiuū accidentis: quod refert āīcedens adiectm̄

¶Quotuplex eſt relatiuū ſubſtantie: duplex: ſubſtantie ſimilitudi
nis. et diuerſitatis

¶Quod eſt relatiuum ſubſtantie ſimilitudinis: quod idem cū ſuo
refert antecedente

¶Que relatiā ſubſtātie ſilitudinis. qui: q̄: qd̄. is. ſu⁹: ipſe. ſui. ille. idē
vt Plato qui fuit doctiſſim⁹ ſue ipſius etatis philoſophorum docu
it Ariſtotelē. ꝛ is idē Socratis diſcipulus fuit

¶Quod eſt relatm̄ diuerſitatis: qd̄ refert āīcedēs diuerſū a ꝯſeq̄ꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

¶Quod eſt relatiuū diuerſitatis: qđ refert añs diuerſuʒ a cōſeq̄nte cū quo ꝯcordat. ſed ſub eodē gñe vel ſpē Quãuis .n. diſcordet ab añ cedēte tñ eiuſdē eē vel gñis l' ſpēi cū cōſeq̄nte refert Nã ſi dico. amo lauꝝ ꝛ ceteras arbores. hꝯ eo qđ ē lauꝝ eē arborē ſʒ diuſã a ceterꝭ arbo ribꝰ nō eñi idē laurꝰ qđ cetere arbores Itē placet michi accipēſer et a lij piſces oñdo qđ ē accipēſe re eē piſcē ſed differe a ceteris ſpecie
Nec dicas igitur iudei crucifixerūt Chr̄m inter duos alios latroēs. qꝛ ſic loq̄ns diceres Chr̄m fuiſſe latronē Caue igitȓ ne decipiaris in hu iuſmodi relatis ſubſtãtie diuſitatis .nec vnq̄ꝫ eis vtaris: niſi añs eiuſ dem eſſe vel gñis vel ſpēi cū eo qđ cōſequitur velis oñdere
¶Que ſunt relatiua ſubſtantie diuerſitatis. alius. alter: ꝛ reliquis et cetera ceterum nã ceter vel ceterus nō legi
¶Relatiuū ſubſtãtie ꝛ accidētis i quot debet cū añcedēte cōgruere.
In nullo ſi accñtis fuerit .illud eñi cū cōſeq̄nte concordat. in nūero caſu. gñe. vt Polyphemꝰ erat altꝰ. quãta ē turris diui Marci Si ve ro fuerit ſubſtãtie. in duobꝫ .in nūero .ꝛ gñe. pter ſuus. et relatia ſub ſtantiue diuſitatis. que cū cōſeq̄nte cōcordant. queadmodū ea q̄ ſūt accñtis. vt cliēs rogat patronuʒ. vt defendat cãm ſuã. añs huiꝰ rela/ tiui ſuã .eſt cliens. ꝛ tñ cōgruit cuʒ ſubſtãtiuo ſequente quod ē cauſã in numero. caſu et genere Saluſtiꝰ Leones et alias feras. añcedēs huius rtlatiui alias. eſt leones. et congruit cū feras. ex quo infertur leonem eſſe feram ſic apud Uirgilium Tū caſia atqꝫ aliis itexēs ſuauibus herbis Infertur caſiã eſſe herbã
¶Qui que quod concordat ne ſemper cū añcedente: non quotiens eñi inter duo ſubſtantiua ponitur. quoꝝ ſequens ſit ꝓpriū nomē ſe/ quenti (vt Seruius docet) accō modatur: vt apud Saluſtiū. Eſt lo cus in carcere qđ Tullianū appellat .ꝛ i ſacra pagia Semini tuo qui eſt Chrſtꝰ Si vero ſequens fuerit appellatm̄ nomen pōt tã cum conſequente quaꝫ cum antecedente cōgruere: vt roſa que vel qui eſt flos cãdidiſſimus mihi admodū placet Marcus Tullius hoīes eñi ſunt hac lege generati. qui tuerentur illu m globum: queꝫ in hoc tē/ plo medium vides. que terra dicitur .iјs. que animus datus eſt ex illis ſempiternis ignibus que ſydera. et ſtellas vocatis
Sed inuenitur etiam antecedenti reſpondere relatiuum. quãdo ſequens ſubſtantiuū ſit proprium nomen Ualerius maximus An/ tea ſenatus aſſiduã ſtationē eo loci peragebat qui hod ie Senacu lū appellatur

¶De relatiuis accidentis

Relatiua accidentis que ſunt. Qualis. quantus: quot. quo tus. quotēnis: quotenus: quotuplus. quotuplex: cuiꝰ cuias Sed quotuplus. et quotuplex: non memini legere apđ auctores. q̄ tuplex tamen ego vtor interdum quia legi a liq̄n apđ grãmaticos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

¶ Qualis que habet accñtia: bonus malus. ſapiēs. demēs. ſtultus
intelligens. doct⁹. indoctus. pulcher. turpis. albus. niger, ⁊ cetera
ſcantia qualitatem. vt virtutem. vitium. colorem. et ſimilia: vt tui
crines ſunt nigri. qualia aethiopum corpora: et facies aethiopum
eſt nigra. quales ſunt penne coruorum. eius redditiuū eſt talis
¶ Quantus que hꝫ antecedentia: magnus. paruus. long⁹: breuis.
latus. anguſt⁹. altus. profundus. et id genus cetera: vt formica eſt
parua. quantus eſt culex. eius redditiuum eſt tantus
¶ Que ſunt añcedētia huius relatiui quot: vnus. duo. tres. quattu
or. quinqꝫ. ſex. ſeptem. octo. nouem. decem. Uiginti. centum. mille
et reliqua numeralia. eius redditiuum eſt tot
¶ Quotus que habet añcedentia: ꝑmus ſecundus. tercius. quart⁹
quintus. decim⁹. quinquageſim⁹. centeſim⁹. milleſimus. vt tu es ꝑ
mus in hac vrbe. quotus ego domi mee Ponitur etiā quotus pro
quot Martia. Dic quotus es quanti cupias cenare: pro quo eſtis
ſed proprie ordinē refert. quod indicāt nomīa ordīem ſignificatia
ꝑ que rñdem⁹ interrogati: vt quota hora ē: prima. aut ſcda. aut ter
cia Si ſic igitur. reſpondeamus neceſſe eſt. quare ſi hec nomīa pre
ceſſerint non licet ea referre per quotus: vt eo cubitum hora tercia
quota vl' vt tu. hoc et ſi nuſqꝫ memini legere apud doctos. tamē quē
admodū ei qui dixerit. quātū annum etatis agebat Cato. quando
grecas diſcebat lrās: licet reſpondere ſexageſimuꝫ. et per huiuſmo
di nomina. ſic etiam licere arbitror ex contrario. hec eadem nomīa
per quotus referre. ſic incipio hyeme lucubrare ab hora octaua. q̄
ta Plinius ſecund⁹ cum tardiſſime ſurgeret cubitu incipiebat. non
tamē etiā ſexta quota illa ſepe Solebat eñ lucubrare a vulcanalib⁹
¶ Quotēnis (de quo meminit Priſcian⁹. nam apud auctores nō le
gi. ſed ſic vbiqꝫ. quot annos natus es: quotum annum etatis agis
quot annoꝝ es) que habere añcedētia poteſt: anniculus. biennis. l'
bimus. triennis vel trimus quadriennis vl' quadrimus. quinquē
nis. decēnis: vlterius non legi: vt hoc vinum eſt bimum aut decēne
quotennis eſt filius tuus vel meli⁹. quot ānos nat⁹ eſt filius tuus.
¶ Quotenus (quo vſus eſt. M. Tullius ad Atticum dicens. in ri
pa neſcio quotenorum iugerum) que habere antecedentia debet:
ſinguli bini. terni. vel trini. quaterni. vel quatrini. quini. ſeni. ſepte
ni. octoni. noueni deni. viceni. quinquageni. centeni. milleni Eſtāt
quotenus relatiuum diuiſum in pares numeros: vt boues bini et
quaterni trahunt aratrum. quoteni equi carrucam Utimur etiam
his nominibus ſic Julius Ceſar legauit viritim trecentos ſeſtertios
ait Trāquillus. hoc eſt trecētos viris ſingulis Auguſtus vero Co
hortibus vrbanis quingenos. legionarijs trecenos nummos. hoc
eſt ſingulis quingētos et trecētos. nam ſi dixiſſꝫ legauit populo tre

entos ſeſtercios tantum trecentos toti populo eſſe legatos intelli
geremus. ſed quia trecenos dixit. ſingulis trecẽtos ſignificauit le-
gatos Sic dato diſcipulis tuis omnibus binos colaphos. hoc eſt
duos ſingulis. Item viri ſobrij ac modeſti cum diſcumbũt bibunt
ad ſummum trinos cyathos vini. hoc eſt treis ſinguli Preterea no
mina que tantum in numero multitudinis inflectuntur his noibꝰ
cõiungũtur. vt dedi ad te binas. aut ternas. aut quaternas litteras
cũ tu vnas tm̃ miſeris. pro duas aut treis. aut quattuor epiſtolas
cum tu vnam epiſtolam miſeris. nec dicas duas lr̃as. aut binas e-
pl̃as Sic binas edes. ternas nuptias. ꝑ duas domos tria ꝯnubia
dicendum
¶ Quotuplus que habet antecendẽtia. ſimplus. duplus. tri plus.
quadruplus. duplus. triplus. quadruplus. centuplus: vt ſi dediſti
obolũ mẽdico ꝑpter Deũ. accipies cẽtuplũ. quotuplũ non accipies
ſi pro te impẽdiſti. ſed hũc poſtremũ loquẽdi modum ego non me-
mini legere nec puto inuenire apud illuſtreis auctores
¶ Quotuplex que habet antecedentia. duplex. triplex. quadruplex
vt habeo triplicem veſtem. id eſt trium generum. quotuplex non ẽ
tibi. ſed neqꝫ hoc legi apud illuſtres
¶ Cuius. cuia. cuiũ que hꝫ añcedẽtia. nomĩna vel pronoĩa poſſeſſiã
vel genitiꝰs ſubſtãtiuoꝝ: vt dic mihi Damaeta cuiũ pecꝰ. aeneium
vel meũ. vel aegonis Cuia eſt hec domꝰ. tua vel Rei. p. vl' hercules
Cuiũ fuiſſe putas hunc enſem. hectoreũ. vel hectoris. vel tuũ. ſꝫ ſic
non ſunt relatiũa. ſed interrogatiũa Eſſent aut relatiua ſi ſic diceres.
hic ager eſt meus vel Ceſaris. cuia eſt ancilla
¶ Hic et hec cuias. et hoc cuiate que habet anteſcedẽtia. nomina pa
trie: vt Romanus. Baſſianas. vel gentis. vt Italus. latinus. vt ſũ
Romanus. cuiates erant Cathones. et latinus cuias fuit. M. T.
¶ Que ſunt relatiua accidẽtis ſimilitudinis omnia predicta: vt ſuꝫ
bonus qualis tu. ſimilitudo eſt et equalitas
¶ Que ſunt relatiua accidẽtis diuerſitatis. aliuſmodi. ꝛ alteriuſmo
di: vt ſunt albus et coruus ẽ aliuſmodi diſſimilitudo eſt
¶ Quot modis ponuntur ſupradicta noĩa in oratione: multis. ſed
frequenter tribus Interrogatiue: vt Sed vos qui tandem. quibꝰ
aut veniſtis ab oris: et quod genꝰ hoc hoĩm Relatiue: vt ſum pius
Aeneas raptos. qui ex hoſte penateis. claſſe vcho mecum fama ſu
per aethera notus. Infinite vt Qui ſit veri amici. plane ignore. ꝛ ſic
Qualis et cetera relatiua accidentis
¶ Animal quid. et vergilius quis. quare nõ dicimꝰ. qꝛ quis ꝛ quid
nunquam relatiue ſed vel infinite. vel interrogatiue ponuntur

¶ De interrogatiuis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Uod eſt interrogatiuū nomen? quod rei dubie, vel tanq̄ du-
bie poſtulatiuum eſt

¶ In quot partes diuiditur: in duas. in interrogatiuū ſubſtantie ⁊
in interrogatiuum accidentis

¶ Que ſunt interrogatiā ſubſtantie? qui. que. qđ. et quid. et vter

¶ Que ſunt interrogatiua accidentis? qualis. quantus: quot. quo-
tus. et cetera relatiua accidentis

¶ Quid intereſt inter quis et vter: ſi duo fuerint dices quis. et vter
tuo arbitratu. vt quis vel vter oculorum tuorum melius videt Si
vero plures. quis tantū. vt q̄s ex tuis digitis eſt lōgior. nō etiā vter

¶ Debemus ne ſemper reſpondere per eundem caſum ꝑ quē inter-
rogatio fcā fuerit. maxie: vt quā puellam amauit Achilles in Troia
prouincia Polyxenam Quis. tibi videor. eque miſer. atq̄ ego ſum
Cui inuidebat Thraſo miles? Phedriae Riuali. q̄ amata fuit Ga-
lathea. ab Aci et Cyclope. Quarū rerum nō eſt vnq̄ ſatietas. diuiti-
arum Interdum tamen non licet rn̄dere per eundē caſum. vt ſi ro-
geris quotennis es. reſpondeas potius centum annorū. quam cen-
tennis. quod nuſq̄ legitur

Item quanti empte? Paruo. et Cuium pecus? aegonis. aut Philō-
de Et quid agitur. ſtatur. cuiꝰ dicis eſſe hos libros. meos

De diſtributiuis

Uod eſt nomen diſtributiuum: quod eſt diſtributionis nota
ſeu ſignum

¶ In quot diuiditur partes diſtributiuum nomen. in duas. in affir-
matiuum et negatiuum et ſunt hec

Quiſq̄ ambo affirmant. quicunq̄. atq̄ omnis vterq̄
Nullus. nemo negant. etiā coniungito neuter.

Quem caſum volunt? gtm̄ pluralem. vel ablatm̄. accm̄ ve cū ꝑpōne
vt nullꝰ diſcipulorū. vel ex diſcipulis. ł inter diſcipulos legit: dicimꝰ
etiā nullꝰ diſcipulꝰ ſic vterq̄ parētū ⁊ vterq̄ parens

De partitiuis

Uid eſt nomē ꝑtitiuū: quod partē trahit a toto cum quo parti-
tur. et cū eo debet in gn̄e concordare. vt hominū aliquis alieni
appetens. aliquis ſui profuſus. et ſunt hec

Quilibet ⁊ quidā. atq̄ aliquis. quicunq̄. alius. quis
Alter. vter. ſimul. alteruter. numeralia vt vnus
Sed diſtributiuū. partitiuū. diuiduū. ſynonima eſſe exiſtimo

¶ Quot in partitōe eē debent? tria. ꝑs. totū et qđ ꝑs regat totū. vt lit-
terarū tuarum vne ſunt eloquentie. altere humanitatis et amoris
plene fit etiā ꝑtitō ꝑ plepſin. de q̄ dicemꝰ cū de figuris tractabimꝰ
Quilibet nō ne ſignificat id quod omis: ſeu cūctus? non. ſed vnum
quemuis de multis. vt accipe quemlibet horum librorum. id eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

quemuis de multis: vt accipe quelibet horum librorū. id ē vnum
quēuis. et nō quēq; ſeu omne Poete tm̄ pro oīs ponere videntur
Ouidius Pollicitis diues quilibet eē pōt. quilibet id ē vnuſqſque
ſed prope particularis eſt dictio Quilibet igitur et nullus nō ſunt
contraria. vt putāt dialectici etatis noſtre. ſed omnis et nullus

De conſtructione nōīatiui z ceterorū caſuū

Ominatiuus. et ceteri caſus iunguntur genitiuo poſſeſſiue.
vt. M. Tullius Romane eloquētie princeps. atq; is idē pa-
trie verus pater. et. T. Liuium lacteo eloquentie fonte manantez
Patauinitatem quandam redolere dixit Aſinius Pollio Item ad
iectiua nonnulla genitiuum admittunt: vt plenus rimaruz. diues
opum. diues pictai veſtis et auri. Peritus. doctus iuris: Ignar⁹
inſcius. imperitus rerum Cupidus honoris. appetēs alieni. ſui p
fuſus Non ē aduerſus impudēteis. et improbos velitandum. quia
tantiſper ſimilis. et compar eorū fies dum paria z cōſimilia dicas
¶ Datiuo iūgūtur ſubſtātiua ſic Eſt mihi nāq; domi pater. ego ſuz
preceptor multis diſcipulis Adiectiua vero ſic facilis. vtilis. ami
cis. grauis. damnoſus hoſtibus. carus gratus. amicus omnibus.
Inimicus nemini. et multa hmōi
¶ Accuſatiuo iungūtur adiectīa ſic. populabundus agros. oſus.
peroſus inimicos. expectem. qui me nunq; viſurus abiſti et cetera
in rus cū pticipia eē deſinunt. amiſſione temporis z accō iūguntur
¶ Abltō iūguntur ſubſtātiua ſic. doctrīa homo ſeria. florēti vir fa-
cundia. egregia indole puer. pſtanti corpore nymphe: virgo egre
gia forma. atq; etate integra Hercules magna vi heros atq; conſi
lio Nihil iſtac opus eſt arte. dicimus etiam dux nobis opus ē Ad-
iectiua ſic. plenus fide. clarus. inſignis fama Ennius ingenio nobi
lis. arte rudis. ſecundus ab rege. et nulli pietate ſecundus. alien⁹ a
vitijs. dign⁹ honore. idignus laude. magn⁹ doctrīa. laſſus labore
aſſiduo. et laſſus cura et cōfectus. et id gen⁹ abunde multa

De participijs

Uid eſt participium: pars oratōnis declinabilis. partem no
minis capiens. partemq; verbi
¶ Quare inuentum eſt participium: vt loco verbi obliquis caſib⁹
intrāſitiue adiūgatur. qz cū non poſſint obliqui caſus adiungi verb
intranſitiue. loco verbi ſubit participiū: vt Priſcian⁹ ait. vt bon⁹ ho-
mo loqbetur. boni hoīs loquētis orōnē audiui. boni hōi loqnti de
di. bonū hoīem loquētē audiui. a bono hoīe loquente accepi. qz nō
licet dicere boni hoīs loquebatur. loco verbi loquebatur. ſubit lo-
quētis participiū Item vt oratio breuior ſit: et dilucidior omiſſis re
latiuis. aduerbijs. coniunctionibus. vt homo pauca loquens inter
ſapientes connumeratur. id eſt homo qui pauca loquitur Itē cens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

tus eo accubitum. id eſt poſtquam cenatus ſum. et legens diſce. ꝑ lege et diſce Item veniens vidi. id eſt cum venirem

¶ Quod autem in hac oratōe. mulieres ornant ſe. ne videntes hoīes eas derideant. nccārio participio ſit vtendū: vt Ualla docet et Sypontinus. qui a Ualla accepit mihi non videtur. non em̄ ſic ea reſoluenda eſt orō Mulieres ornāt ſe: ne hoīes eas videant. quia ſic neceſſe eſſet vti ꝑticipio quoniam videntes omnino hoīes. ſed ſic mulieres ornant ſe ne qui vident homines vel ne cum vident homines. eas derideant vel per paſſiuum. ne a quibus videntur hominibus. derideātur. vel ne cum ab hoībus videntur ſint illis ludibrio· nam ne homines videntes. non eſt ne homines videant. ſꝫ ne qui vident homines. vel ne cum vident homines

¶ Quot ſunt terminatōes participioꝝ: ſeptem. ns vt amans legens rus vt amaturꝰ: tus ſus. xus. uus. et dus vt amatus. viſus impexus mortuus. amandus

¶ In ns participia vnde formātur: a prima pſona ꝑteriti iperfecti idicatiui mōi mutando bam vel bar in ns. vt amabā amans. legebā legens. oſculabar oſculans. ſequebar ſequens. eo is cum ꝯpōitis. muta bam in ens. vt ibā iens: quibam quiens

¶ In rus vn̄ formātur: ab vltio ſupino addendo rus. vt amatu amaturꝰ viſu viſurꝰ pexu pexurꝰ. orior tc ꝛ ſi hꝫ ſupinū ortū. vn̄ ortꝰ ꝑticipium tamen facit oriturus Horatius in epiſtolis. Nil oriturum alias. nil ortum tale fatentes

¶ In tus. ſus. xus. vnde formātur: ab extremo ſupino addendo s vt amatu amatus. viſu viſus. impexu impexus. a morior tn̄ debuit eſſe moritꝰ. quod proportio magis exigebat Priſciano teſte. quia ſupinū eſt moritū quod etiā indicat Moriturus. ſed fcīt mortuꝰ geīa to u. quod in nullo alio participio inuenitur

¶ In dus vn̄ formatur: a gtō ſui pn̄tis participij mutando tis ī dus fit amādus. legendꝰ oſculādus ¶ A verbo actio quod ꝑticipia deriuantur. duo alterum p̄ſentis et p̄teriti imperfecti temporis in ns. vt amans id eſt q̄ amat vel q̄ amabat. alteꝝ futi in rus. vt amaturus id ē q̄ amabit Que actia nō hn̄t ꝑticipiū i rꝰ q̄ deficiūt ſupis ꝛ ſūt hec

Compeſco: cerno. renuoqȝ. et reſpuo: lingo
Sugo. refello. timet. lambo. vrgeo. et ambigo. caluo
Uiſoque cum metuo. poſco. linquo. arceo diſco
Et cum compoſitis ſunt hec ſine cuncta ſupinis

Compeſco	ſcis	ſcui	bedwinghen
Diſpeſco	ſcheyden	Plinius Africam	ab ethiopia diſpeſcens
Renuo	is	ui	verſmaden
Reſpuo	is	ſpui	

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Lingo is xi lecken
Sugo is xi ſueghen
Refello is elli reprehendere in falſo
Linquo quis qui. ſupinū eſſet ſm analogiā lictū. vn̄ derelictū. de q̄ Priſ. Eādē ſeruat etiā regulā liq̄ lictū et ex eo cōpōita reliq̄ (relictum
Lambo bis bi lecken
Urgeo ges vrſi wringhen
Ambigo gis ſine preterito et ſupino twyuelen
Caluo uis ui decipio
Uiſo ſis ſi gaen omteſyen
Terentius. viſam ſi domi eſt Cetera dicta ſunt in actiuis
A verbo paſſiuo quot participia deſcendunt. duo: alterum preteriti perfecti et pluſq̄perfecti in tus. vel ſus. vel xus. vt amatus. viſus pexus. id eſt qui amatus. viſus pexus. fuit vel fuerat Uel per actim quem amaui. amaueram. vidi vel videram. pexui vel pexueram
Alterum futuri in dus. vt amandus id eſt qui amabitur vel quem amabo
¶ Que habent vnum tantum participium. id eſt futuri in dus/ que deficiunt ſupinis. quare: quia cum participiū preteriti temporis iclinetur a ſupīo et ſupinū nō fuerit. nec p̄ticipia erunt. q̄ a ſupīo naſcūtur et ſunt ea. que paulo an̄ carminibus complexi ſumus
¶ A verbo neutro quot p̄ticipia deſcendūt/ duo vnū p̄ntis et preteriti imp̄fecti t̄pis. in ns. vt ſeruiens id eſt q̄ ſeruit. vel ſeruiebat. alterum futuri in rus: vt ſeruit⁹ id ē qui ſeruiet. vel a quo ſeruietur
¶ Que neutra h̄nt quattuor p̄ticipia/ que h̄nt paſſiuum in tercijs perſonis: vt ſemino. tundo. et aro. et cetera. vt ſeminans ⁊ ſeminaturus in actiua ſ̄catione et ſeminatus et ſeminandus in paſſiua
¶ Que neutra habent tria participia hec
Prandeo. ceno. meret. nuboq; et iuro. quieſco
Et placeo. et pateo. tituboq;. et gaudeo. fido
Fio. quoq;. et ſoleo. atq; aſſueſco. atq; audeo iunge
Habent. n. participiū p̄ntis p̄teriti et futuri in rus. vt prādeo prādens pranſus et pranſurus. ceno cenans cenatus et cenaturus. et ſic reliqua Sed prandeo. ceno. iuro etiam in dus participium h̄nt Fio tm̄ vel nullum h; proprium p̄ticipiū vel vnū tantū. fiens. quod non inueniri inquit Laurentius Ualla. et ſi Priſcian⁹ ponit ⁊ Diomedes rariſſimum dicit. factus em̄ eſt a ſupino factu quod a facio ē cuius paſſiuum fuit facior apud veteres. futurus a ſum eſt potius vt ait Diomedes quamuis a ſuo antiquo verbo eſſe videatur Q̄d vero non ſit futurus a fio. profuturus oſtendit a proſum. et defuturus a deſum: fiedus vero barbare dicitur. pro eo docti faciend⁹ vtūtur A ſum etiā ens quo vſus eſt Ceſar et greci. on. dicunt non eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

in vſu frequenti niſi apud dialecticos ⁊ philoſophos etatis noſtre
A ſum vero compoſita carē t participijs. preter abſum abſens preſum preſens poſſum potens. qđ tū nō eē vult Diomedes

¶ Que participia preteriti temporis tam actionem quā paſſionem ſignificant. pranſus. cenatus. potus. iuratus Dicimus eīm ego prandi et cenaui et prāſus. et cenatus ſuꝫ ficos. ⁊ fici pranſe ⁊ cenate ſunt a me. potaui et potꝰſum aquā. et aqua pota ē a me. ego iuraui et iuratus ſum numina. ⁊ numina iurata fuerunt a me

Mereo es rui etritus ſum verdenē et militare
Juro as aui etiuratus ſum ſweren
Pateo es ui et paſſus ſum apenbaer ſyn
ſed paſſus etiam a patior et a pandor eſt participium
Titubo as aui et batus ſum ſtrukelen vacillare

¶ Que neutra non niſi vnum habent participium. que carent ſupinis et ſunt hec

Strideo. ſterto. rudo. ſtridit. micat. eſtuo. gliſco
Et conquiniſco. et quando dat parco. peperci
Scandoqꝫ cum ſcalpo. ſcabit. et pauet. horreo. mando
Pſallo. luo atqꝫ tremo. ſatagoqꝫ. et obedio. dego
Dicturio. horreſcoqꝫ. et cetera talia preter
Parturio. eſurio. et per ui quecunqꝫ ſecunde
Ut caleo. fuerint. ſed habent tamen iſta ſupinum
Cum placeo. noceo. libeo. careo. pateoqꝫ
Torret. olet: valeo. paretqꝫ. doletqꝫ. latetqꝫ

A luo etiam eſſet lutū ꝑ analogiam vñ dilutum vinū a diluo in quo miſſa ē aqua. et a ſcalpo ſcalptū Priſcia. teſte Nec dicas ſculpo per v non eīm dicimus ſculprū. et ſculpellū per u Sed ꝑ a ſcalprum ⁊ ſcapellum: quare ſcalpta marmora dicendum non ſculpta

Oſus ab odi eſſe videtur Sed oſus. exoſus. peroſus nomina ſunt ſecundum Seruium. et accuſatiuo figurate coniunguntur Plautꝰ in Amphitrione Oſa ſum inimicos meos Vergilius. Lucem que peroſi Ouidius Tedas exoſa iugales. Valerius Maximus de Scaeuola Peroſus enim credo dexteram ſuam ꝙ eius miniſterio in cede regis vti nequiſſet iniectam foculo exuri paſſus eſt. ¶ Uſurpātur a neutris quandoqꝫ in dus participia Ouidius

Queqꝫ venit indigne pena dolenda venit
Uirqꝫ mihi dēpto fine credēdus abeſt

Strideo es di knerſchen geluet maken.
Sterto tis tui idem qđ dormio Sternui vero a ſternuo et ſignificat quod vulgo dicimus ſternutare Propertiꝰ. Sternuit

omen Amor Columella Donec ſternuat ouis

Rudo is di id eſt grauiter ſono et eſt ꝓprie a finorꝫ ſed rudūt etiā funes vñ rudentes dicti. vt ſtridorq3 rudentum

Strido dis di idem quod ſtrideo

Mico cas cui eſt ad digitos ſortiri vt baiuli ſolent

M. Tul. officioꝝ tercio Dignū eē dicunt qui cū ī tenebris mices.

Aeſtuo as aui atum beytſin

Pſallo lis li ſynghen

Conquiniſco ſcis conqueſſi wenken mit den oegen

Scando dis di klymmen

Dego gis gi leuen

Mando dis di eten

Scabo bis bi clowen

Scalpo ſi idem eſt quod ſcabo

Paueo es paui vruchten

Luo luis lui lyden voer pene

Gliſco ſine preterito et ſupino idem quod creſco

Lucillus apud gellium Luna alit oſtrea. implet et echinnos. muribus fibras. et pecu addit eadem autem ipſa que creſcēte luna gliſcunt deficiente luna contra deficiunt

Tremo mis mui beuen

Furo furis inſaniui raeſen

Luceo luces luxi ſchinen

Pelluceo ces pelluxi doerſchynen

Torreo res ui toſtum braeden

¶ A verbo cōmuni quot pticipia deriuantur: duo in actiua ſcatiōe tñ in ns et in rus: vt largiens qui donat vel qui donabat. ꝛ largiturus qui donabit Unum pteriti pfci tam in actiua quam in paſſiua: vt largitus qui donauit ꝛ qui donatus eſt Unum in paſſiua tantuꝫ in dus. vt largiendus qui donabitur

¶ A verbo deponenti quod participia deriuantur: tria. preſentis pteriti perfecti: et futuri in rus: vt ſequens ſequutꝰ. et ſecuturus

¶ Que deponentia habent quattuor pticipia: que communia oliꝫ fuerunt ſcantq3 actionem: vt loquendus. ſequendus. vtendus. Ouidius Multa rogant vtenda dari Ualerius Maximus Etiā tribunus militum adulandus erat. Et ſciendum inueniri aliquādo pticipia preteriti temporis a deponentibus verbis actionem ſignificantibus paſſiuam habere ſignificationem Uerg. Uno graditur comitatus Achate Idem Nunc oblita mihi tot carmina. Terentius Meditata ſunt mihi omnia mea incommoda

¶ Ab imperſonalibus ſunt ne participia: minime. niſi a tedet pertęſus Suetonius Quaſi pertęſus ignauiam ſuam, leges etiaꝫ poe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

nitens.et penitendus.pudens et pudendus.pigendus .libens.de-
cens.que tamen magis nomina.Quin et pertæſus ignauiam ſuam
auſim dicere nomen cum accuſatiuo figurate:vt lucemq̄ perosi q3
non habet pertęſus caſum verbi tedet.cum dicitur pertęſus igna-
uiam ſuam.non enim dicimus ille tedet ignauiam ſuam.ſi tedet ĩ-
uenitur vnq̄ cum nominatiuo.ſed potius illum tedet ignauie ſuae
vel ſi licet cum noĩatiuo(ego em̄ non memini legere)ignauia tedet
illum:vt ne plus.minus ve faxit.quod poſtea non pigeat apud Te
rentium.et hei mihi non te hec pudent.et quem neq̄ pudet quicq̄
et an non penitebat te auctorem flagitij.quod feciſſet adoleſcens a
pud eundem.et quem ſeua pudebunt.apud Lucanum quare cu3
accuſatiuus ignauiam non regatur a pertęſus ratione verbi taedet
quoniam nec per impersonale licet dicere illum tedet ignauiam nec
per perſonale ille tedet ignauiam:quia potius eſſet dicendum ig-
nauia tedet illum.ſicut quod poſtea nos pigeat.et non ꝙ nos pige
amus:et ſic in ceteris vt oſtendimus.ꝑteſus nõ eſt ꝑticipiũ ſed no
men potius accuſatiuo figurate adiunctum.vt oſus.exoſus.ꝑoſus.
¶Quod modis participia tranſeunt in vim nominis:tribus Con
ſtructione quando non habent caſum ſui verbi.vt abundans lac-
tis nomen eſt.abundans lacte participium.acceptus illi nomen eſt
acceptus ab illo.participium Vergilius Quam diues pecoris ni-
uei q̄ lactis abundans.patiens inedie.nomen eſt.patiens inedia3
participium.prefectus vrbis nomen eſt.prefectus vrbi.participiũ
doctus grammatice.nomen eſt.doctus grammaticã.participium.
quare et comparationem aſciſcunt.vt abundantior.acceptior Com
poſitione quando componitur cum dictionibus cum quibus eoꝝ
verbum componi non põt.vt indoctus.innocens.non enim dici-
mus.indoceo innoceo Temporis vel amiſſione.cum non ſignt tem
pus.vt amandus eſt optimus quiſq̄ id eſt amari dignus.vel mu-
tatione vt in participijs in rus.cũ reſoluũtur ꝑ preteritũ imperfcm̃
ſubiunctiui Ouidius Expectem qui me nunq̄ viſurus abiſti.id eſt
qui eo animo diſceſſiſti:vt me non amplius videres Valerius Ma
ximus Experiri enim volui ſi tibi propoſitum ex ſententia parũ ceſ-
ſiſſet q̄ equo animo me ferro eſſem interemptura id eſt q̄ equo aĩo
me ferro interimere auderem Seneca de naturalibus queſtionibꝰ
Nullam autem mentõem fecit cometaꝝ non pretermiſſurus ſi q̃d
explorati apud illos comperiſſet.non pretermiſſurus id eſt ita affe
ctus:vt non pretermitteret
¶Participium quem caſum poſtulat ante ſe? Nullum.quoniam
nulla orõis pars regit ante ſe.preter verbum Poſt ſe quomodo cõ
ſtruit.cũ caſu verbi ſui:vt tu q̃ euadis doctꝰ gaudebis.tu euadẽs do
ctus gaudebis.ego q̃ indigeo doctrĩe:incũbo litteris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Indigens ego doctrine incumbo litteris. adamo te qui mihi inſer-
uis. adamo te inſeruientē mihi Non vidi quenq̄ qui ſit ſtudio nihil
conſecutus Neminem vidi ſtudio nihil conſecutum. O puer. qui
preſtas cōdiſcipulos ōneis ingenio. tene memoria Illud Iſocratis
Si fueris diligens eris multa diſcens O puer preſtans ingenio cō
diſcipulos ōneis. ⁊c̄ Nobis qui gaudem⁹ ꝟtute multi inuidēt No
bis virtute gaudētibꝫ multi inuidēt Seruire deo preter cetera iter
eſt oīm qui viuunt Viuentiū oīm intereſt preter cetera ſeruire deo
¶ In quid reſoluitur participium. in relatiuum et verbū: vt amās
id eſt qui amat vel amabat. non nunq̄ꝫ reſoluitur in verbum. ⁊ duꝫ
vel poſtq̄ꝫ. vel et vel quoniam. vel cum et ſimilia. vt preceptore le
gente diſcipuli diſcunt id ē dum docet preceptor. ⁊ hoc dicto interijt
id eſt poſtquam hoc dixit. vel cum hoc dixiſſet. exceſſit e vita
Item legēs diſco. id ē lego et diſco. et veniens vidi. i. cum venirem
¶ Quādo ꝑticipio vti nō licet. cum in ntō eē relatiuū non poteſt vt
Daer ghy iu af vervrowet dat ich byn armer dan Codrus: Ego q̄
tu gaudes ſum pauperior Codro
Ite grāmatica die ghy van my geleert hebt die ſal v weſen tot erē eñ
profijt Grāmatice quā doctus fuiſti a me erit tibi honori ⁊ ꝯmodo
Dat ghen daer v āv knecht af berouet ſynt dat ghe yt waſchen vwe
vu ederſche in dat waſſer Eridanum
Quo tu ſpoliatus fuiſti a tuo miniſtro. ibit lotum ad flumen Eri-
danum nutrix tua
Myn bockē daer twe mit mulen warden beſwaert van v mulen
driuer. die ſal ych ſendē in corter tyt tot der ſtad vā Venetiē of to Ro
men Libros meos q̄bꝫ duo muli onerabātur. a mulione tuo. mittā
breui vel ad vrbem Venetias vel Romam
¶ Hic per oneror q uando ē tercie ſpēi: vt ſcribor. dicor. libros. q̄ o
nerabūtur a mulione tuo duobꝫ mulis mittā breui ad vrbem Ve-
netias. aut Romā. et ſic licet dicere ꝑ participiū libros meos onerā
dos multis mulis a mulione tuo mittā in Germaniā Preterea nō
lꝫ vti ꝑticipio qn̄ non ē vt Vaeck heb ick medelidē gehat myt Oui
dio die ballinck gelacht was in pōto Sepe ſuꝫ miſerat⁹ Ouidium
qui exulauit in ponto
Ghy leret onwyllich grāmaticā die ich geleert hebbe mer ghi en
hoert niet Diſcis tu q̄ dē nō iuit⁹ grāmaticā. cui ego ſtuduiſ ꝫn̄ ꝑfic
In his non vſi ſumus ꝑticipijs. q̄z nec exulo hꝫ exulat⁹. nec ſtudeo
habet ſtudit⁹. atq̄ꝫ ideo diximus ꝑ relatiuum et verbum
Hic vulgaria ꝑticipiorꝫ oīm Amās ick lyfhebbēde ſy. Amatur⁹ ich
ſal lyfhebbende weſen Amatus ich ſyn lief gehad Amādus ich ſal
lieff werden gehad et ſic in ceteris
Articipium abſolute in quo caſu ponitur. in ſeptimo ſi regit

Doe ich lerende was greyx cū hebreus. doe wanderden ghy
Studente me grecis. ac iudaicis lrīs. tu deābulabas id eſt dū vel
donec ego ſtudebam Si vero non reperitur. dicimus per verbum
et dum. vel donec. vel poſtq̄ȝ Doe die ſomer komen is doe ſyn daer
voel ſyecken geweſt. Poſtq̄ȝ venit eſtas plurimi egrotant
Doe die winter vei bigeghaen was doe is die mey gecomen
Ubi diſceſſit hyēs. ver aduenit. hic nō licet dicere ꝑ ſeptimū caſum
q꜡ veio et diſcedo nō hñt ꝑticipia p̄teriti tp̄is quā̄q̄ȝ apud vetuſtiſſi
mos inuenit diſceſſus ꝛ alia q̄ nūc peit᷒ ↄtoleuerūt. vt iterit᷒ obitus.
¶ Quare ēt hic ſeptim᷒ caſus appellat᷒ ē a nonnullis abltūs in cōſe
quētia. quia neceſſario huiōi abltōs cōſequi aliq̄d debȝ Ut ſole ori
ente. fit dies. id eſt ſolis ortum ſequitur dies. et grecis Ilion obſidē
tibus victi ſunt Ilienſes. id eſt propter obſidionem grecorum ſecu
ta eſt victoria de Ilienſibus. quando autem ſic dicimus te ſedente
ego ſto. non eſt neceē me ſtare dum tu ſedes. non erit igitur ablatiu᷒
in conſequentia. niſi in conſequētia dicitur quia conſequi omnino
aliquid debet. ex quo perficiatur orō Sed dicas tu potius vel ſep
timum caſum. vel ablatiuum abſolute poſitum
¶ Que participia poni pñt abſolute in abltō. p̄ñtis et preteriti imp
fecti id ē in ns. p̄teriti ꝑfecti et pluſq̄ȝꝑfecti in tus. ſus. xus. que fre
quētiſſime inueniūtur in ſeptimo caſu. exēpla vltro ſe offerunt. ſi q̄s
inquirat. vt Te veniēte dic. te decedēte canebat. ꝛ Sublata beni
uolētia amicicie nomē tollitur. ꝛ huiuſmodi infinita Itē futuri in r᷒
vt facturo me copiam bonorum librorum ſtudioſis omnibus cepe
runt omēs gaudere mirum in modum id ē cum eēm facturus copiā
Lucanus in primo facile vēturo Ceſare p̄dam. ignauae liq̄re ma
nus id ē cum eēt vēturus Ceſar. Ualerius maximus libro p̄mo Id
luce prima cōſul lib᷒ ſacrificio vl' expiaturis. ſi poſſet auerti. l' ſi certū
deorū etiā monitu viſum forȝ. executuris. hoſtiaꝝ exta ſomnio con
gruerūt In dus q̄q̄ȝ ſic. voluēdis aſſidue bonis libris l' dū voluunt
Mar. Tul. in proemio p̄mi libri officioꝝ Orōnē aūt latinam effici
es legēdis nr̄is pleniorē id ē legēdo noſtra. vel cum legētur noſtra.
Sȝ hec cū amittunt tp̄s non ſunt participia

¶ De patronymicis

Uid ē patronymicum. quod prope a prē deriuatum ſecundū
formam grecam ſignificat filium vel nepotē filiam vel neptem
primitiui ſui: vt hic priamides priami vel filius vel nepos Hec pri
amis filia. neptis ve priami
¶ Quare dicendum potius patronymicum per ypſilon ny q̄ȝ prō
nomicū per o paruum. q꜡ que cōponūtur ab onoma mutant primū
o paruum. in o magnum. ſecundum vero in ypſilon. ſia ab hieros

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

et onoma Hieronymus. quod ſacrum nomen interpretatur. a ſyn
et onoma Synonymum

¶ Non ne etiam ab alijs q̄ꝫ a patribus patronymica deriuātur? q̇d
ni: ſed raro ꝛ abuſiue: vt a matribus. ſicuti eſt Iliades. Iliae filiꝰ Ro
mulus. latoides letoos id eſt latōe filiꝰ apollo. ab auis maternis vt
atlantides Mercuriꝰ: filius Maiae atlātis. a fratribꝫ. vt phethōti
ades ſorores phaethōtis A regibus. ſiue cōditoribus vt Aeneade
Romulide. id eſt Romani Theſide. Cecropide. id eſt Atheniēſes
Et ſciendū multa inueniri huiꝰ forme gētilia vt Hemōis. Theſſalis
Colchis. Argolis. Cyclas Ias. Troias. multa itē ꝓpria. vt Euri-
pedes Thucidides. Bacchis Doris. Pithyas ¶ Poſſunt ne deriua
ri patronymica a proprijs patꝝ latinis: vt Saturnus. Juppiter
Mars Mercuriꝰ Sol. minime. nam in his et ſimilibus dicendū
eſt filiꝰ vel nepos Saturni. Iouis. Martis. vł ꝑ poſſeſſiuū Satur
nius Iouiꝰ. Martiꝰ. nā pro pr̄onymicis poſſeſſiua inueniūt apud
latinos vſurpata: vt aemilianꝰ Scipio. i. aemilij filiꝰ. Octauianus
Ceſar id eſt Auguſtꝰ octauij filiꝰ. dꝛ et Octauiꝰ Uir Luſimus octa
ui A nominibus tn̄ patrum latinis Romanū poetam poſſe eriſtio
ſi contigerit patronymica inclinare ſi grecam habere potuerint in
flexionem qꝛ (grece patronymica formari debent) nec aliter apud
grecos q̄ꝫ apud latinos nōia illa appelletur. nam a Saturnus Jup
piter. Mars: Mercurius. Sol: Neptunus. ideo patronymica
deriuare nō licet quia non ſic ſed cronos. zeus. ares. hermes. heli-
os. poſidon: grece dicuntur A petrꝰ igitur petrides eſſe poteſt prō-
nymicū qꝛ petros grece p̄t decliari īde petrides deriari pr̄onymi
cū. ſic ab Antoniꝰ antoniades. a Cicero Ciceronides. a Petrꝰ Petri
des eē̄ poſſunt pr̄onymica qꝛ Antonios. Ciceron grece licet inflecte
re indeqꝫ āto niades. ciceronides deducere patronymica

¶ Utēdū ne eſt patronymicis in proſa orōe? nequaq̄ꝫ. ſed in carmīe
dumtaxat. inueniūtur tn̄ vſi patronymicis etiam hiſtoriographi.
q̇ ipſis quoqꝫ licētia vti cōceſſum ſit. quare Herodotꝰ apud grecos
fabulas etiā cōmiſcet hiſtorijs. quod tn̄ latini reprehēdūt Juuena
lis Et quicquid grecia mēdax audet in hiſtoria

¶ Quot ſunt terminationes patronymiaorum maſculini generis?
tres. ides: vt pelides: on vt pelion. adios: vt hyrradios. q̄ꝝ prima q̄
ſola poete latini vtūtur cōmunis ē Altera ionica. aeolica tercia. ha
bēt. n. greci q̇nqꝫ līguas Cōmunē. Ionicā: Doricā. Atticā. Aeolicā

¶ Quō formātur grece? ſic ſi genitiuus grecꝰ deſinit in os ꝑ o mag-
num vel in os ꝑ o paruum. vel in ous. vel in ou. ſi nec añ ou eſt iota
nec que in ou genitiuū faciūt. prime ſunt declinationis in ides. cō
muniter formatnr patronymicū: vt hic peleꝰ: huiꝰ peleos. os in ides
peleides ꝛ ꝑ ſynaereſim pelides. Item hic peleus huius peleos ꝑe

longã in penultĩa os in ides peleides. a gtõ ionico Homerus Jrã
ſꝑ dea peliadeo achilleos. peliadeo pro pelidou ab peleos. ꝑ gtīo
Jonico. hic demõſthenes hu9 demoſthenous. ous ĩ ides demoſthe
nides. hic Agamẽnon. hu9 agamẽnonos os ĩ ides agamẽnonides
hic ꝑamos h9 priamou ou in ides. hic Pãthos h9 pãthoou ou ĩides
panthoides et ꝑ ſyneresim pãthoedes Si ãt ante ou ẽ iota. vel ĩ ou
mittẽtia gtĩn prime ſunt decliatõis cõmutãt ou in ades vt hic mene
tios hu9 menetiou ou ĩ ades menetiades. hic aeneas hu9 aeneou ae-
neades. hic Anchiſes huius anchiſiou anchiſiades. et pleonaſmo
ſiue ab ũdãtia ĩ anchiſiades. hic hippotes h9 hippotou hippotades

¶ Cuius declinationis ſunt patronymica maſculina in des prime
equalium ſyllabarum vt hic pelides huius pelidou. hic priamides
h9 priamidou

¶ Patronymica feminina quot terminationes hñt: tres. as. is. ne.
quibus oĩbus noſtri poete vtuntur: vt ilias. tyndaris. nerine.
Quõ formantur patronymica feĩnĩna: Jn as. et in is formantur a
ſuis maſculinis remota de: vt heliades ꝑamides priamis. peleides
ſine ſinereſi pelis. vel ionice peleis ab pelidou
Jn ne pauca admodum ſunt: vt nerine. adraſtine. acriſione. ab hu
ius nereos. adraſtou. acriſionos

¶ Cuius decliatõis ſunt patronymica feĩa in as et in is quinte vt pe
lias peliados filia pelie vel neptis. priamis priamidos in ne vero
ſunt ſecunde equalium ſyllabarũ: vt nerine huius nerines

¶ Qui neſcit grecas litteras. nõne a noĩbus a grecis latino more ĩ
flexis formare patronymica poterit: non profecto quanq̃ poſſe do
cent oẽs fere grammatici etatis noſtre. nã quomodo theſeis. Ae-
neis penultima longa et huiuſmodi patronymica maſculinis the
ſeides. aeneides deriuabũt grecarum litterarum rudes. qđ ſi a the
ſeides. aeneides facta diereſi theſeis aeneis. deducent penultima
corripietur. q2 eſt Epſilon vocalis ſꝑ breuis apud grecos. Quare
ſciat neceſſe eſt a maſculinis theſides. aeneides. que a genitiuo Jo
nico theſeos. aeneos ꝑ e longum (vt ſupra ẽ dictum) formãtur deriã
ri. theſeis aeneis De abiectione vnde nos theſeis aeneis accipim9
penultĩa longa. Nec me preterit aenides melius ab aeneades eſſe
abiectione ou. qđ a genitiuo aeneou formatur. quam ab aeneos ge
nitiuo ionico; nuſq̃ em̃ legitur vt doctiſſimi quoq̃ dicunt aeneus
Unde apud Uergilium Aeneadaſq̃ meo nomen de nomine fingo
Et quis genus aeneadũ: ab aeneades eſt a diphthongo. ei excluſa
vt dores faciunt. Quare loco aeneis aliud pro exemplo ponatur
patronymicum. vt Achilleis. Orpheis. et ſimilia a grecis in eus. q̃
ſi quis fuerit penitus expers litterarũ grecaꝝ neſciet formare. Ad
de quod achillides a datiuo Achilli. latine formare et grecarũ lrãrũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

neſciet formare. Adde quod achillides a datiuo Achilli. latine for
maret grecarum lrãrum rudis penultima correpta. ſicut Anteno
rides Atlantides a datiuis Antenori. Atlanti. cum tetraſyllabum
propter completionem penultimã producat. Preterea a latonia la
tonades faceret patronymicum. qui neſciret. Latonam grece hec
leto huius letoos letous dici Unde latoides patronymicuꝫ forma
ri ait Priſcianus Statius primo thebaidos
Dum morior. de pelle globum. fors equa merenteis
Reſpicit. ardentem tenuit reuerentia caedis Latoidon
Preteritas ceſſaſſe ferunt latoidos aras Ouidius
Archiae in quattuor pugnas Hoſpes letoidao. palemonos arche
moroio. letoidao pro letoidou. latoide Eodẽ mõ. ſi a Dido. Man
to. Sappho. Calypſo. et ſimilibus patronymica formarit. decipiet
Nam Didonides. Mantonides. Sapphonides Caliſponides
dicet. cum ſit dicendum Didoides Mantoides Sapphoides Ca
lypſoides. a grecis. dodoides. mantoides. ſapphoides. caliſpoides
que a genitiuis. didoos Mãtoos. ſappboos. calypſoos. formãtur
mutatione os in ides
Preterea huiuſmõi noia vix auſim ego decliare: vt Juno ſʒ grece. ne
qꝫ añ ait Quinti. Jã Calypſonẽ dixeri: vt Junonẽ. Quamquam ſe/
cutus antiq̃s: C. Ceſar vtitur hac rõe declinandi Quamobrẽ diſcẽ
de ſunt a pueris noſtris nccãrio grece declinationes
¶ Qui latie hec patronymica declinare: ipſiſqꝫ vti voluerit. quõ po
terit? Vertẽde ſunt grece lrẽ in latias: nec nõ diphthõgi vel in noſ/
tras diphthongos: vel in vocales lõgas. et quod greci priamides
aeneades. heliades: menoetiades: pelides: theſidia: Jtem ꝑamis
nerie. helias: menoetias. peleis. theſeis dicũt Nos ꝑamides. aene
ades: heliades. menoetiades. pelides. theſides. ꝑamis nerine: heli
as: menoetias. peleis: theſeis dicamꝰ Sed duo nouiſſima. ⁊ cetera
id genus penultimã modo producũt. mõ corripiunt Naꝫ ſi a pele
ides theſeides facta dieresi. peleis. theſeis: deducũtur quenos in la
tinũ ꝟtentes: peleides. theſeides ſine ſyneresi. et peleis. theſeis di/
cimus: corripiunt. ſin ꝟo a peleides theſides que a gtĩs peleos the
ſeos Jonice formãtur: vt ſupra ẽ dcm̃ peleis theſeis. deriuãtur ꝓdu
cunt Sed penultĩa breui raro legi apud Romanos huiuſmodi pa
tronymica. penultima vero longa ſepiſſime Statius
Viue precor. nec tu diuinam aeneida tenta Ouidius
¶ Et tamen ille tuae felix eneidos auctor
Tranſtulit in tyrios arma. virumqꝫ thoros Jdem
¶ Sumpſerit aeneidem: genitrix ibi prima requiret
Aeneadum genitrix vnde ſit alma Venus Jdem
¶ Res quoqꝫ tanta fuit. quante ſubſiſtere ſummo

Aeneidos Vati grande fuiſſet onus   Idem
¶ Utque celer venias. viridis nereidas oro Idem
¶ Nerei te vereor. tua fulmine ſeuior ira eſt   Martialis
¶ Luſit Nereidum facilis chorus equore toto   Statius
¶ Tum viſa procul de littore mater   Nereis
¶ In his aeneis. nereis penultima: et producta: et correpta depre hendūtur Sed de aeneis (vt ſupra dixi) alia rō eſt: nā cū corripitur eſt q; ei dip hthōgus diuiditur ꝑ diereſiʒ ab aeneides quod eſt ab aeneades remota a cū ꝟo producitur. fit. quia ei in e longū cōuertitur ionicos. ſic aeneis aeneis per e longū: vnde nos aeneis penultima longa. plerumq; tn̄ legi penultima producta   Iuuenalis
Semper ego auditor tantum: nunq̄ ne reponam
Vexatus toties rauci theſeide Codri   Martia.
Briſeis vultum quamuis auerſa iaceret   et ſic fere vbique.
¶ Preterea que apud illos prime ſunt decliatōis. apud nos itideʒ ꝑme ſunt. vt hic theſidas huius theſidou. hic theſides. huius theſide
¶ Que item apud illos ſecūde ſunt decliatōis. apud nos grece de-clinētur commutatis tn̄ litteris grecis in nrās: vt hec nerine huius nerines. hec nerine huius nerines
Quāq̄ ita. duplex Epſilon. ſicut omega: duplex omicron ēē ꝑtiſtio et non i ſed e ſonare debere Quare dictiones grecas: in quibus eſt. n. littera perperā nunc pronunciari / oſtendemus in fragmentis grā-maticis Item que apud grecos quinte ſunt declinatōis: nos in noſ-trā terciā transferamus: vt hic proetis huius proetidos: hec proetis huius proetidis Quare hinc etiā colligimus necāriam eſſe litteraruʒ gre carum cognitionē hominibus noſtris
¶ Inueniuntur ne poete ⁊ addere: ⁊ detrahere ſyllabas patronym cis: maxime Vergilius: Tum phethonciadas muſco circundat a-marae. corticis. pro phethontidas   Vergilius
Scipiadas duros bello: pro ſcipionides Ouidius Sedit atlanti ades. ꝓ atlātides Idē Sit ſatis aeneide telis ipune Numanū oppe tiſſe tuis. ꝓ aeneade: nam aeneus a q̄ deriuari videtur: nō inuenitur
¶ Quare poete mō detrahūt: mō addūt patronymitis ſyllabas: prop ter metꝝ. ⁊ maxie qñ breuis ſylla inter duas lōgas cōperitur: que eē heroico ꝟſu non pōt: vt in atlantides phetōtides. quod ⁊ greci faci unt Homerus Iram ſemper dea peliadeo achilleos: ꝓ pelidou
Si quiſquam eſt qui vbi non niſi latine inſtitui pueros grece for-maſſe patronymica nos accuſet. ne ſcit neſcius id nobis neceſſario factum eſſe: quia latine formari non poſſunt: vt ſupra eſt dictum. q; volumus. et grece ⁊ latine ſimul inſtitui adoleſcentulos. ita tamen vt a ſermone latino aetate noſtra incipiant. nec multa poſt vna. et Romanis litteris ⁊ grecis incumbant. ſec tūc potiſſimum vbi cas

orationes partes. que inflectũtur declinare latine dedicerint qđſi
aſſeruarint diligẽter. cũ ad prõnymica nrã ventũ fuerit. quecunq̧
ibi a nobis cõſcripta ſunt facile intelligẽt Utrũ ãt ſic iſtitui pueros
ſit necãriũ necne, viderit docti Nos certe per necãriũ nõ arbitraũr
ſolum. ſed etiam contendimus

De figuris

Accurus etiã opere p̃cium mihi videor. ſi de figuris hoc loco
que a grecis ſchemata appellãtur breuiter ſcp̃ſero. atq̧ id tan
tum attigero. quod ad puerorũ inſtitutõem facere videtur

¶ Quid ẽ figura Quintilian⁹ inquit figura ẽ ſicut noĩe ipſo patet cõ
formatõ quedã orõis remota a cõmuni Jdẽ. Sit ergo figura aliq̃
arte nouata forma dicẽdi Poſſum⁹ etiã ſic definire Figura eſt vitiũ
cum ratione necitas ornatus ve grã permiſſum

¶ Jn quot ptes diuidũtur figure. in duas. nã aut logu ſunt: id eſt v̄
bor. vel dcõnis. vel elocutõis. vel ſermonis. vel orõnis. aut dianoe
as. id eſt cogitationis et ſenſus Dianoeas figuras quorũ ẽẽ aiunt.
Oratorũ tantũ. logon. grammaticorum. et diuidũtur logou. i tres
parteis in figuras. dictionis. elocutõis. conſtructõis Jllud nõ ẽẽ ſi
lentio p̃tereundũ cenſeo figuras omneis penes quinq̧ grecor̄ lin
guas attendi. iada. dorida. atthida. eolica. cõmunis Jas. n. relcis
proprijs verſatur in tropis Doris in ſingulis partib⁹ orõis. nunc
adiectõi nunc breuitati ſtudẽs facit barbariſmos. Atthis breuitate
gaudẽs. admittit ſoleciſmos Aeolis ſupra modũ copioſa ẽ. amatq̧
per circuitũ v̄ba proferre Cuius vitiũ ſchema dianoeas appellant
Cõmunis ẽ in qua oẽs idem ſentiũt Sed in primis ẽ aduertẽdum
vt barbariſmus et ſoloeciſmus euitẽtur

¶ Quid ẽ barbariſmus. pars orõis vitioſa in cõi ſmone Jn poema
te v̄o metaplaſmus dr. ante Auguſti Ceſaris aetatem. an barbariſ
mũ dixerint qui pure atq̧ integre locuti ſunt ſe non inueniſſe Gel
li⁹ ſcribit. Apđ ãtiquos: eñ nõ barbare. ſ; ruſtice loqui dicebantur
quos nunc loq̃ barbare dicim⁹. ⁊ ruſtic⁹ ſmo. qui nunc barbariſm⁹
appellatur

¶ Quid eſt ſoleciſmus. impar ⁊ icõueniẽs cõpoſitura ptiũ orõnis:
ſchema logou. ſi eum docti fecerint. dicitur ab Aſinio Capitone et
eiuſdẽ etatis alijs. imparilitas. a vetuſtioribus latinis ſtribiligo dic
tus eſt. nã ſtrebloun deprauare eſt. ſtreblos prauus. Gellius vero
neq̧ ſoloeciſmũ neq̧ barbariſmũ. ſed ſicut barbaron ita ſoloecon le
giſſe ſe apud grecos in noctibus refert. Jdem antiquiores noſtros
ſoloecum facile dixiſſe meminit. ſoloeciſmu; vero haud ſcire an vn
quam dixerint Quod ſi ita eſt neq̧ apud grecos naq̧ apud latios
probe dici ſoleciſmum putat. ſed aut imparilitatem. aut ſolecũ. ſed
nunc et barbariſmum et ſoloeciſmum dicimus Juuena. Soloeciſ

mum liceat fecisse Martia. Sepe soloecismū ¶ Vñ soloecꝰ dicimus a Solis vrbe Cilicie: quod eius incole atheniensibus vitiose loq̄ visi sunt et soloecizein qui ita loquerentur dicti

¶ Quomodo rustice et barbare q̄s loquetur: si barbaris vocabulis vsus fuerit Ut si dixerit. treguam. et guerram pro inducijs. et bello. Itē si dictiones inuertat: vt si pro discipliā. disciplinā dixerit. ꝛ stexe fille. pro stelle fixe. et aliquibus penultima longa. cum debeat corripi. ꝛ annona. et idolum penultima breui. cum sit producenda.

¶ Vicia oris et lingue in quibus esse litteris possunt: in singulis nā si crasse iota pronunciauerit quis iotacismum faciet Si vero. L: lābdacismum. Item si m plus aequo pronunciarit. faciet metacismum preterea a vocis gracilitate Ischnotesia est a nimio vero hiatu vocis platiasmos Chilostomia autem fit cum in summis labijs vox scidit Omnia igitur que plus aequo minus. ve sonantia ab eruditis auribus respuuntur euitanda sunt

¶ Quomō Soloecum. aut vt nunc dicimus soloecismū. quis faciet Si loquetur incongrue. vt si dixerit. quale est pater mea. mater meus Uirgilius scripserunt. ego doceo tibi grammaticam

In quo a solecismo differt barbarismus. hic in dictione tantum fit. ille vero in oratione

¶ De figuris dictionis

¶ Syncopa de medio tollit. quod epenthesis auget
Extinxti vt me. teq̄ꝫ soror magna induperatrix
Troiugenum que dolos nosti Mauortis in antro
¶ Apocope eum tollit finem. quem dat paragoge
Ut sat erit magicas me inuitaꝫ accingier arteis
Troius heu do mee miseram me occiderit hospes!
¶ Apponit prothesis caput id. quod Apheresis aufert
Gnate renarro tuam mittas heu linquere matrem
Discite iusticiam moniti. et non temnere Diuos
¶ Corripit: vt steterunt ducendam Sistola vocem
Ectalis Italiam. producit corripiendam
Dicit et insanis vitam dederitis in vndis
Romane et dices et dederitis. et dederitis
¶ Aulai in medio libare Diaeresis. atq̄ꝫ
Uirgilius cecinit rus. siluasq̄ꝫ duces
Et qui magna fuit peligne gloria gentis
Nunc quoq̄ꝫ te saluo persoluenda mihi
¶ Est que Synaereseos deiectum fulmine Phaeton
Fixerit aeripedem ceruam Tyrinthius heros
¶ Gramma tibi Anthitesis pro grammate ponit vt olli
Inquit subridens hominum sator atq̄ꝫ deorum

M.necat Echtlipſis.vocalem ſed Synaloephe.
Littora.multuꝫ ille et terris iactatatus et alto
Atqꝫ ea diuerſa penitus.dum parte geruntur
¶Metatheſis eſt ordo mutatus litterularuꝫ
Ut tibi Timbre caput Euandrius abſtulit enſis

De figuris conſtructionis

Proiepſis que latine dicitur preſumptio.eſt pronunciatio reꝝ
ordine ſecutarum.vel eſt cum ante numerus redditur.ꝙ per/
ſone definiantur:vt Eſt apud Uergilium
Interea reges(ingenti mole Latinus
Quadriiugo vehitur curru:cui tempora circum.
Aurati bis ſex radiȷ̈ fulgentia cingunt
Solis aui ſpecimen.bigis it Turnus in albis
Bina manu lato criſpans haſtilia ferro
Hinc pater Eneas Romane ſtirpis origo
Sidereo flagrans clypeo:et celeſtibus armis.
Et iuxta Aſcani⁹.magne ſpes altera Rome) Procedunt caſtris.
¶In prolepſi quinqꝫ eē plerumqꝫ oportet Cōgregationē vt Reges
parteis.vt Latinus Turnus Aeneas.Aſcanius Uerbum vt pro/
cedunt.Partium determinationes:vt Latinus Turnus ab vna p
te.Aeneas et Aſcanius ab altera Ordo vt precedat congregatio vt
reges.ſequantur partes vt Latinus Turnus Et Aeneas Aſcani⁹
¶Eſt autem prolepſis duplex Explicita in qua omnia inueniuntur
que in prolepſi eſſe oportet:vt equi concurrūt hic a dextra.ille a ſiniſ
tra parte hippodromi Implicita eſt in qua aliquid tacetur:vt ho/
mines inuident.alter alteri.deeſt et alter alteri Item alter alterius
onera portate.deeſt et alter alterius.vt portate onera alter alteri⁹.
et alter alterius.hoc eſt tu face onus portes illi⁹.ille tuū ꝛ apd̄ Oui
Alter in alterius iactantes lumina vultus
Querebant taciti noſter vbi eēt amor.Deeſt et alter in alterius
¶Aliam eſſe prolepſin dicit Diomedes cum id quod poſterius acce
dit.ante tempus adſcribitur.vt Lauinia venit littora.Lauiniū.n.
nondum erat cum in italiam venit Aeneas Et apd̄ Saluſtiū.Mō
tem ſacrum.atqꝫ Auentinum inſedit.qui mons ob hoc.quod illum
plebs inſederat.poſtea ſacer dictus eſt

De ſyllepſi

Syllepſis quē latine conceptio et cōprehenſio dici poteſt Eſt di/
uerſarum clauſularum vel per vnum verbum.vel per adiectiuū
pluralꝭ nūeri ꝯglutiāta ꝯcluſio.vt Sūt nobis mitia poma.caſtanee
molles ꝛ p̄ſſi copia lactꝭ i.poma mitia:caſtanee molles.ꝛ copia lactꝭ

pſſi ſunt nob vt plalis nūerus ↄcipiat ſingularē. ita tñ vt plalis pre
cedat nā aliter eēt zeugma. vt Amarillidi ⁊ lac et caſtanee placuerūt
et nihil ne te nocturnum preſidium. Palatij. nihil horū ora. vultuſ
qꝫ mouerunt. quod exemplum in zeugmate ponit Diomedes. et hy
pozeugma appellat Dices etiam per Syllepſin Ferdinandus rex ⁊
Eliſabeth regina Hiſpanie homines quam iuſtiſſimi Bethicā que
Granata nunc dicitur. vrbem et maximam et munitiſſimam ⁊ bel
licoſiſſimam opulentiſſimamqꝫ decem ab ipſis annos obſeſſam ⁊ nū
qꝫ antea a Chriſtianis debellatam. atqꝫ ideo ſummis laudibꝰ. ſum
moqꝫ honore digniſſimi. Anno a natiuitate Jeſu chriſti Dei Opti
Maxi. Milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſecundo o q̄rto
nonas Januarias expugnauerunt

¶ In ſyllepſi quinqꝫ eſſe oportet Dictionem concipientem. Dictio-
nem conceptam. coniunctionem. verbum vel adiectiuum pluralis
numeri. et quod reſpondeatur dictioni concipienti: vt Rex et Regi
na hiſpanie principes optimi Dictio concipiens Rex. concepta Re
gina. adiectiuum pluralis numeri optimi. coniunctio et. reſpōſio ad
iectiui ad regem

¶ Quot ſunt ſpecies Syllepſeos? ſeptem Eſt enim prima ſyllepſis ī
genere. que fit cum maſculinum genꝰ concipit femininū et neutrum
vt Rex et Regina iuſtiſſimi Dominus et mancipia pugnaces Aut
cum feīm cōcipit neutꝝ. vt Hinc leges et plebiſcita coacte

¶ Secunda Syllepſis eſt in numero cum pluralis numerus conci
pit ſingularem. vt milites et Jmperator fortiſſime pugnauerunt

¶ Tercia Syllepſis eſt in perſona. Nam prima et ſecunda perſona
poſſunt concipere terciam. neutram vero harum tercia Ego enim
et ille deambulamus. et tu et ille deambulatis dicimus Jlle autem
et ego deambulant. aut ille et tu deambulant non dicimus. et queꝫ
admodum prima et ſecunda poſſunt concipere terciam. ita prima ſe
cundam. ſed non contra. nam ego et tu deambulamus dicimus nō
etiam deambulatis

¶ Quarta Syllepſis eſt in caſu. que fit cum nominatiuus compre-
hendit ablatiuum cum p̄pōe cum: vt Remo cum fratre Quirinus
iura dabunt. id eſt Quirinus et frater Remus

¶ Quinta Syllepſis eſt indirctā: que fit quando verbum concordat
cum ablatiuo cum prepoſitione cum: et ablatiuus concipit nomina
tiuum. vt hanc tecum Genitor cunctis celebrabitis annis. et Jphi-
tus et Pelias mecum diuellimur inde

¶ Sexta Syllepſis eſt implicita. que fit quando demonſtratis ma-
re et femina per diſtributiuum et partitiuum nomen maſculini ge
neris comprehenditur et foemina. vt vterqꝫ horum eſt Juſtus et a
pud Uirgilium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Eſt mihi namqꝫ domi pater eſt iniuſta nouerca
Biſqꝫ die numerant ambo pecus.alter et hedos
Alter id eſt nouerca.eodem modo nullus hō currit.eſt ſyllepſis im/
plicita.vbi nullus cōprehendit etiā feminam.quare qui dicunt oīs
homo currit:et nullꝰ homo currit.non eſſe contraria.errant.quoniā
nullus complectitur etiā feminā.in hac oratione nullus hō currit.
quemadmodum omnis in ea que dicit omnis homo currit
¶ Septima ſyllepſis eſt in male coherentibus ſeu improprie cōpre
henſis.que fit quando plura concipit verbū.ita tñ vt vni tantū con
ueniat.cetera ſ̄o improprie cōplectatur.vt apud Uirgilium
Sacra manu.victoſqꝫ deos.paruumqꝫ nepotem
Ipſe trahit.trahit licet.nepotis tantum ſit tamen et ſuperiora con
cludit ſed abuſiue
¶ Sunt fortaſſe et alie ſyllepſeos ſpecies.ſed ego non plures ſeptem
inueni.et ne has quidē q̄ſiuiſſem:niſi legiſſeꝫ apud Seruium
Sacra manu victoſqꝫ deos.paruumqꝫ nepotem
Ipſe trahit.ſeptimā eſſe ſyllepſin.et apud Fabium multas preſump
tōnes primam itē.ſecundam et terciā reticentiam apud Donatuꝫ ⁊
vſqꝫ ad ſextū Parelcon apud eundē An aūt aliter.atqꝫ ego ſcripſi
accipiantur Syllepſeos ſpecies neſcio.ſic equideꝫ tam diu ſentiam
donec aut ipſe melius inuenero.aut ab alio didicero
¶ Zeugma ē vnius verbi vel adiectiui viciniori tā ſingularis.quaꝫ
pluralis nūeri rñdentis concluſio.ita cōiuncta diuerſis.vt neceſſe ſit
per ſupplementū ſingulis rñdeatur:vt celi et terra mouenda eſt.vł
celi mouendi ſunt et terra.id eſt celi mouendi ſunt.et terra mouen
da eſt Itē hebrei ſunt.et ego.id eſt ipſi hebrei ſunt et ego ſum hebreꝰ
Itē erraui ego et vos.id ē.et ego erraui.et vos erraſtis Et nihil nete
nocturnum preſidiū Palatij.nihil vrbis vigilie.nihil timor populi
nihil concurſus bonorum oīm:nihil hic munitiſſimus ſenatus ha/
bendi locus.nihil hoꝝ ora:vultuſqꝫ mouerunt.id ē preſidium mo
uit:vigilie mouerunt Timor populi mouit:bonoruꝫ concurſus mo
uit.munitiſſimus habēdi ſenatus locus mouit:ora et vultus moue
runt Fabius Synezeugmenon appellat.quod fieri dicit:cum vnuꝫ
ad verbum plures ſententie referuntur.quaꝝ vnaqueqꝫ deſidera/
ret illud.ſi ſola poneretur Uolunt etiā ēē Zeugma cū remotiori ver
bum adiectm̄ vel reſpondet.ſi ſit id:quod remotū ē nūeri tantū ſingu
laris:vt ego et tu et preceptor erraui.id ē ego erraui et tu erraſti.⁊ p̄
ceptor errauit:quē loquēdi modū apđ approbatos nō memī legere.
¶ Tribus aūt modis fit zeugma.in perſona.vt nō ego ſolum ſed eti
am tu erraſti preceptor.in Genere.vt celi et terra mouenda eſt In
numero:vt nihil ne te hic munitiſſimus ſenatꝰ habendi locus.nihil
horum ora:vultuſqꝫ mouerunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

¶Quinqꝫ eſſe oportet in zeugmate: diuerſa ſubſtantiua: vt celi ⁊ ter
ra Coniunctōem: vt et. verbū adiectiuū ve. tam ſingularis ꝙ plura
lis numeri: vt mouenda eſt Et quod verbum. vel adiectiuum vicini
ori reſpōdeat: vt celi. et terra mouenda eſt. vel celi mouēdi ſūt ⁊ terra
¶In quo differt zeugma a ſyllepſi: in zeugmate verbum vel adiecti
uum ita viciniori reſpondet: vt ſingulis poſtea reddendum ſit. ⁊ taꝫ
ſingularis ꝙ pluralis numeri eſſe poteſt Per ſyllepſin vero contra.
nā nec viciniori rn̄det. nec numeri eſſe ſingularis poteſt. nec vt ſingu
lis: vt in zeugmate reddatur oportet. ſed omnia ab vno ꝟbo vel ad
iectiuo concipiuntur: atqꝫ ideo ſyllepſis a grecis a noſtris Cōceptio
appellatur Dices enim ꝑ zeugma Socijſqꝫ et rege recepto. et rege
recepto et ſocijs. et recepto rege et ſocijs: et rege. ſocijſqꝫ receptis: id
eſt rege recepto et ſocijs receptis
¶Item hic illiꝰ arma: hic currus fuit ⁊ hic currus fuit et arma: ⁊ hic
fuit currus: et arma ⁊ hic currus et arma fuerunt: id eſt hic currus fu
it: et arma fuerunt
¶Per ſyllepſin vero: ſocijſqꝫ et rege receptis: et hic illius arma. hic
currus fuerunt Illud aūt Valerij libro primo capite vltimo De mo
tu: et voce Deorum immortaliū hūanis oculis. auribuſqꝫ ꝑcepto. le
gendū ē vt etiā antiqui habent codices De voce: et motu percepto
eſt enim zeugma
¶Quot ſunt ſpecies zeugmatis? tres: hyperzeugma cum ꝟbū ꝑpo
nitur: vt ſi erraui ego. et tu Meſſozeugma cum interponitur: vt ſi e
go erraui ⁊ tu Hypozeugma. cū poſtponitˀ: vt ſi ego: tu quoqꝫ erraſti
¶Syntheſis fit in vitio vocali. cū ꝟbum vel adiectiuū diſcordat in
voce ab eo: cui redditur: et concordat in ſignificato: vt pars in fruſtra
ſecant: et gens armati
¶Tria eſſe oportet in syntheſi vnū ſubiectū: ꝟbum vel adiectiuum
et quod id ipſum ꝟbum vel adiectm̄ ita reſpondeat ſubiecto: vt ab
eo diſcordet in voce: et concordet in ſignificato: vt Anſer foeta
¶Fit autem ſyntheſis in genere tantum? in nūero tantū. in genere ⁊
in nūero ſimul? in genere tantū. vt preneſte ſub ipſa. in enuchū ſuaꝫ
Centauro vegitur magna In numero tantū: vt turba ruunt ꝑs in
fruſtra ſecant In nūero et in gn̄e ſimul: vt gens armati. turba ꝑterui
Vergi: Hic manus ob patriā pugnando vulnera paſſi
¶Antiptoſis fit cum caſus pro caſu ponitur: vt ſermonem quē au-
diuiſtis non eſt meus: ſermonem pro ſermo. Item populo vt place
rent quas feciſſet fabulas: fabulas pro fabule Et vrbem quā ſta-
tuo veſtra eſt: vrbem pro vrbs
¶In antiptoſi autem tria eſſe oportet: vnum ſubiectum? vt vrbem
vnum verbuꝫ: vt eſt: et quod caſus pro caſu ponatur: vt vrbem pro
vrbs Et nota produci pto in antiptoſi. ſic eniꝫ ſcribitur grece Antip

toſis eodem modo monop toton. dip toton. triptoton. ⁊ huiuſmodi penultima producitur

¶Euocatio fit cum prima perſona vel ſecunda euocat ad ſe terciam vt ego Uergilius ſcribo. tu Cicero oras. Nos homines erramus Uos pueri non legitis. Et troes te miſeri ventis maria omnia vecti oramus. id eſt nos troes oramus

¶In euocatione quattuor eſſe oportet. dictionem euocantem ꝑme vel ſecunde perſone. dictionem euocatam tercie perſone. verbum ꝑ/me vel ſecunde perſone. et abſentia coniunctionis

¶Appoſitio eſt inmediata coniunctio ſubſtantiuorum cum alter ponitur ad declarationem alterius. vt ignauum fucos pecus a preſepibus arcent

¶Tribus modis fit appoſitio. reſtringende generalitatis gratia. vt animal equus currit. ad remouendam equiuocationem. vt comedi canē piſcē. Ad propetatē attribuendā. vt Ceſar vir magno ingenio

¶Synecdoche fit cum ponitur pars ꝓ toto. vt aethiops albꝰ dēteis mulier trunca manū. Fit etiā per verba vt expleri mentem nequit Di/do. Item doleo caput. cū vero ex vno plureis intelligimus. ex ꝑte totum. ex ſpē genus. ex ꝓcedentibus ſequentia. l' contra eſt alia Synecdoche. que eſt ſignificatio pleni intellectus capax. cum plus. minꝰ ve pronunciat. aut enim pars tota. parua de ꝑte cognoſcitur vt pupp eſq; tue. pubeſq; tuorū. a puppibus ei naueis ſignificat. a pube vero iuuētutē omnem. aut pars de toto: vt ingens a vertice pontus in puppim ferit. non eīn totum pelagus ſed pars pelagi ferit in puppiz Item fontemq; ignēq; ferebant. in hac figura plurimū valet numerorum illa libertas. vt ait fabius. nam et Liuiꝰ ſepe ſic dicit Romanus prelio victor. et Uergilius Hoſtis habet muros Idem Et armato milite complent. pro romani victores Hoſtis pro hoſtes. pro militibus Et contra Cicero ad Brutum. populo inquit impoſuimus. et oratores viſi ſumus. cum de ſe tantum loqueretur

¶Tria eſſe oportet in ſynecdoche. cum eſt figura conſtructionis to/tum. vt aethiops. partem que ſemper ſit caſus accuſatiui: vt dentes adiectiuum vt albus. inuenitur etiam pars in ablatiuo. vt Crine ruber. niger ore. breuis pede. lumine leſus. Et notandum ꝙ cum dicimus oculos ſuffuſa nitentes. et id genus per participium. non ē ſy/necdoche ſed greca conſtructio

¶Peroratio

¶Hoc de figuris ſatis eſſe duxi erudiendis pueris Nam eas quas elocutionis eſſe et ſermonis ferunt conſulto pretermiſi. tum ne multitudine preceptionū confunderem ingenia ediſcentium. tum q̄a de illis a multis eſt copioſe accurrateq; perſcriptuz. qui ſi ſic omnis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

que ſūt, erudiendis, pueris neceſſaria complexi eſſent. conſuluiſſent
labori meo Has enim grammaticas inſtitutiones non ſponte veni
mus ad ſcribendum. ſed pene coacti. tum amicorum rogatu. tum
quia domi ſemper aliquez habemus erudiendum. Nam gramma/
ticos libros qui eſſent inſtituendis pueris accommodati nondū
quiſqꝫ meo quidem iudicio ſcripſit. quandoquidez hic eſt ſane quā
breuis et conciſus. ille admodum diffuſus et vanus. alius perinep/
tus et durus Et ſi ſunt qui et docte et accurate ſcripſerunt. tamē (di
cam eniz quod ſentio) mihi certe non ſaciſfaciunt Quod ſi quemad/
modū ex tanta grāmaticoruz copia nemo mihi adhuc placet. ita ne
que ego ſum alijs placiturus. id tamen fuero conſecutus quod mihi
met ipſe ſatiſfeci qui quo maxime indigebam ad breuiter comodeqꝫ
docendum mihi conquiſiui At ſi forte ceteris quoqꝫ ſatiſfecero lau/
detur Chriſtus Jeſus qui mihi dedit. quo et placere poſſem et pro/
deſſe hominibus Venetijs. m. d: vij

¶ Aldi Manutij Romani Cōſtructionis rudimē
ta opera ac impenſis probatiſſimi viri. in
duſtrijqꝫ opific; Theoderici de Borne
emendate accurateqꝫ impreſſa fe
licem ſortita ſunt finem. decio
quarto. Kalē. Maij An-
no dn̄i ſaluatoris om
niū. m. d. decimo
Dauentrie

¶ Cognoſce te ipſum. et ne quid nimis

in quinto loco

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 6